

കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാർ

കല്യാണ സൗഗന്ധികം

കല്യാണസൗഗന്ധികം

(Malayalam)

Kallyana Saugandhikam

Seethangan Thullal

By KUNCHAN NAMBIAR

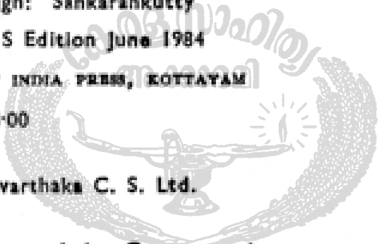
Commentary by
Prof. AMBALAPPUZHA RAMA VARMA

Cover Design: Sankarankutty

First S P C S Edition June 1984

PRINTED AT INDIA PRESS, KOTTAYAM

Price Rs. 5·00

Publishers
Sahitya Pravarthaka Co–operative
Society Ltd., Kottayam, Kerala State, India

Sales Department
NATIONAL BOOK STALL
KOTTAYAM - TRIVANDRUM - ERNAKULAM - CANNANORE - TRICHUR
PALGHAT - QUILON - KOZHIKODE - ALLEPPEY — KALPETTA

കല്യാണസൗഗന്ധികം

(ശീതങ്കൻതുള്ളൽ)

കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ

വ്യാഖ്യാനം
പ്രൊഫ: അമ്പലപ്പുഴ രാമവർമ്മ

പ്രസാധകന്മാർ
സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം

നാഷനൽ ബുക്ക്സ്റ്റാൾ
കോട്ടയം

വില ക. 5.00

S4587 B2991 161/83-84 U. T. B. 22 1-1000

ആമുഖം

കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ

മലയാളക്കരയിൽ പിറന്ന മഹാപ്രതിഭാശാലികളിൽ പലതുകൊണ്ടും ശ്രദ്ധേയനും, സ്വതന്ത്രമായ വ്യക്തിത്വംകൊണ്ട് ബഹുജനസമാരാധ്യത്വം ആർജിച്ചിട്ടുള്ള മഹാകവിയാണ് കുഞ്ചൻ നമ്പിയാർ. അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി കേൾക്കാത്ത കേരളീയരില്ല. നാട്ടിൻപുറങ്ങളെന്നോ നഗരങ്ങളെന്നോ, അക്ഷരാഭ്യാസമുള്ളവരെന്നോ ഇല്ലാത്തവരെന്നോ, ബാലരെന്നോ വൃദ്ധരെന്നോ യുവാക്കളെന്നോ, സമ്പന്നരെന്നോ ദരിദ്രരെന്നോ ഉള്ള ഭേദംകൂടാതെ, കേരളമൊട്ടാകെ അറിയപ്പെടുന്ന ഒരു മഹാകവിയാണ് കുഞ്ചൻ. 'കുഞ്ചൻ' എന്നത് ഓമനപ്പേരാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ നാമധേയം രാമനെന്നോ കൃഷ്ണനെന്നോ ആയിരിക്കാമെന്ന് ചില പണ്ഡിതന്മാർ കരുതുന്നു. 'നമ്പ്യാരച്ഛൻ' എന്ന പേരിൽ ഈ മഹാകവി, ബഹുജനഹൃദയങ്ങളിൽ ഉന്നതമായ, ആദരണീയമായ, സ്നേഹനിർഭരമായ സ്ഥാനം പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. സാധാരണക്കാരായ സഹൃദയരെയും ജനങ്ങളെയും ഒരു ദൃശ്യകലകൊണ്ട് ഇത്രമാത്രം ആകർഷിക്കുകയും, കവിതകൊണ്ട് രസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രാചീനകവികൾ കുഞ്ചനെപ്പോലെ മറ്റാരും ഇല്ലെന്നുതന്നെ പറയാം. തുള്ളൽ, കുട്ടികൾക്കും മുതിർന്നവർക്കും ഒരുപോലെ ആസ്വാദ്യപ്രദമാണ്; തുള്ളൽക്കവിതകളാകട്ടെ, ആബാലവൃദ്ധം ജനങ്ങൾക്കും ഇഷ്ടവുമാണ്. എത്ര ആവേശത്തോടും ഉത്സാഹത്തോടുംകൂടിയാണ് പണ്ട് ആളുകൾ തുള്ളൽ എന്ന കലാരൂപം കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നത്! അത് അവരെ 'ഹരം'പിടിപ്പിക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. 'ചൊൽക്കാഴ്ച' എന്ന് നാം ഇന്നു കേൾക്കുന്ന താളമേളസമ്മിശ്രമായ കാവ്യാലാപസമ്പ്രദായത്തിന്റെ ഉപജ്ഞാതൃത്വം യഥാർത്ഥത്തിൽ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർക്കാണ് കല്പിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടത്. ആ അനുഗൃഹീതകവിവര്യന്റെ രസികത്വം നിറഞ്ഞുതുളുമ്പുന്ന കവിത, പണ്ഡിതനും പാമരനും ഒരുപോലെ ഹൃദിസ്ഥമാക്കി ഉദ്ധരിച്ചുവന്നിരുന്നു.

കവിയും കാലവും: ഇപ്രകാരം ജനങ്ങളുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായിത്തീർന്ന—ആരാധ്യപുരുഷനായിത്തീർന്ന—ഈ കവിപുംഗവനെപ്പറ്റി നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള അറിവുകൾ തുലോം പരിമിതങ്ങളാണ്. ചില ഐതിഹ്യങ്ങളും, ഗ്രാമവൃദ്ധരിൽനിന്നു കിട്ടിയിട്ടുള്ള കഥകളും, കേട്ടുകേൾവികളും സാഹിത്യകൃതികളിൽനിന്നു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ചില തെളിവുകളും ഊഹാപോഹങ്ങളും

അപൂർവ്വം ചില ആധാരങ്ങളും മാത്രമേ ഈ വിഷയത്തിൽ നമുക്ക് അവലംബമായിട്ടുള്ളൂ. സാഹിത്യചരിത്രകർത്താക്കന്മാരായ പി. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള, ആർ. നാരായണപ്പണിക്കർ, മഹാകവി ഉള്ളൂർ തുടങ്ങിയവർ കുഞ്ചൻനമ്പിയാരെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകളെയും കുറിച്ച് സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും സാഹിത്യപഞ്ചാനനൻ പി. കെ. നാരായണപിള്ളയാണ് നമ്പിയാരെപ്പറ്റി ആദ്യമായി ഗവേഷണബുദ്ധ്യാ പഠിക്കുകയും ഒരു വിമർശനഗ്രന്ഥം തയ്യാറാക്കുകയും ചെയ്തത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായംതന്നെയാണ് ഇന്നും ആധികാരികമായ പ്രമാണമായി സഹൃദയർ സസന്തോഷം കൈക്കൊള്ളുന്നതും. നമ്പിയാർ ജീവിച്ചിരുന്നത് ക്രിസ്തുവർഷം പതിനെട്ടാം നൂററാണ്ടിലാണെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ ഈ പണ്ഡിതന്മാരെല്ലാം ഏകാഭിപ്രായക്കാരാണ്. ഒന്നുകൂടി സൂക്ഷ്മമായി പറയുന്നപക്ഷം, എ. ഡി. 1705 മുതൽ 1770 വരെയാണ് നമ്പിയാരുടെ ജീവിതകാലമായി നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. ഇതിൽനിന്ന്, അറുപതിയഞ്ചുവയസ്സുവരെയേ ആ മഹാകവി ജീവിച്ചിരുന്നുള്ളൂ എന്നു കാണാം. എങ്കിലും ഒരു പുരുഷായുസ്സിൽ ഒരാൾക്ക് ചെയ്തുതീർക്കാവുന്ന മഹാകാര്യങ്ങളെല്ലാം താൻ ചെയ്തുതീർത്തുവെന്ന് മഹാകവിയുടെ ആത്മാവിന് അഭിമാനിക്കാം.

ജീവചരിത്രം: കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തുള്ള കലക്കത്തുഭവനത്തിലാണ് നമ്പ്യാർ (നമ്പിയാർ, നമ്പ്യാർ—ഈ രണ്ടുരൂപങ്ങളും ശരിയാണ്) ജനിച്ചത്. പാലക്കാട്ടു ജില്ലയിൽ ലക്കിടി റെയിൽവേസ്റ്റേഷനടുത്തുള്ള ഒരു ചെറിയ ഗ്രാമമാണ് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലം. അവിടെ ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിയുണ്ടായിരുന്ന കിടങ്ങൂർ കല്ലമ്പള്ളിമനയ്ക്കലെ ഒരു നമ്പൂതിരിയായിരുന്നു നമ്പ്യാരുടെ അച്ഛനെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. നമ്പ്യാർ വർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ഒരാൾതന്നെയാണ് കുഞ്ചന്റെ പിതാവെന്നും അഭിപ്രായമുള്ളവരുണ്ട്. സാഹിത്യപഞ്ചാനനനാണ് ഇവരിൽ പ്രമുഖൻ. എന്നാൽ, കിടങ്ങൂരും കടമ്പൂരുമുള്ള ഗ്രാമവൃദ്ധരിൽനിന്ന് ഈ ലേഖകനു കിട്ടിയിട്ടുള്ള അറിവ്, കല്ലമ്പള്ളിമനയ്ക്കലെ ഒരു നമ്പൂതിരിതന്നെയാണ് നമ്പ്യാരുടെ പിതാവെന്നാണ്. അദ്ദേഹത്തിന് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തുള്ള ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിയുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും, അവിടെയടുത്തുള്ള നമ്പ്യാർഭവനത്തിലെ ഒരു സ്ത്രീയുമായി ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും, അവർക്കുണ്ടായ പുത്രനാണ് പിൽക്കാലത്തു വിഖ്യാതനായിത്തീർന്ന കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരെന്നുമാണ് ആ ഗ്രാമീണവൃദ്ധന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. അക്കാലത്തെ നാട്ടുനടപ്പനുസരിച്ച് നമ്പൂതിരിമാർ വിജാതീയസ്ത്രീകളെ—നായർ, ക്ഷത്രിയർ, വാര്യർ, പിഷാരടി തുടങ്ങിയ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട സ്ത്രീകളെ—'സംബ

ന്ധം ചെയ്യുക സർവ്വസാധാരണമായിരുന്നതിനാൽ നമ്പ്യാരുടെ പിതാവ് ഒരു നമ്പൂതിരിയാണെന്നു കല്പിക്കുന്നതിൽ അസാംഗത്യമോ അവിശ്വസനീയതയോ ഇല്ല.

ബാല്യത്തിൽ അച്ഛന്റെകൂടെ കിടങ്ങൂരിൽ വന്നുചേർന്ന നമ്പ്യാർ കോട്ടയത്തടുത്തുള്ള കടമ്പൂർ ഗ്രാമത്തിലെ തെക്കേടത്തു ഭട്ടതിരിയെ ആശ്രയിച്ചു കഴിയുകയും, അദ്ദേഹംവഴി ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാവിന്റെ രാജധാനിയിൽ, അതായതു് അമ്പലപ്പുഴയിൽ, ചെന്നുചേരുകയുംചെയ്തു. ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവിന്റെ മന്ത്രിയായിരുന്നുവല്ലോ തെക്കേടത്തുഭട്ടതിരി. അമ്പലപ്പുഴവെച്ചു് നമ്പ്യാർ, രാജാവിന്റെ സേനാനായകനായിരുന്ന മാത്തൂർ പണിക്കരുടെയും, പ്രഭുക്കളായിരുന്ന നന്തികാട്ടു് ഉണ്ണിരവി കുറുപ്പ്, ദ്രോണമ്പള്ളി ആചാര്യൻ എന്നിവരുടെയും പ്രീതിയും സൗഹൃദവും ശിഷ്യത്വവും നേടി. മാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു് ചെമ്പകശ്ശേരിരാജ്യം വെട്ടിപ്പിടിച്ചടക്കുന്നതുവരെ, നമ്പ്യാർ അമ്പലപ്പുഴെ താമസിച്ചു. അതായതു്, 1748 വരെ. പിന്നീടു മാത്തൂർപണിക്കർ മുഖാന്തരം നമ്പ്യാർ, മാർത്താണ്ഡവർമ്മയുടെയും പിന്നീടു ധർമ്മരാജാവിന്റെയും ആശ്രിതനായി തിരുവനന്തപുരത്തു താമസമാക്കി. അമ്പലപ്പുഴെവെച്ചും, തിരുവനന്തപുരത്തുവെച്ചുമാണു് നമ്പ്യാർ തന്റെ തുള്ളൽകൃതികളെല്ലാം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. ഉദ്ദേശം രണ്ടു വ്യാഴവട്ടക്കാലം അമ്പലപ്പുഴയിലും, പതിനേഴു വർഷത്തോളം തിരുവനന്തപുരത്തും നമ്പ്യാർ താമസിച്ചിരിക്കണം. വാർദ്ധക്യമായപ്പോഴേക്കും അമ്പലപ്പുഴെത്തന്നെ തിരിച്ചുപോകാൻ നമ്പ്യാർ ആഗ്രഹം പ്രകടിപ്പിച്ചു. മഹാരാജാവു് അതിനു സമ്മതിക്കുകയും, അമ്പലപ്പുഴെ നമ്പ്യാർക്കു് സുഖമായി കഴിഞ്ഞുകൂടാനുള്ള വസ്തുവകകളും ക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നുള്ള ആദായവും മററും അനുവദിച്ചുകൊടുത്തു് അദ്ദേഹത്തെ യാത്രയാക്കുകയും ചെയ്തു.

അങ്ങനെ നമ്പ്യാർ അമ്പലപ്പുഴെ തിരിച്ചുവന്നു് 'നമ്പ്യാർ മഠ'ത്തിൽ താമസിച്ചുവരവേ തന്റെ ക്ഷേമകാംക്ഷിയായ മാത്തൂർ പണിക്കരെ സന്ദർശിക്കാൻ ഇടയ്ക്കിടെ നെടുമുടിയിൽ പോകുമായിരുന്നു. അവിടെവെച്ചു് ഒരു പേപ്പട്ടി കടിക്കാനിടയായി. നമ്പ്യാർ സ്വഗൃഹത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി ചികിത്സ തുടങ്ങി. സർവ്വപ്രിയനായിരുന്ന നമ്പ്യാർ ആയിടെ അമ്പലപ്പുഴ തിരുമുല്ലാട്ടിന്റെ ഭവനത്തിൽ നടന്ന ഒരു മാസക്കരിയന്തിരത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. നമ്പ്യാർമഠത്തിനു തൊട്ടടുത്താണു് തിരുമുല്ലാട്ടിന്റെ ഗൃഹവും (ഈ ലേഖകന്റെ തറവാടാണതു്). പേപ്പട്ടിവിഷബാധിതർക്കു് നരങ്ങാക്കറി തീരെ നിഷിദ്ധമാണല്ലോ. നമ്പ്യാർ അതു കൂട്ടുകയും വിഷം മൂർച്ഛിച്ചു മരണകാരണമായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ ദുരന്തം കൈരളിക്കു നേരിട്ട ഒരു തീരാനഷ്ടമെന്നേ പറയേണ്ടൂ.

തുള്ളലിന്റെ ഉദ്ഭവം

'തുള്ളൽ' എന്ന കലാപ്രസ്ഥാനത്തിനും സാഹിത്യരൂപത്തിനും ബീജാവാപംചെയ്യുകയും, അതിനെ പരമാവധി പരിപോഷിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയും, അങ്ങനെ കലാപരമായും സാഹിത്യപരമായും കേരളീയർക്ക് എന്നെന്നും ഓർമ്മിക്കത്തക്കവണ്ണം മഹത്തായൊരു കർത്തവ്യം നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്തതിനുശേഷമാണ് നമ്പ്യാർ നമ്മെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞത്. തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആഗമത്തെപ്പറ്റി പ്രധാനമായും നാം മനസ്സിലാക്കുന്നത് സുപ്രസിദ്ധമായ ഐതിഹ്യത്തിൽക്കൂടിയാണ്. കുഞ്ചൻ അമ്പലപ്പുഴയിൽ താമസിക്കുന്ന കാലം. അന്ന് ക്ഷേത്രത്തിൽ നടന്നിരുന്ന കലകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചാക്യാർകൂത്തിനായിരുന്നു പ്രഥമസ്ഥാനം. അന്നത്തെ അതിവിദഗ്ദ്ധനായിരുന്ന ചാക്യാർ, ഒരിക്കൽ കൂത്തുപറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ മിഴാവുകൊട്ടിയിരുന്നത് കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരായിരുന്നു. ചാക്യാർ ശ്ലോകം ചൊല്ലി നിറുത്തി, മിഴാവുകൊട്ടേണ്ട സന്ദർഭം വന്നപ്പോൾ നമ്പ്യാർ ഉറങ്ങിപ്പോയി. അതു രസിക്കാഞ്ഞ ചാക്യാർ, നമ്പ്യാരെ ആ സദസ്സിൽവച്ചു കണക്കിനു കളിയാക്കി. ചാക്യാർ തൊടുത്തുവിടുന്ന ഏതുതരം പരിഹാസങ്ങളും ശകാരങ്ങളും അന്നത്തെ പ്രേക്ഷകരായ സഹൃദയന്മാരും സഹിക്കുകയേയുള്ളു. ചാക്യാരോട് മറുത്ത് ഒന്നും പറയാൻ രാജാക്കന്മാർക്കുപോലും നിവൃത്തിയില്ല. അത്രയ്ക്കു സ്വാതന്ത്ര്യം അനുഭവിച്ചിരുന്ന കലാകാരനായിരുന്നു ചാക്യാർ. അന്നത്തെ ചാക്യാരുടെ പരിഹാസമെല്ലാം കുഞ്ചനും സഹിച്ചു. പക്ഷേ, പിറ്റേദിവസം ചാക്യാർ കൂത്തു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ, നമ്പ്യാർ പകപോക്കാനെന്നവണ്ണം, തൊട്ടടുത്തുള്ള കളിത്തട്ടിൽ കയറി, താളമേളങ്ങളോടും പുതിയ വേഷവിധാനത്തോടും സംഗീതാലാപത്തോടുംകൂടി ഒരു നൂതനകല പ്രദർശിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. കൂത്തു കേട്ടിരുന്നവരെല്ലാം അതു കാണാനും കേൾക്കാനുമായി അങ്ങോട്ടോടി. ചാക്യാർ സദസ്യരാരുമില്ലാതെ വിഷണ്ണനായി നിന്നു. അങ്ങനെ നമ്പ്യാർ, തലേദിവസം തന്നെ കണക്കറ്റു പരിഹസിച്ച ചാക്യാരോടു പകരംവീട്ടി. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' ആയിരുന്നു നമ്പ്യാർ ആദ്യമായി അരങ്ങേറിയ കഥ.

ഈ ഐതിഹ്യത്തിന്റെ വിശ്വാസ്യതയെ ചിലർ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ, ആലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ അസംഭാവ്യമായി ഒന്നുംതന്നെ ഈ ഐതിഹ്യകഥയിലില്ലെന്നു കാണാം. ചാക്യാർകൂത്തിനു മിഴാവുകൊട്ടുന്നത് നമ്പ്യാന്മാരാണല്ലോ. കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ അമ്പലപ്പുഴയിൽ വന്നു താമസമാക്കിയ കാലത്ത് തന്റെ കുലത്തൊഴിലിൽ ഏർപ്പെടുക എന്നത് സ്വാഭാവികമാണ്. നമ്പ്യാരെപ്പോലെ പ്രതിഭാശാലിയും ബുദ്ധിമാനുമായ

ഭാരം, ചാക്യാന്മാരെ കളിയാക്കലിൽ അമർഷംകൊള്ളുകയും, ആ ചാക്യാരെ ഒന്നു പഠിപ്പിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുകയും ചെയ്തെങ്കിൽ അതും സ്വാഭാവികമാണ്. ഇനി 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' പോലൊരു കൃതി ഒരു രാത്രികൊണ്ട് നമ്പ്യാർക്ക് എഴുതാൻ കഴിയുമായിരുന്നോ എന്നാണെങ്കിൽ, തല്ക്കാലാവശ്യത്തിനു കരടെഴുതി, പിന്നീട് അതു പൂർത്തിയാക്കിയതാവും എന്നു വിചാരിക്കുന്നതിൽ യുക്തിയുണ്ട്. കിളിപ്പാട്ട്, വഞ്ചിപ്പാട്ട്, ഹംസപ്പാട്ട്, തിരുവാതിരപ്പാട്ട്, പാന തുടങ്ങിയ സാഹിത്യരൂപങ്ങളിലും മണിപ്രവാളത്തിലും കവിത രചിച്ച് ഇതിനകം തന്നെ നല്ല തഴക്കം സിദ്ധിച്ചിരുന്ന നമ്പ്യാർക്ക് തുള്ളൽപ്പാട്ട് എഴുതുന്നതിനു പ്രയാസമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കയില്ല. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' കഥയാണെങ്കിൽ അതും ഇതിഹാസപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. പുതിയ കഥയും പുതിയ വൃത്തവും തേടി നമ്പ്യാർക്ക് എങ്ങും പോകേണ്ടിവന്നില്ല. പ്രസിദ്ധമായ കഥ, അക്കാലത്ത് പ്രചുരപ്രചാരമുണ്ടായിരുന്ന പാട്ടിന്റെ രൂപത്തിൽ, തന്റേതായ ചില സംവിധാനക്രമങ്ങളോടെ ഫലിതപരിഹാസങ്ങൾ ഇടകലർത്തി, സാമാന്യജനങ്ങൾക്കു രുചിക്കത്തക്കവണ്ണം അവതരിപ്പിക്കയാണ് നമ്പ്യാർ ചെയ്തത്. അതു ജനങ്ങൾക്ക് അത്യന്തം ഇഷ്ടപ്പെടുകയും ചെയ്തു. പക്ഷേ, അന്നത്തെ ചാക്യാർക്ക് മനക്ഷോഭം ഉളവാക്കിയ ആ സംഭവത്തിൽ ചാക്യാർ മഹാരാജാവിനോട് ആവലാതി ബോധിപ്പിക്കയും, രാജാവ് മേലാൽ അമ്പലപ്പുഴ ക്ഷേത്രത്തിൽവച്ച് തുള്ളൽ നടത്താൻ പാടില്ലെന്നു വിധിക്കയും ചെയ്തു. ഇന്നും അമ്പലപ്പുഴ ക്ഷേത്രത്തിൽ തുള്ളൽ പതിവില്ല. ചാക്യാർകൂത്ത് പേരിനെങ്കിലും ഉണ്ടുതാനും. അമ്പലപ്പുഴയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിലാണ് നമ്പ്യാർ തന്റെ നൃത്തകല ആദ്യമായി പ്രചരിപ്പിച്ചത്. അവിടങ്ങളിലെ ധർമ്മദൈവങ്ങളായ തകഴി ധർമ്മശാസ്താവിനെയും മാത്തൂർ ഭഗവതിയെയും മറ്റും നമ്പ്യാർ തന്റെ തുള്ളലുകളിൽ സ്തുതിക്കുന്നുണ്ട്. വസ്തുതകളിങ്ങനെയിരിക്കെ, മേൽപ്രസ്താവിച്ച ഐതിഹ്യം തീരെ തള്ളിക്കളയത്തക്കതല്ല സത്യത്തിന്റെ പല അംശങ്ങളും അതിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാം. തന്നെയുമല്ല, ഏതൊരു പുതിയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെയും ആവിർഭാവത്തിന് ഒരു മത്സരബുദ്ധി അനിവാര്യമാണല്ലോ.

തുള്ളലുകൾ: നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളൽകൃതികൾ ആദ്യമായി അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടത് കൊല്ലവർഷം 1084-ൽ ആണ്. അതായത് ഇന്നേക്ക് 75 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ്. കൊല്ലം വിദ്യാഭിവർദ്ധിനി പ്രസ്സിന്റെ ഉടമസ്ഥനായിരുന്ന എസ്. റ്റി. റെഡ്ഡ്യാരായിരുന്നു പ്രസാധകൻ. ആദ്യം 32 തുള്ളൽക്കഥകളുടെ സമാഹാരമായ ഒന്നാം ഭാഗം അദ്ദേഹം

പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. പിന്നീടു രണ്ടുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞ് 26 കഥകളടങ്ങിയ രണ്ടാം ഭാഗവും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. പിന്നെ രണ്ടുകൊല്ലത്തിനു ശേഷം ഈ അൻപത്തിയെട്ടു കൃതികളും ചേർത്ത് ഒരു സമാഹാരമായി അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധംചെയ്തു. ആകെക്കൂടി അറുപത്തിനാലു തുള്ളൽക്കഥകൾ നമ്പ്യാർ എഴുതിയിട്ടുണ്ടെന്നാണ് ഐതിഹ്യം. പക്ഷേ, പ്രസിദ്ധീകൃതങ്ങളായ കൃതികളിൽ 42 എണ്ണം മാത്രമേ കുഞ്ചൻേറതായുള്ളു എന്ന് ഉള്ളൂർ പറയുന്നു. 41 എന്ന നിഗമനത്തിലാണ് ശ്രീ പി. കെ. ശിവശങ്കരപ്പിള്ള എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നത്. 46 കൃതികൾ നമ്പ്യാരുടേതുതന്നെ ആയിരിക്കാമെന്ന് പ്രസിദ്ധഗവേഷകനായ ഡോ. വി. എസ്. ശർമ്മയും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. തുള്ളൽക്കഥകളായി എഴുപതെണ്ണം നമ്പ്യാർ എഴുതിയിട്ടുണ്ടെന്നാണ് സാഹിത്യപഞ്ചാനനൻ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. തുള്ളലുകളുടെ സംഖ്യ കുറയുന്നതുകൊണ്ട് നമ്പ്യാരുടെ സ്ഥാനത്തിനോ, കലാസാഹിത്യരംഗങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള സേവനങ്ങളുടെ മഹനീയതയ്ക്കോ കുറവു വരുന്നില്ല. തുള്ളൽക്കഥകൾ കൂടാതെ മററസംഖ്യം സാഹിത്യകൃതികളുടെ കർത്താവുകൂടിയാണ് കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ എന്ന കാര്യവും നാം ഓർക്കണം.

നമ്പ്യാരുടെ കവിത

നമ്പ്യാരുടെ കവിത തികച്ചും സോദ്ദേശ്യകമായിരുന്നു. രണ്ടു പ്രധാനലക്ഷ്യങ്ങളാണ് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നത്. ഒന്ന്, സാധാരണക്കാർക്കുവേണ്ടി, അവർക്ക് മനസ്സിലാവുന്നവിധത്തിൽ, അവരെ രസിപ്പിക്കുകയും ചിരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രീതിയിൽ എഴുതുക. രണ്ട്, ഫലിതപരിഹാസങ്ങളിൽക്കൂടി സാമൂഹ്യവിമർശനം നടത്തി, അങ്ങനെ സമുദായപരിഷ്കരണം സാധിക്കുക. ഈ രണ്ട് ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായിട്ടാണ് അദ്ദേഹം തന്റെ ഭാഷയും ശൈലിയും വർണ്ണനകളും അലങ്കാരപ്രയോഗങ്ങളും പാത്രചിത്രീകരണവും മറ്റും നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ വസ്തുത മനസ്സിലാക്കാതെ, നമ്പ്യാരുടെ കവിതയെ വിമർശിച്ചിട്ടുള്ളവർ ആ ജനകീയ മഹാകവിയോടു നീതികാട്ടിയിട്ടില്ലാത്തവരാണ്; ആ കവിതയിൽ രസിക്കാത്തവരുമാണ്. അത്തരം വിമർശകന്മാരെപ്പോലും മുൻകൂട്ടി കണ്ട് അതിനിശിതമായി ശകാരിക്കാൻ ധൈര്യം കാട്ടിയ കവികേസരിയാണ് നമ്പ്യാർ.

ഭാഷാരീതി: സംസ്കൃതത്തോടുള്ള അന്നത്തെ പണ്ഡിതപക്ഷപാതം സാമാന്യജനങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് ദോഷംചെയ്യുന്നതാണെന്നും, അവർക്ക് രുചിക്കുന്നതും ദഹിക്കുന്നതും മലയാളപദങ്ങൾ സുലഭമായുള്ള മണിപ്രവാളമാണെന്നും നമ്പ്യാർ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു.

''ഭടജനങ്ങളെ നടുവിലുള്ളൊരു
പടയണിക്കിഹ ചേരുവാൻ
വടിവിയന്നൊരു പാന കേരള–
ഭാഷതന്നെ ചിതം വരൂ
കടുപടക്കർക്കഠിനസംസ്കൃത–
വികടകടുകവി കേറിയാൽ
ഭടജനങ്ങൾക്കു ധരിക്കയില്ല
തിരിക്കമൊക്കെയുമൊറ്റുടൻ
ഭാഷയായി വരുന്ന നല്ല
മണിപ്രവാളമതാകിലോ
ദൂഷണം വരുവാനുമില്ല,
വിശേഷഭൂഷണമായ്‌വരും.''

എന്ന് 'സഭാപ്രവേശം' തുള്ളലിൽ അദ്ദേഹം പറയുന്നതു നോക്കുക. നമ്പ്യാരുടെ ഭാഷയുടെ ഇമ്പവും ലാളിത്യവും സൗന്ദര്യവും വർണ്ണനയിലുള്ള ചാതുര്യവും ഔചിത്യവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതു കൃതിയിലും കാണാം. അത് കൊച്ചുകുട്ടികൾക്കും മുതിർന്നവർക്കും ഒന്നുപോലെ ആസ്വാദം പകർന്നുകൊടുക്കാൻ പര്യാപ്തമാണ്. ഉദാഹരണത്തിന് 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിലെ ഈ ഭാഗം ശ്രദ്ധിക്കുക.

സൗഗന്ധികപുഷ്പം തേടിപ്പോകുന്ന ഭീമസേനൻ ഗന്ധമാദനപർവ്വതത്തിലുള്ള കദളീവനം കാണുന്ന കാഴ്ചയാണ്:

''ശ്യാമളം നല്ല കദളീമഹാവനം
കോമളശ്രീപൂണ്ടതായ്ക്കണ്ടീടിനാൻ
പച്ചക്കദളിക്കുലകൾക്കിടയിലെ
മെച്ചത്തിൽ നന്നായ് പഴുത്ത പഴങ്ങളും
ഉച്ചത്തിലങ്ങനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
പച്ചരത്നങ്ങളുമൊന്നിച്ചു കോർത്തുള്ള
മാലകൾകൊണ്ടു വിതാനിച്ച ദിക്കെന്നു
മാലോകരൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമാറുള്ള
ലീലാവിലാസേന നില്ക്കുന്ന വാഴകൾ.
നാലു ഭാഗങ്ങളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങീടുമാ
ബാലാനിലൻ വന്നു തട്ടുന്നനേരത്തു
കോലാഹലം നൃത്തമാട്ടം ദലങ്ങളും
ആലോകനംചെയ്തു വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
കാലാത്മജാനുജൻ വീരൻ വൃകോദരൻ.''

ഈ ഭാഗം വായിച്ചുപോകുമ്പോൾത്തന്നെ, സുന്ദരമായ ആ പ്രകൃതിദൃശ്യം നമ്മുടെ മനോമുകുരത്തിൽ ഗാഢമായി പതിഞ്ഞുകഴിയും. പിന്നീടു് ഒരിക്കലും മാഞ്ഞുപോകുന്നതുമല്ല. തുള്ളൽ

ഭീമന്റെ മുഖത്തുനിന്നു കേൾക്കുമ്പോഴാകട്ടെ, കോലാഹല നൃത്തംചെയ്യുന്ന മയിലുകളെപ്പോലെ, ബാലകന്മാർ ആനന്ദംകൊണ്ടു തുള്ളിച്ചാടുകയും ചെയ്യും. തുടർന്നുള്ള പത്തു വരികൂടി ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ:

''താഴത്തുവേഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
വാഴപ്പഴംകൊണ്ടു മൂടീ മഹീതലം
പാഴനാ പട്ടു വിരിച്ചുകണക്കിനെ
വാഴക്കൂമ്പും പ്രകാരമുണ്ടെപ്പൊഴും
വാവലും കാക്കയും പച്ചക്കിളികളും
പ്രാവും പരുന്തും പറന്നുനടക്കുന്ന
പക്ഷികൾ വന്നിപ്പഴുത്ത പഴങ്ങളെ
ഭക്ഷിക്കമാറില്ല പേടികൊണ്ടെന്നതേ;
രക്ഷിച്ചുപോരുന്നതാരീ വനമെന്നു
സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ടുടനേ വൃകോദരൻ.''

എത്ര ലളിതമായ ഭാഷ! എത്ര ഹൃദ്യവും സ്വാഭാവികവുമായ വർണ്ണന! പ്രാസംകൊണ്ടും പദങ്ങളുടെ അന്യോന്യമുള്ള ചേർച്ചകൊണ്ടും വരുത്തിയിട്ടുള്ള ശബ്ദഭംഗി എത്ര ആസ്വാദ്യം!

ഫലിതപരിഹാസങ്ങൾ

ഫലിതവും പരിഹാസവുംകൊണ്ടാണ് നമ്പ്യാർ എല്ലാത്തരം ആളുകളേയും വശീകരിക്കുന്നത്. തുള്ളലുകളിലെ ജീവചൈതന്യം അവയിലെ ഫലിതപരിഹാസങ്ങളിലാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെന്നു പറയണം. പാശ്ചാത്യദേശത്താണ് നമ്പ്യാർ വന്നു പിറന്നിരുന്നതെങ്കിൽ അദ്ദേഹം ലോകത്തിലെ ഹാസസാഹിത്യകാരന്മാരിൽ ഒന്നാമനായിത്തീരുമായിരുന്നു. ആംഗലസാഹിത്യത്തിൽ പോപ്പ്, സ്വിഫ്റ്റ്, ഡ്രൈഡൻ തുടങ്ങിയ കവിവര്യന്മാർക്കുള്ള സ്ഥാനമാണ് മലയാളത്തിൽ നമ്പ്യാർക്കുള്ളത്. തുള്ളലുകളിൽ കാണുന്നതുപോലെ അത്ര ബഹുലമായും സരസമായും ഉള്ള ഫലിതം മലയാളത്തിലെന്നല്ല, മറ്റേതെങ്കിലും ഭാഷാസാഹിത്യത്തിൽ ഉണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. ഈ ഫലിതവും പരിഹാസവും നമ്പ്യാർ സ്വാംശീകരിച്ചതു ചാക്യാർകൂത്തിൽനിന്നാകാനേ തരമുള്ളു. രചനയിൽ ചമ്പൂകർത്താക്കന്മാരോടും നമ്പ്യാർ കടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

തുള്ളൽകൃതികളിൽ കാണുന്ന ഫലിതത്തിനും പരിഹാസത്തിനും എത്രയെത്ര ഉദാഹരണങ്ങൾ വേണമെങ്കിലും ഉദ്ധരിക്കാനുണ്ട്. പണക്കൊതിയനായ ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ പ്രതിഗ്രഹം മോഹിച്ച് സത്യാസ്വയംവരത്തിനു ബദ്ധപ്പെട്ടു പോകുന്നതു നമ്പ്യാർ വർണ്ണിക്കുന്നതു നോക്കുക:

''എഴുപതെട്ടു വയസ്സു തികഞ്ഞൊരു
കിഴവബ്രാഹ്മണനിത പോകുന്നു;
കൊട്ടവെയറിൽത്തട്ടിപ്പൊട്ടുകഷണിയി—
ലൊരുപിടിയെന്നല്ലാൽ മലരുപൊരിക്കാം.''

ഈ വരികൾ കേൾക്കുമ്പോഴും വായിക്കുമ്പോഴും ആരാണു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുപോകാതിരിക്കുക? എത്ര വയസ്സായാലും പണത്തോടുള്ള കൊതിതീരാത്ത ബ്രാഹ്മണരെ നമ്പ്യാർ നല്ലതുപോലെ കളിയാക്കുന്നുണ്ട്.

''മുന്നുവിപ്രന്മാർ പണമെന്നോർത്താൽ
പുന്നുവിപ്രന്മാരെന്നൊരു ഭാവം
കാശിക്കപ്പുറമെങ്കിലുമിന്നാൾ
കാശിനു വകയുണ്ടെന്നാൽ മണ്ടും.''

ബ്രാഹ്മണരിൽ നമ്പൂതിരിമാരെയും പട്ടന്മാരെയുമാണ് നമ്പ്യാർ കൂടുതലും പിടികൂടിയിട്ടുള്ളത്. ഇള എമ്പ്രാന്മാരെയും കൊങ്കണബ്രാഹ്മണരെയും മറ്റും അവിടവിടെയായി സ്പർശിക്കുന്നുണ്ട്. കേരളത്തിലുള്ള ഒരു ജാതിക്കാരെയും നമ്പ്യാർ വെറുതെവിടുന്നില്ല. നായന്മാർ, മാരാന്മാർ, വാര്യന്മാർ, മേനോന്മാർ, പണിക്കന്മാർ, തമ്പുരാക്കന്മാർ, നസ്രാണികൾ, ജോനകർ, ചെട്ടികൾ, മുക്കവർ മുതലായി എല്ലാ വിഭാഗങ്ങളിലുമുള്ളവരും തുള്ളൽകൃതികളിൽ നമ്പ്യാരുടെ വിമർശനത്തിനു വിധേയരാകുന്നുണ്ട്. അവ രംഗത്തു പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ ആർക്കും കവിയോടു വിരോധം തോന്നുന്നുമില്ല. അതാണ് നമ്പ്യാരുടെ വിജയം. ആരെയും മനഃപൂർവ്വം ആക്ഷേപിക്കണമെന്ന് നമ്പ്യാർക്കു വിചാരമില്ല. ഉദ്ദേശശുദ്ധിയോടെയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിഹാസം. ഒരിടത്ത് അദ്ദേഹം പറയുന്നതു നോക്കൂ:

''ഒരുത്തർക്കും ലാഘവമെന്നെ
വരുത്തുവാൻ മോഹമില്ല
ഒരുത്തനും പ്രിയമല്ലാ—
തുരവാനും ഭാവമില്ല
പരമാർത്ഥം പറയാം, കേട്ടുകൊണ്ടാൽ
പരനിന്ദമീകരം നാവിലുമില്ല.''

ഈ ഉദ്ദേശശുദ്ധിയില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ നമ്പ്യാർ, ജനങ്ങളുടെ ആദരത്തിനുപകരം രോഷത്തിനു പാത്രമായേനെ.

പരിസരവിമർശം

അന്നത്തെ കേരളത്തിന്റെയും കേരളജീവിതത്തിന്റെയും ഒരു യഥാർത്ഥചിത്രമാണ് നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ കാണുന്നത്. തന്റെ ചുറ്റുപാടും കണ്ട സാമൂഹ്യവികലതകളെ വിമർശി

ക്കാനും പരിഹസിക്കാനും പുരാണകഥകളെ അദ്ദേഹം ഉപാധിയായി സ്വീകരിച്ചെന്നേയുള്ളൂ. രാവണനേയും ദുര്യോധനനേയും ഭീമസേനനേയും ദേവേന്ദ്രനേയുമൊക്കെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു വായിച്ചാൽ അന്നു കേരളത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ചില ദുഷ്ടരാജാക്കന്മാരെയോ വരപ്രഭുക്കന്മാരെയോ ആണ് ഓർമ്മവരിക. ലങ്കയും ഹസ്തിനപുരിയും ദേവലോകവുമെല്ലാം അന്നു കേരളത്തിലുണ്ടായിരുന്ന നഗരങ്ങൾതന്നെ. നമ്പ്യാർ കൂടുതൽ താമസിച്ചിരുന്ന അമ്പലപ്പുഴയിലും തിരുവനന്തപുരത്തും അക്കാലത്തു നടന്നിരുന്ന സംഭവങ്ങളാണ് തന്റെ കൃതികളിൽ വിവരിക്കുന്നതു്. സ്ഥലകാലങ്ങളെപ്പറ്റിയോ, കഥാപാത്രങ്ങളെ വലിപ്പച്ചെറുപ്പത്തെപ്പറ്റിയോ ഒന്നും നമ്പ്യാർക്ക് യാതൊരു വിവേചനവുമില്ല. എല്ലാ ദേശങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ ഒന്നുപോലെയാണ്; എല്ലാവരും സമന്മാരാണ്. താൻ മൂന്നാമനായി അകന്നുനിന്നുകൊണ്ട്, എല്ലാവരുടെയും കുറ്റങ്ങളും കുറവുകളും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുകയും, അവയ്ക്കെതിരെ പരിഹാസശരം തൊടുത്തുവിടുകയും ചെയ്യുന്നതിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന് ഉത്സാഹം. അതു കവിതയെക്കൊല്ലുകയും ചെയ്യും. പല സന്ദർഭങ്ങളിലായി അദ്ദേഹമെഴുതിയിട്ടുള്ള ചില ഈരടികൾ ശ്രദ്ധിക്കുക:

''കള്ളുകുടിക്കും നായന്മാരെ
പള്ളയ്ക്കിട്ടു കൊടുക്കണം കുത്തു.''

''എമ്പ്രാനപ്പം കട്ടു ഭുജിച്ചാൽ
അമ്പലവാസികളൊക്കെക്കക്കും.''

''നിന്നൊരിക്കലവൻ മുള്ളുന്നേരം
ഉണ്ണികൾ മരമേറീട്ടും മുള്ളും.''

''കിട്ടിയതൊന്നും മതിയാവില്ല
പട്ടന്മാർക്കു ബോധിക്കേണം.''

''അച്ചിക്കു ദാസ്യപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവൻ
കൊച്ചിക്കു പോയങ്ങു തൊപ്പിയിട്ടീടണം.''

''ഒരു കല്ലത്തെങ്ങേക്കാൾ വെള്ളുന്ന
അണ്ണത്തപ്പിള്ള സുഖമില്ലാതിക്കലും.''

ഈ വരികൾ തുള്ളൽക്കാരൻ കളിത്തട്ടിൽ കയറി നൃത്തംചെയ്തുകൊണ്ടു പാടുമ്പോൾ അതു കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന അന്നത്തെ മദ്യപന്മാരായ നായന്മാരുടെയും, അപ്പം മോഷ്ടിക്കുന്ന എമ്പ്രാന്മാരുടെയും, നിന്നുകൊണ്ടു മൂത്രമൊഴിക്കുന്ന മേതിക്കന്മാരുടെയും, അമിതലാഭം കൊതിക്കുന്ന പട്ടന്മാരുടെയും പെൺകോന്തന്മാരായ പ്രഭുക്കന്മാരുടെയും, ബഹുഭാര്യാസമേതരായ രാജാക്കന്മാരുടെയും മുഖത്തു് ഉദിച്ചിരുന്ന ഭാവഭേദങ്ങൾ ഊഹിച്ചുനോക്കുക.

കള്ളത്തൊഴിലും കാപട്യവുംകൊണ്ടു ജനങ്ങളെ കബളിപ്പിച്ചുപോന്നിരുന്ന കൂട്ടരെയും മുഖംനോക്കാതെ, നമ്പ്യാർ നിശിതമായി വിമർശിക്കുന്നുണ്ട്. മുറിവൈദ്യന്മാർ, മന്ത്രവാദികൾ, അവിദഗ്ധരായ ജ്യോതിഷക്കാർ, ആട്ടക്കാർ, മേളക്കാർ, പാട്ടുകാർ, കവികൾ, അഭ്യാസികൾ, പാചകക്കാർ, ചെപ്പടിവിദ്യക്കാർ, ഭൃത്യന്മാർ, ദൂതന്മാർ, സന്ന്യാസിമാർ, കച്ചവടക്കാർ, നായാട്ടുകാർ, പട്ടാളക്കാർ, വേശ്യാസ്ത്രീകൾ എന്നിങ്ങനെ എല്ലാത്തരം തൊഴിൽക്കാരെയും അവരുടെ പ്രവൃത്തികളെയും നമ്പ്യാർ സൂക്ഷ്മനിരീക്ഷണംചെയ്ത് തന്റെ നിരൂപണവലയത്തിൽ കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു സാധിച്ചിരുന്ന സാമൂഹ്യപരിഷ്കരണം കുറച്ചൊന്നുമല്ല. ചരിത്രപരമായി അവയ്ക്കുള്ള പ്രാധാന്യം ഒട്ടും കുറവല്ല.

പുരാണകഥ നമ്പ്യാർ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ, നമ്മളുടെ കഥതന്നെയാണല്ലോ പറയുന്നത് എന്ന് കേൾക്കുന്നവർക്കു തോന്നി. ഈ താദാത്മ്യഭാവം അവരെ അത്യധികം രസിപ്പിച്ചു; ആകർഷിച്ചു; പിടിച്ചിരുത്തി ചിന്തിപ്പിച്ചു. ദുസ്സ്വഭാവങ്ങളും കൊള്ളരുതായ്മകളും ഇനിയെങ്കിലും പരിത്യജിക്കണമെന്ന് ശ്രോതാക്കളെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. ഇതാണ് കവിതയിൽക്കൂടി നമ്പ്യാർ ചെയ്ത ഏറ്റവും വലിയ സാമൂഹ്യസേവനം.

പഴഞ്ചൊല്ലുകളും ലോകോക്തികളും

നമ്പ്യാർ തന്റെ കവിതയിൽക്കൂടി പ്രയോഗിച്ച പഴഞ്ചൊല്ലുകളും ലോകോക്തികളും ഇന്നും കേരളീയഹൃദയങ്ങളിൽ പതിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. നോക്കുക:

''കനകംമൂലം കാമിനിമൂലം
കലഹം പലവിധമുലകിൽ സുലഭം.''

''മുഷ്ക്കു കിടക്കെ വരട്ടു ഭ്രമത്തു
പൊട്ടും പിന്നെയുമൊരു സമയത്തിൽ.''

''പണമെന്നുള്ളതു കൈയിൽ വരുമ്പോൾ
ഗുണമെന്നുള്ളതു ദൂരത്താകും
പണവും ഗുണവും കൂടിയിരിപ്പാൻ
പണിയെന്നുള്ളതു ബോധിക്കേണം.''

''വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽ വിരുന്നുപോയാൽ കിട്ടും
ഊട്ടിലും കിട്ടാ ദരിദ്രനെന്നോർക്കണം.'

''നെല്ലും പണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുവെച്ചിട്ടു
കല്ലിലും പുല്ലിലും മുട്ടിത്തുടങ്ങൊലാ.''

''ആരാരെങ്കിലും കോപിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാമിയില്ലയെന്നു വരുമെന്നു നിർണ്ണയം.''

''തട്ടും കൊട്ടും പെണ്ണുങ്ങൾക്കും
കിട്ടും പണമെല്ലാം മാരാന്മാർക്കും.''

''ആശാനക്ഷരമൊന്നു പിഴച്ചാൽ
അമ്പത്തൊന്നു പിഴയ്ക്കും ശിഷ്യന്.''

ഇങ്ങനെ ആശയത്തിൽ, ഭാഷാരീതിയിൽ, വർണ്ണനയിൽ, കഥാപ്രതിപാദനത്തിൽ, പ്രകൃതിനിരീക്ഷണത്തിൽ, ജീവിതവിമർശനത്തിൽ എന്നുവേണ്ട എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും വ്യക്തമായൊരു ലക്ഷ്യത്തോടെ — സാമൂഹ്യപ്രയോജനത്തെ — മുൻനിറുത്തി കവിതയെഴുതിയ കുഞ്ചന്, താൻ സ്വീകരിച്ച എല്ലാ ഉപാധികളും ഏറ്റവും തന്മയമായി, നൂതനമായി, വിപ്ലവാത്മകമായി ഹാസ്യമയമായി കാണാനും ചിത്രീകരിക്കാനും കഴിഞ്ഞു. അതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹത്തായ വിജയം. കേരളസാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ കുഞ്ചന്റെ പ്രത്യേകമുള്ള സ്ഥാനം മറ്റൊരു കവിക്കും അവകാശപ്പെടാവുന്നതല്ല.

തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനം ഇന്ന്

താൻ നേതൃത്വം കൊടുത്ത നൂതനകലയുടെ പ്രചാരണത്തിനായി നമ്പ്യാർ ഒട്ടേറെ പരിശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. തത്ഫലമായി അക്കാലത്ത് അനേകം തുള്ളൽക്കാരികളും കലാകാരന്മാരുമുണ്ടായി. ഒരു നൂറ്റൻപതു കൊല്ലക്കാലം തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനം കേരളത്തിൽ സജീവമായി നിലനിന്നു. പിന്നീട് പല കാരണങ്ങളാലും അതിനു മങ്ങലേല്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അടുത്തകാലത്ത് തുള്ളലിന് കേരളം മുഴുവൻ പ്രചാരം നേടിക്കൊടുത്ത ഉന്നതകലാകാരനായിരുന്നു മലബാർ രാമൻനായർ. അത്രയും ബഹുജനസമ്മതി പിന്നീട് ആർക്കും ലഭിച്ചിട്ടില്ല. എങ്കിലും ചിറക്കര മാധവൻനായർ, തലവടി പത്മനാഭൻനായർ മുതലായ തുള്ളൽ വിദഗ്ധന്മാർ ആ കലയിലും അദ്ധ്യാപനത്തിലും പ്രഗല്ഭരായിരുന്നു. അവർക്ക് അഖിലകേരളപ്രശസ്തി ലഭിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ലെന്നുമാത്രം. കേരളത്തിലവിടവിടെയായി കേൾവി കേട്ട ചില തുള്ളൽകലാകാരന്മാർ ഇപ്പോഴുമുണ്ട്. പക്ഷേ, അവരാരും ആ കലയുടെ പ്രകടനത്തിലാകട്ടെ, പഠിപ്പിക്കലിലാകട്ടെ, വേണ്ടത്ര പാടവമുള്ളവരാണെന്നു പറയാനില്ല. മറ്റു പല ക്ലാസ്സിക് കലകളെയുംപോലെതന്നെ തുള്ളലും അതിന്റെ നിലവാരത്തിൽ — ഗുണോത്കർഷത്തിൽ — അനുദിനം അധഃപതിച്ചുവരികയാണ്.

കേരളകലാമണ്ഡലത്തിൽ ഇന്ന് മററു കലകളോടൊപ്പം തുള്ളലും അഭ്യസിപ്പിച്ചുപോരുന്നുണ്ടെങ്കിലും പഴയ പാരമ്പര്യത്തിൽനിന്നും വളരെ വ്യതിചലിച്ചിട്ടാണ് അവിടെ അഭ്യാസം നടക്കുന്നത്. ഗുരുകുലവിദ്യാഭ്യാസസമ്പ്രദായത്തിൽ പഠിച്ചിട്ടുള്ള കലാകാരന്മാരുടെ എണ്ണം കുറഞ്ഞുവരുന്നു. അങ്ങനെ ഉള്ളവർക്ക് അർഹിക്കുന്നത്ര പരിഗണനയോ പ്രോത്സാഹനമോ ലഭിക്കുന്നില്ല. തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ജന്മഭൂമിയായ അമ്പലപ്പുഴയിൽ അടുത്തകാലത്ത് ഈ കലയെ സമുദ്ധരിക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ നടന്നിരുന്നു. അവിടെയുള്ള 'കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ സ്മാരകമന്ദിര'ത്തിൽവെച്ച് കുറേക്കാലം മുൻപറഞ്ഞ തലവടി പത്മനാഭൻനായരുടെ കീഴിൽ, തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട കലാവാസനയുള്ള ഏതാനും കുട്ടികൾക്ക് ശിക്ഷണം നല്കിയിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അവിടെ പറയത്തക്ക യാതൊരു പ്രവർത്തനവും നടക്കുന്നില്ല. 'കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ സ്മാരകമന്ദിരം' ഇന്ന് ആ മഹാകവിവര്യന്— ആ വലിയ കലാകാരന്— അപമാനകരമായി നിലകൊള്ളുകയാണ്.

സർവ്വകലാശാലാതലത്തിലും നമ്പ്യാർ ഇന്ന് അവഗണിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ തോന്നുന്നു. പണ്ട് ഇന്റർമീഡിയററ് ക്ലാസ്സുകളിൽ നമ്പ്യാരുടെ ഒരു കൃതി സമ്പൂർണ്ണമായി പഠിപ്പിച്ചുവന്നിരുന്നു. ഇന്ന്, ആ രീതി മാറി. പ്രീഡിഗ്രിക്ലാസ്സുകളിൽ നമ്പ്യാരുടെ ഏതെങ്കിലും ഒരു കൃതിയിൽനിന്ന് കഷ്ണിച്ച് ആറുനൂററിയൻപതു വരി പഠിപ്പിക്കും, അത്രതന്നെ. കുട്ടികൾ വളരെ കുറവുള്ള മലയാളം ഐച്ഛികത്തിനോ, ബിരുദാനന്തരപഠനത്തിനോ മാത്രമായിരിക്കും, നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളൽ മുഴുവനായി വെയ്ക്കുക. ഇതു പോരാ. സർവ്വകലാശാലാതലത്തിലും നിലവാരത്തിലും നമ്മുടെ ഈ ജനകീയമഹാകവിക്ക് അർഹമായ പരിഗണന കൊടുത്തേ തീരാവൂ. യൂണിവേഴ്സിററികളുടേയും ഗവണ്മെൻറിന്റെയും കലാസ്ഥാപനങ്ങളുടേയും ശ്രദ്ധ ഈ വിഷയത്തിൽ സത്വരമായി, അവഗാഢമായി പതിയേണ്ടതാണ്.

നമ്പ്യാരുടെ ജന്മദേശമായ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്ത്, ആ മഹാകവിയുടെ സ്മരണയെ നിലനിർത്തുന്നതിനുവേണ്ടി ചില നല്ല ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തുകാണുന്നതു മാത്രമേ നമുക്ക് ശുഭപ്രതീക്ഷയ്ക്കു വക നല്കുന്നുള്ളു. കുഞ്ചന്റെ ഭവനം ഗവണ്മെൻറ് ഏറെറടുത്തുകഴിഞ്ഞു. അവിടെവെച്ച് ഒരു തുള്ളൽകളരിയും അതിനോടനുബന്ധിച്ച് സംസ്കൃതക്ലാസ്സും നടത്തുന്നുണ്ട്. കുഞ്ചന്റെ ഭരദേവതകൾക്ക് അവിടെ നിത്യപൂജയുമുണ്ട്. നമ്പ്യാരുടെ സ്മരണയ്ക്ക് ഉതകുന്ന മറെറാരു സ്ഥാപനമാണ് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തെ 'കുഞ്ചൻസ്മാരക വായനശാല'. കുഞ്ചൻസാഹിത്യത്തിന് ഏററവും പ്രാമുഖ്യം കൊടുത്തുകൊണ്ടുള്ള ഒരു ലൈബ്രറി അതിലു

ണ്ടു്. നമ്പ്യാരുടെ എഴുത്താണിയും അവിടെ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത വായനശാലാപ്രവർത്തകരും, ഗവണ്മെന്റ് രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള 'കുഞ്ചൻ മെമ്മോറിയൽ കമ്മററി'യിലെ അംഗങ്ങളുംകൂടി ആണ്ടുതോറും 'കുഞ്ചൻ ദിനാഘോഷ'വും ആചരിച്ചുവരുന്നുണ്ടു്.

തുള്ളൽ മൂന്നുവിധം: തുള്ളൽക്കഥകൾ ഓട്ടൻ, ശീതങ്കൻ, പറയൻ എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുവിധമുണ്ടു്. വേഷവിധാനത്തെയും വൃത്തവൈവിധ്യത്തെയും ആസ്പദമാക്കിയാണു് ഈ വിഭജനം. പതിഞ്ഞമട്ടിൽ പാടേണ്ടതാണു് പറയൻതുള്ളൽ. അതിനെക്കാൾ മുറുകി ശീതങ്കൻതുള്ളലും, അതിലുമധികം വേഗത്തിൽ ഓട്ടൻതുള്ളലും പാടേണ്ടതുണ്ടു്. ഇന്നു് ക്ഷേത്രോത്സവങ്ങളിലും യുവജനോത്സവങ്ങളിലും മററും നടക്കുന്ന തുള്ളൽപരിപാടികളിൽ വേഷവിധാനത്തിലാകട്ടെ, സംഗീതാലാപത്തിലാകട്ടെ, അഭിനയസമ്പ്രദായത്തിലാകട്ടെ, തെല്ലും നിഷ്കർഷ പുലർത്തുന്നില്ല. കലാകാരന്മാർക്കു് തോന്നുന്നരീതിയിലാണു് പ്രകടനം. അദ്ധ്യാപനത്തിന്റെയും അഭ്യസനത്തിന്റെയും പോരായ്മയും ന്യൂനതകളുമാണു് ഇതിനു കാരണം.

'കല്യാണസൗഗന്ധികം' കഥയും നമ്പ്യാരുടെ മനോധർമ്മങ്ങളും: മഹാഭാരതം ആരണ്യപർവ്വത്തിൽ 146 മുതൽ 155 വരെയുള്ള പത്തദ്ധ്യായങ്ങളിൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ള 'സൗഗന്ധികാഹരണ'മാണു് നമ്പ്യാർ തന്റെ തുള്ളലിന്റെ ഇതിവൃത്തമായി സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതു്. വളരെ പ്രസിദ്ധമായ ഐതിഹാസകഥയാണിതു്. എഴുത്തച്ഛൻ മഹാഭാരതം തർജ്ജമയിൽ ഈ കഥയെ കേവലം നാലുവരികളിലായി ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ചെറുശ്ശേരിഭാരതത്തിലും ഈ കഥ സരസമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ടു്. കോട്ടയത്തുതമ്പുരാന്റെ 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' ആട്ടക്കഥയ്ക്കു് കേരളമൊട്ടാകെ പ്രചാരമുള്ളതാണു്; സാഹിത്യഗുണവുമുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ സാഹിത്യരംഗത്തും കലാരംഗത്തും അനേകം കവികളുടെയും കലാപ്രണയികളുടെയും സമാദരസ്വീകരണങ്ങൾക്കു പാത്രമായ—നാടകീയത നിറഞ്ഞുതുളുമ്പുന്ന—ഒരു വിശിഷ്ടകഥയാണു് 'കല്യാണസൗഗന്ധികം'.

സരസവും ലളിതവുമായ കഥ; നാടകീയസന്ദർഭങ്ങൾ ധാരാളം; ഉദ്ബോധനാംശങ്ങൾക്കു വക അനവധി—പിന്നെന്തു വേണം ജനഹൃദയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുവാൻ?

പാണ്ഡവന്മാർ വനത്തിൽ താമസിക്കുന്ന കാലം. ഒരിക്കൽ, കാററിൽ പറന്നുവീണ മനോഹരമായ ഒരു പുഷ്പം പാഞ്ചാലിക്കു കിട്ടി. അതുപോലെ കുറേ പുഷ്പം ലഭിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുള്ള തന്റെ ആഗ്രഹം അവൾ ഭീമനോടു പറഞ്ഞു. പ്രിയത

മയുടെ വാക്കു കേൾക്കേണ്ട താമസം, ഭീമൻ പുഷ്പം തേടി പുറപ്പെട്ടു. സൗഗന്ധികപ്പൊയ്കയിലാണ് അവ വിരിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നത്. ദുർഗ്ഗമങ്ങളായ വനങ്ങളിൽക്കൂടിയാണ് ഭീമന്റെ യാത്ര. വഴിയിൽ കണ്ട പല കാഴ്ചകളും അദ്ദേഹത്തെ ആകർഷിച്ചു. ഇടയ്ക്കുള്ള കദളീവനത്തിലെത്തി. അവിടെയാണ് ഹനുമാന്റെ വാസം. തന്റെ അനുജന്റെ വരവു കണ്ട് ഉള്ളിൽ സന്തോഷിച്ചുവെങ്കിലും, ആ സാഹസിയെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കുകയും പിന്നീട് മാർഗ്ഗോപദേശം ചെയ്യുകയും വേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ച്, ഹനുമാൻ വാർദ്ധക്യവും അവശതയും നടിച്ച് വഴിയിൽ ചെന്നു കിടന്നു. വഴി മാറിക്കൊടുക്കുവാൻ ഭീമൻ ആജ്ഞാരൂപത്തിൽ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടും വൃദ്ധവാനരൻ അതിനു തയ്യാറായില്ല. വഴി ഒഴിഞ്ഞോ, മറികടന്നോ, വാലു പൊക്കി മാററിവെച്ചോ പോവുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളുവെന്നും, വാർദ്ധക്യത്താലുള്ള അവശതകൊണ്ടു തനിക്ക് എഴുന്നേൽക്കാൻപോലും വയ്യെന്നും ഹനുമാൻ പറഞ്ഞു. ഭീമൻ നേരായ മാർഗ്ഗംവിട്ടു നടക്കുന്നവനല്ല. തന്റെ യുഗാന്തരജ്യേഷ്ഠനായ ഹനുമാനെ വിചാരിക്കുമ്പോൾ, ആ വൃദ്ധത്തിൽപ്പെട്ട ഒരുവനെ മറികടക്കാനും സാദ്ധ്യമല്ല. അതിനാൽ മൂന്നാമത്തെ നിർദ്ദേശംതന്നെ സ്വീകരിക്കാമെന്നു കരുതി, ഭീമൻ ഗദകൊണ്ട് ഹനുമാന്റെ വാലുയർത്താൻ ശ്രമിച്ചു. വാലു പോയിട്ട് ഒരു രോമംപോലും അനങ്ങിയില്ല. ഭീമൻ പരിഭ്രാന്തനും ലജ്ജിതനും സംശയഗ്രസ്തനുമായി. വാനരന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം ആരാഞ്ഞപ്പോഴാണ് ആ കിഴവൻകുരങ്ങൻ തന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻതന്നെയാണെന്നു മനസ്സിലായത്. ഭീമന്റെ ആത്മപ്രശംസയും ഔദ്ധത്യവുമെല്ലാം പോയി, പകരം വിനയവും ഭക്തിയും ബഹുമാനവും കൈവന്നു. ഹനുമാന്റെ ഉപദേശാനുസരണം ആ വീരൻ സൗഗന്ധികപ്പൊയ്കയിൽ ചെന്ന്, പോരിനു വന്ന രാക്ഷസരെയെല്ലാം ജയിച്ച്, പുഷ്പങ്ങളും ശേഖരിച്ച് പാഞ്ചാലീസവിധത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി. ഇതാണ് കഥയുടെ ചുരുക്കം.

ഈ കഥയെ ആസ്പദമാക്കി ദൃശ്യകാവ്യരൂപത്തിലും ശ്രവ്യകാവ്യരൂപത്തിലും അനേകം കൃതികൾ നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. മൂലത്തിൽനിന്ന് അല്പസ്വല്പം വ്യത്യാസം വരുത്തിയിട്ടാണ് ഓരോ ഗ്രന്ഥകാരനും തന്റെ കൃതി രചിച്ചിട്ടുള്ളത്. നമ്പ്യാർ തനിക്കു മുമ്പുണ്ടായിട്ടുള്ള മിക്ക സാഹിത്യകൃതികളും—മലയാളത്തിലെയും സംസ്കൃതത്തിലെയും—വായിച്ചിരിക്കണം. വ്യാസഭാരതം, എഴുത്തച്ഛന്റെ ഭാരതം, ചെറുശ്ശേരിഭാരതം, 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' വ്യായോഗം മുതലായ കൃതികളിൽനിന്ന് പല കഥാംശങ്ങളും നമ്പ്യാർ സ്വീകരിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നിട്ട് തന്റേതായ വീക്ഷണത്തിനും ലക്ഷ്യത്തിനും കാവ്യാദർശത്തിനും അനുസൃതമായി അവയ്ക്ക് രൂപഭേദം വരുത്തിയിരിക്കയാണ്. കഥ

പ്രതിപാദനം, വർണ്ണനം, പാത്രസൃഷ്ടി, അന്തരീക്ഷസൃഷ്ടി, സംഭാഷണനിബന്ധനം മുതലായ എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും നമ്പ്യാരുടെ വ്യക്തിത്വം പ്രതിഫലിച്ചുകാണാം.

പ്രേക്ഷകരായ സാധാരണക്കാരെ രസിപ്പിക്കുകയും ചിരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രീതിയിലാണ് നമ്പ്യാർ, കഥയിലെ ഓരോ ഘട്ടവും വർണ്ണിച്ചുപോകുന്നത്. ഇതിനുവേണ്ടി മൂലകഥയിലില്ലാത്ത പല സംഗതികളും അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർക്കും. തന്റെ യുക്തിക്കും ഭാവനയ്ക്കും സന്ദർഭത്തിനും യോജിച്ചവിധത്തിൽ അവയെ വിവരിക്കും. 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിലെ വനവർണ്ണന, കാട്ടാളരാജനും കൂട്ടരും നടത്തുന്ന നായാട്ടിന്റെ വർണ്ണന, ഗന്ധർവ്വസുന്ദരിമാരും പന്നഗസ്ത്രീകളും അപ്സരസ്സുകളും ദേവസ്ത്രീകളും വിദ്യാധരികളും ചാരണസ്ത്രീകളും മറ്റും നടത്തുന്ന നൃത്തസംഗീതാദിവിനോദങ്ങളുടെ വർണ്ണന, ഗന്ധമാദനപർവ്വതവർണ്ണന, കദളീവനവർണ്ണന, സൗഗന്ധികപ്പൊയ്കയുടെ വർണ്ണന എന്നിവ നമ്പ്യാരുടെ ഭാവനാവിലാസത്തിന് ഒന്നാന്തരം ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. കാട്ടിൽ കാണുന്ന നാനാതരം വൃക്ഷലതാദികളും, പക്ഷിമൃഗാദികളും, ജലജന്തുക്കളും, ഭോജ്യാഹാരങ്ങളായ പലവിധം കനികളും ഇവയെല്ലാം ഒരു നല്ല ചലച്ചിത്രത്തിന്റെ പ്രതീതി ജനിക്കുമാറ് നമ്മുടെ മനസ്സിൽ പതിയുന്നു. വ്യക്തികളുടെ ചിത്രങ്ങളും ഒട്ടും കുറവല്ല. പാഞ്ചാലി, ഭീമൻ, ഹനുമാൻ തുടങ്ങിയ പുരാണകഥാപാത്രങ്ങൾ മുതൽ വേട്ടക്കാർ, കാവൽക്കാർ മുതലായി സമൂഹത്തിന്റെ താഴേക്കിടയിലുള്ളവർവരെ ഈ കഥയിൽ സ്ഥാനംപിടിക്കുന്നു. നമ്പ്യാരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെടുന്നവരായി, ഇനിയുമുണ്ട് ആൾക്കാർ.

"കാതിലക്കാരുണ്ട്, മേനോക്കിയച്ചന്മാ—
രാരിയപ്പട്ടച്ചന്മാർ പലരുണ്ട്
കോയിമ്മമാരുണ്ട് കളക്കാരുണ്ട്
ലന്തക്കഴൻമാർ പതിനെട്ടുപള്ളിയു—
ണ്ടെന്നുമില്ലിപ്പോഴളകാപുരിതന്നിൽ
അന്തണന്മാരും പ്രഭുക്കളും, ഭൃത്യരും
ചന്തമേറീടും പണിക്കരച്ചന്മാരും."

എല്ലാം ആ പട്ടികയിൽപ്പെടും. എല്ലാവരെയും പരിഹാസത്തിൽ പൊതിഞ്ഞാണ് നമ്പ്യാർ അവതരിപ്പിക്കുന്നതെന്നേയുള്ളൂ. അതിനു മാറ്റുകൂട്ടാൻ ഫലിതവുമുണ്ട്.

സമൂഹത്തിൽ അഹങ്കാരികളും ആത്മപ്രശംസചെയ്യുന്നവരും സ്ത്രീജിതരും ആയ വങ്കപ്രഭുക്കളെ കണക്കിനു കളിയാക്കണമെന്നുള്ളതാണ് നമ്പ്യാരുടെ ഉദ്ദേശ്യം. അതിനു ഭീമനെ ഉപാധിയാക്കുകയാണ്. 'സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ', 'കാലാന്ത

ജാരജൻ വീരൻ വൃകോദരൻ' എന്നെല്ലാം ഉള്ള വിശേഷണങ്ങൾ ഭീമനു കൊടുക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അയാൾ, ''പെണ്ണിന്റെ ചൊൽ കേട്ടു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ട പൊണ്ണൻ''നും 'മഹാഭോഷനും' 'മഹാമല്ല'നും ആണെന്നു തോന്നത്തക്കവണ്ണം ചില ധ്വന്യാത്മപ്രയോഗങ്ങളും നമ്പ്യാർ നടത്തുന്നു.

''പുരുവംശത്തിൽ പിറന്നു വളർന്നൊരു
പുരുഷശ്രേഷ്ഠൻ വൃകോദരനെന്നൊരു
വീരനെക്കേട്ടറിവില്ലേ നിനക്കെടോ?
ധീരനാമദ്ദേഹമില്ലേ ഹരഭോഷ നീ''

എന്നു ഭീമൻ വൃദ്ധവാനരനോടു പറയുമ്പോൾ, അയാളുടെ അതിരുകവിഞ്ഞ അഹന്തയും വങ്കത്തവുംതന്നെയാണു വെളിപ്പെടുന്നതു്. തന്റെ വീരപരാക്രമകഥകളെ ഓരോന്നായി ഭീമൻ എടുത്തുപറയുമ്പോൾ അയാളുടെ ആത്മപ്രശംസ അതിന്റെ പരകോടിയിൽ എത്തുന്നു. ഭീമന്റെ ഈവക ദുർവാസനകളെ അടിച്ചമർത്തത്തക്കവണ്ണമാണു് ഹനൂമാന്റെ മറുപടി. ഒരു പരിഹാസച്ചിരിയോടെയാണു് മൂത്തകുരങ്ങന്റെ തുടക്കംതന്നെ:

''പാഞ്ചാലിയെന്നൊരു പെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു
പഞ്ചബാണാർത്തി പിടിപെട്ടഹോ നിങ്ങ-
ളഞ്ചുപേരും ചെന്നു കൈക്കപിടിച്ചുകൊ-
ണ്ടഞ്ചാതെ വേളികഴിച്ചെന്നു കേട്ടു ഞാൻ''

എന്ന വരികളിൽ പാണ്ഡവരെ അടച്ചാക്ഷേപിക്കുന്നു. പാഞ്ചാലിയേയും വെറുതെവിടുന്നില്ല.

''അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചും കണക്കെന്നവൾക്കൊരു
ചാഞ്ചല്യവുമില്ല തെല്ലുപോലും, നിങ്ങ-
ളഞ്ചുജനത്തെയും കണ്മുനതല്ലിനാൽ
വഞ്ചിപ്പതിന്നവൾ പോരും വൃകോദര
നാലഞ്ചു ഭർത്താവൊരുത്തിക്കുതാനും
നാലുജാതിക്കും വിധിച്ചതല്ലോർക്കണം.''

എത്ര മൂർച്ചയുള്ള പരിഹാസവാക്ശരങ്ങൾ! പാഞ്ചാലിയുടെ കാമമോഹങ്ങളെയും ഭർത്താക്കന്മാരെ വശീകരിക്കാനുള്ള സാമർത്ഥ്യത്തെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നതോടൊപ്പം പാണ്ഡവർ പെൺകോന്തന്മാരാണെന്നുള്ള സൂചനയും ഈ വരികളിൽ കാണാം. പാണിഗ്രഹണംചെയ്ത പെണ്ണിനെ പുലർത്താനോ പാലിക്കാനോ ഉള്ള പാടവംപോലും പാണ്ഡവർക്കില്ലെന്നാണു് വാനരന്റെ ഉള്ളിലുള്ള പരിഹാസം. അതു്,

''ദുശ്ശാസനൻ പണ്ടു ദുര്യോധനാനുജനാം
ദുശ്ശാസനംകൊണ്ടു മണ്ടിവന്നങ്ങിനെ
അഞ്ചുപേർ നിങ്ങളും കണ്ടുനില്ക്കത്തന്നെ
പാഞ്ചാലിയെച്ചെന്നടിച്ചു, തലമുടി
ചുററിപ്പിടിച്ചു വലിച്ചിഴച്ചങ്ങനെ
മുററും മഹാജനം നോക്കിനില്ക്കുംവിധം
മുററത്തു കൊണ്ടന്നു താഡിച്ചുതാഡിച്ചു
ഒരൊററയുടുത്ത പുടവ വലിച്ചഴി–
ച്ചുററമില്ലാത്തുള്ളപരാധവുംചെയ്തു
കണ്ണുംമിഴിച്ചങ്ങു കണ്ടുനിന്നീടിന
പൊണ്ണത്തടിയനാം നിന്റെ പരാക്രമം
കാശിക്കുപോരയോ, കഥിക്ക, വൃകോദര.''

എന്നിടത്തോളമാവുമ്പോൾ അതിന്റെ മൂർദ്ധന്യത്തിൽ എത്തുന്നു. 'ഇത്രത്തോളം വേണമോ, പരിഹാസം?' എന്നു സഹൃദയർക്കു തോന്നാം. എന്നാൽ നമ്പ്യാരുടെ സ്വഭാവമങ്ങനെതന്നെ വിചാരിച്ചാൽ മതി. അതനുസരിച്ചാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചന.

ഭീമഹനൂമത്സംവാദത്തിൽ അസാമാന്യമായ കലാചാതുരിയും നാടകീയതയും നമുക്കു ദർശിക്കാം. ആ ഘട്ടത്തിൽ ഫലിതപരിഹാസങ്ങൾ അങ്ങനെ കോരിച്ചൊരിയുകയാണു്. എങ്കിലും അവയ്ക്കെല്ലാം നല്ല യുക്തിമത്തയും അത്രമേൽ സ്വാഭാവികതയുമുണ്ടു്.

വങ്കപ്രഭുക്കന്മാരുടെ പ്രതിനിധിയായി ഭീമനെ അവതരിപ്പിക്കുന്നെങ്കിലും, ആ ഇതിഹാസകഥാപാത്രത്തിന്റെ ശരിക്കുള്ള ഗാംഭീര്യവും വീര്യവും പരാക്രമങ്ങളും അതുല്യമായ ഭുജബലവും അമിതമായ പത്നീസ്നേഹവും ഗുരുഭക്തിയും എല്ലാം നമ്പ്യാർ നല്ലതുപോലെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ളവനാണെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വർണ്ണനകൾതന്നെ സാക്ഷ്യംവഹിക്കും.

'ഗന്ധവഹപ്രസവമനോസഞ്ചാരിണി'യായ പാഞ്ചാലി, സൗന്ദര്യത്തിൽ മാത്രമല്ല, വാക്ചാതുര്യത്തിലും അദ്വിതീയയാണു്. സൗഗന്ധികം കൊണ്ടുത്തരണമെന്നു് അവൾ ഭീമനോടു് അപേക്ഷിക്കുമ്പോൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന നയവും വിനയവും മനശ്ശാസ്ത്രപരിജ്ഞാനവും ബുദ്ധികൗശലവും അത്ഭുതാവഹം തന്നെ.

ഹനുമാന്റെ അതിരുകടന്ന പരിഹാസവാക്കുകൾ, യുഗപ്രഭാവനും ചിരഞ്ജീവിയും ശ്രീരാമഭക്തനും വീരപരാക്രമിയുമായ ആ മഹാത്മാവിന്റെ ഗാംഭീര്യത്തിനും മഹത്വത്തിനും അല്പം മങ്ങലേല്പിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ നമ്പ്യാരുടെ കാവ്യോദ്ദേശ്യവും

കവിതാരീതിയും പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ആ കഥാപാത്രത്തെക്കൊണ്ടു പറയിച്ച വാക്കുകൾ ക്ഷന്തവ്യങ്ങളാണ്. തന്നെ അത്യന്തം ഭക്തിബഹുമാനങ്ങളോടെ സ്മരിച്ച അനുജനോടു കാട്ടുന്ന സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങൾ ഹനുമാന്റെ ഭ്രാതൃസ്നേഹത്തിന് ഉത്തമ നിദർശനമാണ്. തന്റെ ശരിയായ രൂപം പ്രകടിപ്പിക്കുമ്പോൾ ആ വാനരവീരൻ തികച്ചും പ്രൗഢനും ഗാംഭീര്യവാനുമായിത്തന്നെ കാണപ്പെടുന്നു. രാമായണകഥ ഹനുമാനെക്കൊണ്ടു ചുരുക്കിപ്പറയിക്കുന്നിടത്തു നമ്പ്യാർ അവലംബിക്കുന്ന ഔചിത്യം എത്രയും സ്തുത്യർഹമാണ്. കഥയിലെ മർമ്മഭാഗങ്ങളൊന്നും അദ്ദേഹം കൈവിടുന്നില്ല; ഫലശ്രുതിപോലും പറഞ്ഞിട്ടേ അതവസാനിപ്പിക്കുന്നുള്ളൂതാനും. ഇങ്ങനെ പ്രധാന കഥയുടെക്കൂടെ ഗൗരവമുള്ളതും ഇല്ലാത്തതുമായ അനേകം ഉപകഥകൾ സന്ദർഭാനുസരണം തിരുകിക്കയറ്റുന്നതിൽ നമ്പ്യാർക്കുള്ള വിരുതു് ഒന്നു പ്രത്യേകമാണ്. വേട്ടയ്ക്കു പോകുന്ന കാട്ടാളപ്പരിഷകളും സൗഗന്ധികപ്പൊയ്ക സംരക്ഷിക്കുന്ന കാവൽക്കാരും പറയുന്ന അനേകകഥകളാണ് ഇവിടെ ഗൗരവമില്ലാത്ത കഥകളെന്നു വിവക്ഷിക്കുന്നതു്.

കഥാപാത്രങ്ങളുടെ ഉച്ചനീചത്വവും സ്വഭാവവ്യത്യാസവും അനുസരിച്ചുതന്നെ അവരെക്കൊണ്ടു സംഭാഷണം ചെയ്യിക്കുന്നതിൽ നമ്പ്യാർ അതീവ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാഞ്ചാലി, ഭീമൻ, ഹനുമാൻ, കാട്ടാളരാജൻ, നായാടിപ്പരിഷകൾ, കാവൽക്കാർ മുതലായവരുടെ സംഭാഷണം ശ്രദ്ധിച്ചാൽ ഈ വസ്തുത ബോദ്ധ്യമാവും.

കഥയുടെ നിത്യനൂതനത്വം

വളരെ പഴക്കംചെന്ന ഒരു കഥയ്ക്കു പുതിയൊരു രൂപവും ഭാവവും കല്പിച്ചു്, തന്റെ സമകാലീനരായ സഹൃദയന്മാരെ സാഹിത്യാഭിരുചിയെയും കലാഭിരുചിയെയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തുകയാണ് നമ്പ്യാർ ചെയ്തതു്. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' കഥ നവീനകവികളെയും ഹഠാദാകർഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. വയലാർ രാമവർമ്മ ഇതിനെ പ്രതീകാത്മകമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നു. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' എന്നതന്നെയാണ് ആ കവിതയുടെ പേരു്. പുരോഗതിയെ ലാക്കാക്കി, സകല പ്രതിബന്ധങ്ങളെയും തട്ടിത്തകർത്തു മുന്നേറാൻ ശ്രമിക്കുന്ന സാഹസികനും ഉദ്ധതനുമായ ആധുനികമനുഷ്യനെ ഗതകാലസംസ്കാരത്തിന്റെ മഹിമയെ അനുസ്മരിപ്പിച്ചിട്ടു്, അതിനെ അവഗണിക്കാതെ—അനാദരിക്കാതെ—പ്രത്യുത, അതിൽനിന്നു ശക്തിയും ചൈതന്യവും ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു്—പ്രയാണംചെയ്താലേ കാര്യമായി എന്തെങ്കിലും നേടാനാവുകയുള്ളൂ എന്ന പരമമായ സത്യം ഉദ്ബോധി

പ്പിക്കുകയാണ് വയലാർ. ഗർവ്വിഷ്ഠനായ ഭീമനും, പത്നിയെ പ്രീണിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി അയാൾ നടത്തുന്ന സാഹസികയാത്രയും, മാർഗ്ഗമധ്യേ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന വൃദ്ധനും പക്വമതിയും മഹാബലവാനുമായ ഹനൂമാനുമെല്ലാം ഈ സത്യം അനാവരണം ചെയ്യുവാനുള്ള ഉത്തമപ്രതീകങ്ങളായി വർത്തിക്കുന്നു.

രസപ്രതിപാദനം

നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിലെ സ്ഥായിയായ രസം ഹാസ്യം തന്നെ. എന്നാൽ ഇതരരസങ്ങളെയും ഭാവങ്ങളെയും ഭംഗിയായി ആവിഷ്കരിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിവില്ലെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. വീരവും ഭക്തിയുമാണ് അവയിൽ മുന്നിട്ടുനില്ക്കുന്നത്. 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിൽ ഭീമനെ ആശ്രയിച്ച് വീരം, ശൃംഗാരം, രൗദ്രം, ഭക്തി എന്നിവ സന്ദർഭാനുസരണം ഉജ്ജ്വലമായി പ്രകാശിക്കുന്നു. അത്ഭുതം, ഭയാനകം, ബീഭത്സം എന്നീ രസങ്ങൾക്കും ഈ കഥയിൽ സ്ഥാനമുണ്ട്. ഹാസ്യത്തിന്റെ അതിപ്രസരം കൊണ്ടാവാം കരുണത്തിന് നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ വേണ്ടത്ര മിഴിവു ലഭിച്ചിട്ടില്ല.

വൃത്തങ്ങൾ

ഓട്ടൻ, ശീതങ്കൻ, പറയൻ എന്ന് തുള്ളൽ മൂന്നുവിധമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. അവയിൽ 'ശീതങ്കൻ' എന്ന വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നതാണ് 'കല്യാണസൗഗന്ധികം'. ഇതിൽ വക്ത്രം, കാകളി, അജഗരഗമനം, കൃശമധ്യ, മല്ലികക, പര്യസ്തകാഞ്ചി തുടങ്ങിയ വൃത്തങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവയുടെ ലക്ഷണവും ഉദാഹരണവും താഴെ കൊടുക്കുന്നു.

1. വക്ത്രം

''ആദ്യക്ഷരം കഴിഞ്ഞിട്ട്
നസകാരങ്ങൾ കൂടാതെ
നാലിൻ ശേഷം യകാരത്തെ
ചെയ്താൽ വക്ത്രമനുഷ്ടുപ്പിൽ.''

ഉദാ: ''കലഗിരിസമനായ
കോലമനന്തലവൻ.''

2. കാകളി

''മാത്രയഞ്ചക്ഷരം മൂന്നിൽ
വരുന്നൊരു ഗണങ്ങളെ
എട്ടുചേർത്തുള്ളീരടിക്ക
ചൊല്ലാം കാകളിയെന്ന പേർ.''

ഉദാ: ''വാനോർനദീപുരേ വാണരുളീടുന്ന
മീനാങ്കകമ്പിയാം കൃഷ്ണൻതിരുവടി.''

3. അജഗരഗമനം

''ലഘുപ്രായം പതിനാറു-
ഗണമാറേറ്റ ദീർഘവും
ചേർന്നുവന്നാലജഗര-
ഗമനാഖ്യവൃത്തമാം.''

ഉദാ: ''കുംഭികളുടെ കുംഭങ്ങളിലമ്പുകളുമ്പതുലക്ഷം.''

4. കൃശമധ്യ

''അടിയൊന്നിലെഴുത്താറ്"—
നാലിലോ അഞ്ചിലോ ലഘു
മറ്റുള്ളതെല്ലാം ഗുരുവാം
കൃശമധ്യാഖ്യമാകിത്".''

ഉദാ: ''കായാമ്പൂമലർക്കുള്ളി-
ലായാസം വളർക്കുന്ന.''

5. അർദ്ധകേക

''കേകാപാദത്തെയർദ്ധിച്ചാ-
ലർദ്ധകേകയതായിടും.''

ഉദാ: ''പാരാതെ കപിശ്രേഷ്ഠ-
നാരോട്ടമൊത്തമിച്ചു.''

കൃശമധ്യയ്ക്കും അർദ്ധകേകയ്ക്കും തമ്മിൽ പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല.

6. പര്യസ്തകാഞ്ചി

കളകാഞ്ചിയുടെ പാദങ്ങൾ മറിച്ചിട്ടാൽ പര്യസ്തകാഞ്ചിയാകും. കളകാഞ്ചിയുടെ ലക്ഷണം:

''കാകളിക്കാദ്യപാദത്തെ
രണ്ടോ മൂന്നോ ഗണങ്ങളെ
അഞ്ചഞ്ചു ലഘുവാക്കീടി-
ലുളവാം കളകാഞ്ചി കേൾ.''

പര്യസ്തകാഞ്ചിക്ക് ഉദാഹരണം:

''കല്ലോലജാലം കളിക്കുന്ന കണ്ടു
കമലമണിനിരയുടെ കമലമതു കണ്ടു.''

'വൃത്തമഞ്ജരി'യിൽ ലക്ഷണം കല്പിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ചില വൃത്തങ്ങളും 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്.

ഉദാ:— ''ഇടിരവമിടയും പടി പടപട വെടിയും
അടവിയിലിടതിങ്ങിന കടുകിടനമയും.''
''തടികളിൽ മൃഗങ്ങളുടെ പലതര–
ഓട്ടങ്ങളുമവരുടെ ചാട്ടങ്ങളുമൊരുവക
കേട്ടാൽ പൊറുക്കാത്തൊരുവക
കൂട്ടങ്ങളെ പല വിളയാട്ടം.''

താൻ വിഭാവനം ചെയ്ത നൃത്തകലയുടെ പ്രകടനത്തിന് യുക്തമെന്നു തോന്നിയ വൃത്തങ്ങളെല്ലാം നമ്പ്യാർ സ്വകൃതികളിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നു. അവയിൽ പലതും അക്കാലത്തു പ്രചുരപ്രചാരത്തിലിരുന്ന നാടോടിഗാനരീതികളുടെ പരിഷ്കൃതരൂപങ്ങളാണ്.

പ്രൊഫ. അമ്പലപ്പുഴ രാമവർമ്മ

കല്യാണസൗഗന്ധികം
(ശീതങ്കൻതുള്ളൽ)

കലശഗിരിസമനായ കലയാനത്തലവന്റെ
കലമെല്ലാമൊന്നുപോലെ കലശചെയ്യോതമാകാന്തൻ
കലുങ്ങാതെ കരിവപുഷം കലർന്നാശു വിരവോടെ
മലമകളും പിടിയായി മലമുകട്ടിൽ കളിക്കുമ്പോൾ
മലർബാണം തറച്ചാശു മലതന്റെ തടംതന്നിൽ
മലനാരിയെഴുന്നള്ളിപ്പലനേരം രമിക്കുമ്പോൾ
ഉലകിന്റെ ശുഭകർമ്മഫലമാശു വരുത്തുവാൻ
അലസാതെ പിറന്നാശു ബാലനായിട്ടിരിക്കുന്ന
പരദൈവം ഗണനാഥൻ കലവിയോടടിയന്റെ
കലുഷത്തെക്കളഞ്ഞാശു പലനേരം തുണയ്ക്കേണം.
കലയേഹം നമസ്കാരം കലയേഹം നമസ്കാരം.
കളവാണീ സരസ്വതീ തെളിവോടെ മനക്കാമ്പിൽ
വിളയാടിക്കളിക്കേണം കളങ്കങ്ങളകറ്റേണം
കളിക്കാർക്കുള്ളൊരു വിഘ്നം കളഞ്ഞെന്നെത്തുണയ്ക്കേണം;
ഹരിഹരസുതനയ്യൻ തിരുവടി അടിയന്റെ
മനതാരിൽ പരിതാപമകലുവാൻ തുണയ്ക്കേണം.

---

1 മുതൽ 80 വരെയുള്ള വരികളിലായി നമ്പ്യാർ ദേവതാസ്തുതിയും രാജസ്തുതിയും ഗുരുവന്ദനവും നിർവ്വഹിക്കുന്നു. ഉണ്ണിഗ്ഗണപതി, സരസ്വതി, തകഴിയിൽ ധർമ്മശാസ്താവ്*, അമ്പലപ്പുഴ കൃഷ്ണൻ, 'ദേവനാരായണൻ' എന്ന മാറാപ്പേരുള്ള ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവ്*, നന്ദികാട്ട്* ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പ്*, കണങ്ങരിക്കാവിൽ ഭഗവതി, കിള്ളിക്കുറിശ്ശി മംഗലത്തുള്ള പരദേവത, ശ്രീഹനുമാൻ എന്നിവരെയെല്ലാം കവി ഭക്തിപൂർവ്വം സ്മരിക്കുന്നു.

വാനോർനദീപുരേ വാണരുളീടുന്ന
ദീനാനുകമ്പിയാം കൃഷ്ണൻതിരുവടി
ദീനംകളഞ്ഞെന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണ–
മാനന്ദമുള്ളിൽ വളരെ വളർത്തണം.

ചെമ്പകനാട്ടിന്നലങ്കാരഭൂതനാം
തമ്പുരാൻ ദേവനാരായണസ്വാമിയും
കമ്പംകളഞ്ഞെന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം,
കമ്പിടുന്നേനിന്നു തമ്പാദാംഭോരുഹം.
നന്ദികരാരണ്യമാം മന്ദിരേ വാഴുന്ന
മന്ദാരമാധവാം ബാലരവിയുടെ
നന്ദിവരുത്തുന്ന കണ്ടങ്കരിക്കാവി–
ലിന്ദുചൂഡപ്രിയേ! വന്ദേ ഭഗവതി
മന്ദേതരം മമ മന്ദത തീർത്തുടൻ
വന്നിസ്സുതന്നിലൊന്നു വിലസണം.
കിള്ളിക്കുറിശ്ശിയെന്നുള്ള പുരംതന്നി–
ലുള്ള പരദൈവമുള്ളത്തിൽ വന്നുടൻ
കള്ളങ്ങളാകവേ തള്ളിപ്പുറത്താക്കി
വെള്ളത്തിരപോലെ തള്ളിപ്പുരകുന്ന
വെള്ളസ്സരസ്വതി വള്ളിദീർഘങ്ങളും
പുള്ളിവിസർഗ്ഗമെന്നുള്ള വകകളൊ–
രെള്ളോളമിങ്ങൊരു കള്ളംവരാതെക–
ണ്ണുള്ളമട്ടെന്നുടെയുള്ളിലുദിക്കുവാൻ
തുള്ളൽക്കളങ്ങളിൽ പള്ളികൊള്ളണമെ–
ന്നുള്ളിൽ സദാ തിരുവുള്ളം ഭവിക്കണം.

ഭാഷയായിട്ടു പറയുന്ന വാക്കുകൾ
ദോഷമകന്നു വരുത്തുവാൻ ദുർഘടം;
ശേഷമുള്ളാളുകൾ കേട്ടു നന്മകൊണ്ടു
ദൂഷണംകെട്ടിപ്പറയുന്നതുകയാൽ,
ഭോഷനായുള്ളോരെനിക്കു കനക്കവേ
ഭൂഷണമെന്നു മനസ്സിലുറയ്ക്കുന്നു.
ഏറ്റെത്തുടങ്ങിയാലൊന്നും ഫലംവരാ,
വാറില്ലവാക്കിനെന്നെല്ലാംവരുമിനി–

ക്ഷുറുള്ളവക്ഷം ഭൂഷിപ്പിൽ തുടങ്ങുമീ—
പ്പോരാത്തമേറെപ്പറഞ്ഞുള്ളടങ്ങിയാൽ.
ആദരാലെങ്കിലും കോരിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാദില്ലയെന്നു വരുമിനി നിർണ്ണയം
പഞ്ചസാരപ്പൊടിയേറ്റം ചെലുത്തിയാൽ
നെഞ്ചകത്തങ്ങു രുചിയും കുറഞ്ഞുപോം!
ചൊല്ലുന്നകേരം ക്ഷമമിപ്പാരമെന്നുറച്ചിട്ട
പല്ലുതൊട്ടെണ്ണുവാനിച്ഛതുടങ്ങൊലാ.
നെല്ലുംപണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുറച്ചിട്ട
കല്ലിലും പുല്ലിലും തൂകിത്തുടങ്ങൊലാ.
നല്ലോരബുദ്ധിമാന്മാരിക്കഥാസാര—
മെല്ലാമറിഞ്ഞു നിറഞ്ഞസഭതന്നി—
ലുല്ലാസമോടെ പ്രയോഗിച്ചുകാണ്കിൽ
കല്യാണമല്ലോ കവികൾക്ക സന്തതം.
അംഭോജനാളത്തിലുന്തിലിതം പൊന്ത—
ളൻപത്തുപത്തുരണ്ടിൽ പെറ്റകീട്ടദ്ദ—
പഞ്ചാക്ഷരത്തടിശാഖാലതാപുഷ്പ—
സഞ്ചയന്തന്നിൽ മറഞ്ഞുനികന്ന
സന്താനവേദപ്പൊരുളുകൾ വെച്ചിട്ട
താമരസാക്ഷന്റെ മെത്തമെതാഴത്തു
താങ്ങിക്കിടക്കുന്നവനെച്ചുരക്കുന്ന
വമ്പന്റെകൊമ്പന്റെകൊമ്പാണൊടിച്ചോന്റെ
ചെട്ടനെപ്പേടിച്ചു നാട്ടിന്നുപോയോന്റെ
ചാട്ടിന്റെക്കൂട്ടിന്റെ കോട്ടം തിമിർത്തവ—
ന്നുണ്ണിക്കഴുത്തറുത്തോരു പുരുഷനെ—
ന്നുള്ളിൽ തെളിവോടുവന്നു തുണക്കണം.
കല്യാണശീലനാം കാർമ്മുകിൽവർണ്ണനെ
കല്യാത്മമോദേന വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ
കല്യാണസൗഗന്ധികാഖ്യം കഥാമോദ—
മുല്ലാസകാരണം മോദസന്തതം,
ചൊല്ലേറുമിക്കഥാലേശം ചുരുക്കി ഞാൻ
ചൊല്ലാൻതുടങ്ങുന്നു ദേശികാനുഗ്രഹാൽ.

കല്ഹാരപുഷ്പം ഹരിച്ചോരു ഭീമന്റെ
കല്യാണവിക്രമം വർണ്ണിച്ചുചൊല്ലുവാൻ
തെല്ലും മതിയാകയില്ല ഞാനെങ്കിലും
വല്ലതുംകിഞ്ചിൽ കഥിക്കുന്നതെവരും;
നല്ലവിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുഫലിപ്പിച്ചു
നല്ലൊരുകീർത്തി ലഭിച്ചു കഥാമൃതം
കില്ലുകൂടാതെ കഥിപ്പാൻതുടർന്നവൻ
നല്ലമോഷ്ടാവതിനില്ല സംശയം
എന്നു പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കുന്നവ-
രൊന്നുബോധിക്കണമിന്നു മാലോകരേ:-
മുന്നം ഭഗീരഥൻ പാരംപണിപ്പെട്ടു
മന്ദാകിനീജലം കൊണ്ടുവന്നാദരാൽ
മന്നിടംതന്നിൽ പരത്തി മഹാരഥൻ
തന്നുടെമുമ്പിൽ മരിച്ചു പിതൃക്കളെ
ഒന്നൊഴിയാതവൻ തർപ്പിച്ചുതർപ്പിച്ചു
ധന്യരെ സ്വർഗ്ഗത്തിലാക്കിപോലും നൃപൻ;
അജ്ജലംതന്നിൽ മറ്റുള്ള മഹാജനം
മജ്ജനംചെയ്യുന്നു തർപ്പണംചെയ്യുന്നു.
ഗർജ്ജനംചെയ്യുന്നപോലെ മഹീതലേ
ദുർജ്ജനം നമ്മെപ്പരിഹസിച്ചെങ്കിലും
അർജ്ജുനാഗ്രജൻതന്റെ പരാക്രമം
വർജ്ജിച്ചു മറ്റൊന്നു വർണ്ണിക്കയില്ല ഞാൻ.

81—100 കല്ഹാരപുഷ്പം=സൗഗന്ധികപുഷ്പം. കല്യാണവിക്രമം=മംഗളകരമായ പരാക്രമം. മന്ദാകിനീജലം=സ്വർഗ്ഗംഗയിലെ ജലം. തർപ്പിക്കുക=തർപ്പണംകഴിക്കുക (പിതൃപൂജ ചെയ്യുക). സഗരവംശജനായ ഭഗീരഥൻ ഏറെ പ്രതിബന്ധങ്ങളെ തരണംചെയ്ത്, ആകാശഗംഗയെ പാതാളത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന് ഉദകക്രിയ ചെയ്ത് പിതൃക്കൾക്കു സദ്ഗതി വരുത്തിയ കഥയെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ആ ഗംഗാജലത്തിൽത്തന്നെയാണ് മറ്റുള്ളവരും മുഴുകി തർപ്പണംചെയ്യുന്നത്. പൂർവ്വകവികൾ പ്രതിപാദിച്ച ഇതിവൃത്തംതന്നെ താനും സ്വീകരിച്ചതിൽ അപഹസിക്കാനൊന്നുമില്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കാനാണ് നമ്പ്യാർ ഈ പുരാണകഥയെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

101—120 ഗന്ധവാഹം=കാറ്റ്. സമാഹൃതം=കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട. പാർഷതി=പാഞ്ചാലി. ഗന്ധവാഹാത്മജൻ=ഗന്ധവാഹ

എങ്കിലോ പണ്ടു യുധിഷ്ഠിരൻ ഭീമനും
തങ്കമാർമൗലിയാം പാഞ്ചാലപുത്രിയും
മാദ്രീസുതന്മാരിരുവരുമപ്പുണ്യ-
ഭദ്രീവനാന്തേ നടക്കും ദശാന്തരേ;
ഗന്ധവാഹത്താൽ സമാഹൃതമായ സൗ-
ഗന്ധികം കണ്ടുടൻ കൗതുകാൽ പാർഷതി
ഗന്ധവാഹാത്മജൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാൾ
ഗന്ധദ്വിപപ്രൗഢമന്ദസഞ്ചാരിണി:
"കണ്ടാലുമാശ്ചര്യപുഷ്പമെൻ വല്ലഭ!
കണ്ടാൽ മനോഹരം കാഞ്ചനാഭം ശുഭം.
പണ്ടു ഞാനീവണ്ണമുള്ളൊരു വസ്തുവെ-
ക്കണ്ടറിയുന്നില കാന്ത! ധരിക്കെടോ.
തണ്ടാർ മധുരസം തെണ്ടിപ്പറക്കുന്ന
വണ്ടുകളെല്ലാം മുരണ്ടു കുതൂഹലം-
പൂണ്ടു വനങ്ങളിൽ പണ്ടുള്ള പുഷ്പങ്ങൾ-
കൊണ്ടുള്ളനുഭവം തെണ്ടുന്നതല്ലിനി
കണ്ടുടൻ വൃന്ദവുംകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു
മണ്ടിവരുന്നതും കണ്ടിലയോ ഭവാൻ?
കണ്ടിവാർകേശിമാർക്കുണ്ടാം മദാഗ്രഹം-
കൊണ്ടല്ല ഞാനിതു കണ്ടുപറയുന്നു.
രണ്ടുമാവം നിനക്കുണ്ടാകവേണമെടോ!
രണ്ടുനാലെങ്കിലും കൊണ്ടുവന്നീടണം.
ഉണ്ടു കനിവെങ്കിൽ വേണ്ടുവോളം മതി-
കണ്ണിനംകൂടാതെ മണ്ടിഗ്ഗമിച്ചിതു
കൊണ്ടുവരാൻ നിനക്കുണ്ടു പരാക്രമം.

ന്റെ (വായുവിന്റെ) ആത്മജൻ (പുത്രൻ); ഭീമൻ. ഗന്ധദ്വിപപ്രൗഢമന്ദസഞ്ചാരിണി = ഗന്ധദ്വിപ(മദയാന)ത്തെപ്പോലെ പ്രൗഢവും മന്ദവുമായ സഞ്ചാരത്തോടുകൂടിയവൾ — സുന്ദരി. കാഞ്ചനാഭം = സ്വർണ്ണത്തിന്റെ ശോഭയോടുകൂടിയതു്. തണ്ടാർമധുരസം = താമരപ്പൂക്കളിലെ തേൻ. വൃന്ദവുംകൊണ്ടു് = കൂട്ടംകൂടി.

121—140 ഈ വരികളിലും തുടർന്നുള്ള 25 വരികളിലുമായി പാഞ്ചാലി, ഇഷ്ടലാഭത്തിനുവേണ്ടി ഭീമനോടു ചെയ്യുന്ന അഭ്യർത്ഥനയിലെ നയവൈദഗ്ധ്യം അത്യന്തം ശ്രദ്ധേയമാണു്. ഹിഡിംബൻ, കിർമ്മീരൻ, ബകൻ മുതലായ അതിശക്തരും ഭയങ്കരന്മാരുമായ രാക്ഷ

കണ്ടു ശൈലങ്ങളും കണ്ടു വൃക്ഷങ്ങളും
കണ്ടകക്കൂട്ടവും കണ്ടാലറ്റു ഗ—
കൊണ്ടു തകർത്തുഗമിപ്പതിൻ
വേണ്ടും ബലം നിനക്കുണ്ടെന്നു നിർണ്ണയം.
പണ്ടെടോ നിൻകരംകൊണ്ടു ഹിഡിംബന്റെ
കണ്ഠംപിടിച്ചാശു കണ്ടിച്ചെറിഞ്ഞതും
ശുണ്ഠിച്ചവനൊരു കിർമ്മീരനെന്നവൻ
ഖണ്ഡിച്ചുവെന്നല്ല രണ്ടായ് പിളർന്നതും
കണ്ടതാമെന്യേ ബകനെ വധിച്ചതും
കണ്ടുകേട്ടുള്ളിലുറപ്പുണ്ടെനിക്കെടോ!
ഉത്തരാശാമുഖം തന്നിൽനിന്നെത്രയും
ഉത്തമമായൊരു സൗരഭ്യമിങ്ങനെ
സത്വരം വന്നു സുഖിപ്പിക്കുന്നിതു കേൾ
സത്വവാനല്ലോ സമീരസൂനോ ഭവാൻ.
ഇത്തരം പുഷ്പങ്ങളെങ്ങാനുമുണ്ടെന്നു
ചിത്തരംഗത്തിലിനിക്കുണ്ടു നിശ്ചയം.
തത്ര ചെന്നാശു ഹരിക്ക ഭവാനെങ്കി—
ലത്രനിന്നാശു ഗമിച്ചാലുമാദരാൽ
എത്രയും മോഹം നമുക്കിങ്ങതിന്നു നീ
പാത്രമെന്നുള്ളതും സന്ദേഹമില്ലെടോ!
പെണ്ണിന്റെ ചൊൽകേട്ടു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ട
പെണ്ണൻ മഹാരോഷണസ്സോ മഹാബലൻ
ഖണ്ഡിച്ചുരപ്പാൻ വശമായില്ലാശയാൽ
ഖണ്ഡികമാറായി വന്നു വൃഥാഫലം,

സരെ നിഷ്പ്രയാസം ഹനിക്കാൻ സാധിച്ച ഭീമന് സൗഗന്ധിക പുഷ്പം—അതെവിടെനിന്നായാലും ശരി—തന്റെ പ്രാണപ്രേയസിക്ക കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കുവാൻ എന്താണു തടസ്സം? ഭീമന്റെ അതുല്യ പരാക്രമത്തെയും തന്നോടുള്ള സ്നേഹത്തെയും സൂചിപ്പിച്ച് ആ സാഹസിയെ സൗഗന്ധികാഹരണത്തിന് പാഞ്ചാലി പ്രേരിപ്പിക്കയാണ്. ഉത്തരാശാമുഖം = വടക്കെ ദിക്ക്. സത്വവാൻ = ബലവാൻ. സമീരസൂനു = വായുപുത്രൻ; ഭീമൻ.

141—160 ഖണ്ഡിച്ചുരയ്ക്കുക = മറുത്തുപറയുക. പഥ്യം = ഹിതം; ഇഷ്ടം. വൈദേശികവ്യാജസന്യാസി = വിദേശിയായ കള്ളസ്സന്യാസി.

ഇത്യാദി നമ്മെള്ളുപദിക്കും കംറാലോക–
രത്യാഗ്രഹംമൂലമെന്നു ശങ്കിച്ചു നീ.
ചിത്തേ വിഷാദിച്ചുനില്ലേണ്ട വല്ലഭാ!
പഥ്യമല്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞീലുമില്ല ഞാൻ.
ധർമ്മാടവീവാസിയാകുന്ന രാഘവൻ
തന്മാനിനീവാക്കുകേട്ടു മോഹിക്കയാൽ
പൊന്മാനിനെപ്പിടിപ്പാനായ് പുറപ്പെട്ടു
തന്മായകൊണ്ടുഴന്നോടി വാഴും വിധൌ
വൈദേഹിയെക്കട്ടുകൊണ്ടുപോയീടിനാൻ
വൈദേശികവ്യാജസന്യാസി രാവണൻ.
വാമാക്ഷിവാക്യം പ്രമാണിക്കകാരണം
രാമാദികൾക്കബദ്ധംപിണഞ്ഞുപോൽ
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞിതു വല്ലഭാ!
എന്നുടെ ചൊൽകേട്ടബദ്ധം ഭവിക്കൊലാ
തന്നുടെ ബുദ്ധ്യാ വിചാരിച്ചുറപ്പിതു
തന്നെങ്കിലിങ്ങനെ വേണമെന്നാഗ്രഹം."

ദ്രുപദനന്ദിനിതന്റെ വചനമിങ്ങനെ കേട്ടു
നൃപതിമാരുതിവീരൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടുരചെയ്തു:
"ചപലസ്ത്രീകളെപ്പോലെ കഥിക്കരുതെടോ ബാലേ
സഫലം നിന്നുടെ കാര്യം സപദി സംഭവിച്ചീടും.
ശുകവാണീമണേ, നിന്റെ ഹിതമെന്തെങ്കിലും ചെയ്വാൻ
സുകരം മാരുതിക്കിന്നു ധരിക്ക നീ മഹാഭാഗേ!
ധരണീസ്വർഗ്ഗപാതാളപ്രദേശങ്ങൾ മുഴുവൻ ഞാൻ
തിരഞ്ഞു കാഞ്ചനപുഷ്പം വിരഞ്ഞുകൊണ്ടു പോരുമ്പോൾ
സുരന്മാർ ദാനവന്മാരും നരന്മാർ പന്നഗന്മാരും
ചരന്മാർ ചാരണന്മാരും പരന്മാർ പാർത്ഥിവന്മാരും
കടുക്കക്കോപവത്തോടെന്നോടടുക്കും നേരമേ പാഞ്ഞ–
ങ്ങടുക്കും ഞാൻ ഗദ കൈയിലെടുക്കും സംഗരേ നല്ല
മിടുക്കും വീര്യശൗര്യങ്ങൾ നടിക്കും കശ്മലന്മാർക്കി–

161—180 സുകരം=എളുപ്പം. പന്നഗന്മാർ=നാഗന്മാർ. ചരന്മാർ=ചാരന്മാർ; സഞ്ചരിക്കുന്നവർ (ഭൂതന്മാർ). ചാരണന്മാർ=ദേവഗായകന്മാർ. സംഗരേ=യുദ്ധത്തിൽ.

ട്ടിക്കും കൈകളും കാലുകളുമൊടിക്കും ദേഹമെപ്പേരും
പൊടിക്കും ഭൂമിയിലുള്ള പൊടിക്കും പാത്രമാക്കും ഞാൻ;
ഇടിക്കും മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു പിടിക്കും മർദ്ദനംചെയ്തു—
മടിക്കും താഡനംചെയ്തും മുടിക്കും വൈരിവൃന്ദത്തെ
കടിക്കും പാമ്പിനെപ്പോലെ കടക്കും മന്ദിരംതന്നിൽ
കിടക്കും വിത്തവും വാരിക്കൊടുക്കും വിക്രമമെല്ലാം
അടക്കും സ്ഥാനമാനങ്ങളും മടക്കമെന്നിയേ വിശ്വ—
മടക്കും ഭീമസേനൻ ഞാൻ നടക്കുമിങ്ങനെ ചെറ്റു—
മടക്കം താനതിക്കില്ല ചടവാർമൗലികേ ബാലേ!
വടക്കുദിക്കിനെനോക്കി നടക്കും പവ്വതമശ്രു
കടക്കും നമ്മുടെ മാർഗ്ഗം മുടക്കും വൈരികളെല്ലാം
കടക്കും കാലഗേഹത്തിൽ കിടക്കും കുംഭീപാകത്തിൽ
പൊട്ടക്കെന്നാശു നികാര്യം ലഭിച്ചുപോതവൻ ഭീമൻ.''

ഇത്ഥംപറഞ്ഞു ഗദയുംവഹിച്ചുകൊ—
ണ്ടുത്ഥാനവുംചെയ്തു ഗന്ധവാഹാത്മജൻ
ഉത്തരാശാമുഖംനോക്കിപ്പുറപ്പെട്ടു
സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ.
അഗ്രഭാഗേ രണ്ടുപന്തി നിരക്കവേ
അഗ്രഹാരംകണ്ടു കൗതുകംപൂണ്ടുടൻ
നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൗഢരാം
വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാരെ വന്ദിച്ചു
വിഗ്രഹശക്തനാം വീരൻ വൃകോദരൻ
വ്യഗ്രതാഹീനം നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ.
ഉഗ്രമാം കാനനംതന്നിലകംപുക്കു

181—200 കുംഭീപാകം=ഭയങ്കരമായ ഒരു നരകം. ഉത്ഥാനം ചെയ്യുക=എഴുന്നേല്ക്കുക. സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ=സത്വരം (പെട്ടെന്നു) അഹങ്കരിക്കുന്നവനും ഗംഭീരനുമായ പൂരുഷൻ. അഗ്രഭാഗേ=മുൻഭാഗത്തു. രണ്ടു പന്തി നിരക്കവേ=രണ്ടു വരിയായി. അഗ്രഹാരം=ബ്രാഹ്മണർ താമസിക്കുന്ന തെരുവു (ഗ്രാമം). നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൗഢർ = നിഗ്രഹിക്കാനും അനുഗ്രഹിക്കാനും അധികാരമുള്ള പ്രബലന്മാർ. വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാർ=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ.

201—260 വിഗ്രഹശക്തൻ=വിഗ്രഹത്തിൽ ശക്തൻ. 'വിഗ്രഹം' എന്നതിനു യുദ്ധമെന്നും ശരീരമെന്നും അർത്ഥം പറയാം. ഭീമൻ

ദുർഗ്രഹക്രൂരധീരാകാരപൂരുഷൻ.
നക്ഷത്രമാർഗ്ഗത്തിലെത്തിക്കിളുന്നൊരു
വൃക്ഷങ്ങൾ കണ്ടുടൻ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ.
ലക്ഷകോട്യർബ്ബുദംധൂളീപരാഗവും
ലക്ഷീകരിക്കയില്ലെണ്ണിത്തുടങ്ങിയാൽ:—
താലംതമാലവും നക്തമാലങ്ങളും
സാലം രസാലവും ഹിന്താലജാലവും
അർജ്ജുനം കേസരം നീലം പലാശവും
സർജ്ജകം ഖർജ്ജൂരകാരസ്കരങ്ങളും
പൂഗം പനസവും ശിംബികാചമ്പകം
മാതുലംഗങ്ങളും മാകന്ദവൃന്ദവും
പുന്നാഗനാഗപ്രിയാളദ്രുമങ്ങളും
പിന്നെബ്ബകുളങ്ങൾ പൂപ്പാതിരികളും
അശ്വത്ഥജാലം കപിത്ഥദ്രുമങ്ങളും
ശശ്വത്തണലുള്ള പേരാൽസമൂഹവും
വീട്ടിയും തേക്കും തിലകദ്രുമങ്ങളും
ചൊട്ടിൽപ്പന്തികൾ പുഴലവൃക്ഷങ്ങളും
അത്തിയുമിത്തിയും പിന്നെപ്പുരത്തിയും
പുത്തിലഞ്ഞീകൃതമാല ജാലങ്ങളും
മന്ദാരകന്ദകരണ്ഡഷണ്ഡങ്ങളും
കന്ദരാളങ്ങളും കാട്ടുപുഷ്പങ്ങളും
തന്ത്രിണീവൃക്ഷങ്ങൾ വംശദ്രുമങ്ങളും
ലന്തവൃക്ഷങ്ങളും ജംബൂകദംബവും
ജംബീരവൃക്ഷവും ശിഗ്രുദ്രുമങ്ങളും
തുംബീലതകളും താംബൂലിക്കൂട്ടവും
ഗുഞ്ജാനികുഞ്ജവും മല്ലികാവല്ലിയും
മുഞ്ഞവല്ലീകളും മാലതീജാലവും
ഇപ്രകാരം പുഷ്പവല്ലീതൃണങ്ങളാൽ
തൽപ്രദേശം മഹാഘോരം വനാന്തരം
ക്ഷിപ്രം പ്രവേശിച്ചു ഭീമസേനൻ മുദാ

യുദ്ധത്തിൽ സമർത്ഥനാണ്, ശരീരബലമുള്ളവനുമാണ്. ദുർഗ്രഹക്രൂരധീരാകാരപൂരുഷൻ = ഗ്രഹിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ളതും ക്രൂരവും ധീരവുമായ ആകൃതിയോടുകൂടിയ പുരുഷൻ. അർബ്ബുദം = പത്തുകോടി.

തൽപ്രദേശം കണ്ടു സന്തുഷ്ടമാനസൻ.
എട്ടുദിഗന്തങ്ങൾ പൊട്ടുമാറുച്ചത്തി-
ലട്ടഹാസോത്സവം പൊട്ടിച്ചിരിക്കയും,
പെട്ടെന്നു മാനത്തു മുട്ടും മരാമര-
ക്കൂട്ടങ്ങളിൽ ഗദാഘട്ടനം ചെയ്കയും,
പട്ടറ്റ വൃക്ഷങ്ങൾ പൊട്ടിത്തകർന്നാശു
മുട്ടിപ്പതിക്കുന്ന കോലാഹലങ്ങളും
മട്ടല്ല തങ്ങളിൽ കെട്ടിദ്രുമശ്രേണി
കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞാശു പൊട്ടുന്ന ഘോഷങ്ങൾ
കേട്ടു പാരം ഭയപ്പെട്ടു മൃഗങ്ങളും
തെറ്റെന്നു മണ്ടിഗ്ഗമിക്കും പ്രകാരവും,
പെട്ടെന്നൊരു മരം പൊട്ടിപ്പിളർന്നാശു
മറ്റൊരു വൃക്ഷ പതിക്കുന്നനേരത്തു
മറ്റതും ഖണ്ഡിച്ചു മറ്റതിന്മേൽ വീണു
മറ്റതും മറ്റതും മറ്റതും ഭഗ്നമായ്.
മുറ്റും മരങ്ങളിൽ ചുറ്റുന്നവല്ലികൾ
ചുറ്റും ഗദാഘാതമേറ്റുടൻ മൂലങ്ങൾ
അറ്റു മരങ്ങളിൽ ചുറ്റും വെടിഞ്ഞാശു
ചുറ്റും തകർന്നാശു മുറ്റും പതിക്കയും,
ഈറ്റപ്പുലികളും സിംഹഗജങ്ങളും
ചേറ്റിൽക്കിടക്കുന്ന പന്നിത്തടിയരും
ഏറ്റു പുറപ്പെട്ടു പാഞ്ഞടുക്കുംവിധൗ
കാറ്റിൻമകൻ ഗദാചക്രംതിരിക്കുന്ന
കാറ്റുമാത്രം മെയ്യിലേറ്റൊരുനേരത്തു
പാറ്റകൾപോലെ പലായനം ചെയ്കയും.
അത്യുന്നതം ഗന്ധമാദനപർവ്വതം

ധൂളി = ലക്ഷം കോടി. പരാർദ്ധം = പതിനെട്ടു സ്ഥാനമുള്ള വലിയ സംഖ്യ. ലക്ഷീകരിക്കയില്ല = തിട്ടപ്പെടുത്താനാവില്ല; മതിയാവില്ല. 'താലം തമാലവും' എന്നു തുടങ്ങി 'മാലതീജാലവും' എന്നു വരെയുള്ള വരികളിൽ, ഭീമൻ കണ്ട നാനാതരം വൃക്ഷങ്ങളുടെയും ചെടികളുടെയും വള്ളികളുടെയും പേരുകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അട്ടഹാസോത്സവം = അട്ടഹാസംകൊണ്ടു ഭീകരമാംവണ്ണം. ദ്രുമശ്രേണി = വൃക്ഷസമൂഹം.

അത്യന്തവിസ്താരമത്യുന്നതം പരം
ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങളും നക്ഷത്രമാർഗ്ഗത്തി-
ലെത്തുമാറൊട്ടല്ല പത്തുനൂറായിരം
കത്തുന്ന തീക്കനൽജ്വാലാകലാപത്തി-
നൊപ്പമുള്ള രത്നപ്രകാശങ്ങളങ്ങനെ,
കത്തിയൊഴുകുന്ന പൂഞ്ചോലവാരിയിൽ
തത്തിക്കളിക്കുന്ന മത്സ്യനക്രങ്ങളും
പാതാളരന്ധ്രത്തിനൊക്കും ഗുഹകളിൽ
ചേതസി മോദാൽ കളിച്ചുവസിക്കുന്ന
വേതാളപാളിയും കാളിയും കൂളിയും
ഭൂതാളിപൂതനാജാലങ്ങളും ക്വചിൽ;
പ്രേതാശരബ്രഹ്മരക്ഷോഗണങ്ങളും
ഏതാനുമല്ലാതു ലക്ഷവും കോടിയും;
വാനരവർഗ്ഗങ്ങളും മാനും കലകളും
മാതംഗയൂഥവും സിംഹഗണങ്ങളും
വള്ളിപ്പുലികളും വരിയൻപുലികളും
പുള്ളിപ്പുലികളും കരിമ്പുലിക്കൂട്ടവും
വള്ളിക്കുടിലകത്തുള്ളിൽ കടന്നങ്ങു
തുള്ളിക്കളിക്കുന്ന പുള്ളിമാൻപേടയും
കൊള്ളിക്കുമാറുള്ള ബാണം പ്രയോഗിച്ചു
കൊല്ലുന്ന കാട്ടാളജാതിയെക്കാൺകയാൽ
ഉള്ളിൽ ഭയംപൂണ്ടു മന്ദംമൃഗങ്ങളെ
തായത്തിലെത്തിപ്പിടിച്ചു കടിക്കുന്ന
വായിലാക്കിക്കൊണ്ടു പാഞ്ഞുപോകും കട-
വായും പുലികളും ചെന്നു വലകളിൽ
ചാടിക്കിടന്നുഴന്നീടുന്ന നേരത്തു

261—280 ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങൾ = വളരെ ഉയരമുള്ള കൊടുമുടികൾ. രന്ധ്രം = ദ്വാരം. വേതാളപാളി = വേതാളങ്ങളുടെ—പിശാചുക്കളുടെ—കൂട്ടം. കാളിയും കൂളിയും ദുർദ്ദേവതകളാണ്. ഭൂതാളി = ഭൂതങ്ങളുടെ കൂട്ടം. പൂതനാജാലം = പൂതനകളുടെ—പിശാചുക്കളുടെ—രാക്ഷസികളുടെ—കൂട്ടം. ക്വചിത് = ഒരിടത്ത്. പ്രേതാശരഗണങ്ങൾ = പ്രേതങ്ങളുടെയും രാക്ഷസന്മാരുടെയും ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സുകളുടെയും കൂട്ടങ്ങൾ. മാതംഗയൂഥം = ആനക്കൂട്ടം.

281—320 തായത്തിൽ = തഞ്ചത്തിൽ. കണ = അമ്പ്. പള

പാടേ മുടിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടുറച്ചുടൻ
ഓടിവന്നീടുന്ന വേടൻ കണ്ടുകൊണ്ടു
പാടനംചെയ്തു വധിക്കുംപ്രകാരവും;
പേടിച്ചൊളിക്കുന്ന ചെമ്പുലിക്കൂട്ടങ്ങ-
ളോടേ കലമ്പുവാനായ് വന്നടുത്തീടും
എട്ടടിമാനിനെപ്പെട്ടെന്നു കന്ധത്തി-
ലിട്ടു കളിപ്പിച്ച കാട്ടാളരാജന്റെ
ചട്ടറ്റവിക്രമംകൊണ്ടു പുകഴ്ന്ന
കാട്ടാളരാജനും കൂട്ടരുമൊക്കവേ
വെട്ടുള്ള കോപ്പുകൾ കൂട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടു
കാട്ടിൽ പരന്നതും കണ്ടു വൃകോദരൻ.
ചെമ്പിച്ച താടിയും മീശയും കേശവും
വമ്പിച്ച കൈകളിൽ വില്ലും ശരങ്ങളും
ചെമ്പരത്തിപ്പൂക്കണക്കെ നേത്രങ്ങളു-
മമ്പിളിപോലെ വളഞ്ഞുള്ള പല്ലുകൾ
അഞ്ജനപർവ്വതംപോലെ ശരീരവും
ഗുഞ്ജാഫലംകൊണ്ടു കോർത്തുള്ള മാലകൾ
കുഞ്ജരന്മാരുടെ കുംഭതടങ്ങളു-
ബ്ഭഞ്ജനംചെയ്തതിൽപ്പെട്ട മുത്തുകൾ
അഞ്ജസാ കുത്തിത്തുളച്ചു കോർത്തങ്ങനെ
സംജാതമായുള്ള മാലാകലാപവും
മഞ്ഞക്കുറികളും മായൂരപിഞ്ഛവും
മഞ്ചാടിമാലയും മാറിൽ പലതരം;
ഉച്ചത്തിലുള്ളൊരു കണ്ഠനാദങ്ങളും
മെച്ചത്തിലുള്ളൊരു വീര്യഭാവങ്ങളും
കച്ചകെട്ടിച്ചില തൊങ്ങലും വാലുമി-
ട്ടത്യന്തഘോഷമാം വേഷം ഭയങ്കരം,
കണ്ണോത്തരം നല്ല നായാട്ടുനാളുടെ

നംചെയ്ത=പിളർക്കുക. ഗുഞ്ജാഫലം=കുന്നിക്കുരു. കുഞ്ജരൻ=ആന. ഭഞ്ജനംചെയ്ത=അടിച്ചുടയ്ക്കുക. അഞ്ജസാ=വേഗത്തിൽ. സംജാതമായുള്ള=ഉണ്ടായ. മാലാകലാപം=മാലക്കൂട്ടം. മായൂരപിഞ്ഛം=മയിൽപ്പീലി. കാട്ടാളരാജാവിന്റെ സജീവവും ഭീകരവുമായ ഒരു ചിത്രം നമുക്ക് ഇവിടെ ലഭിക്കുന്നു. അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി.

കണ്ഠേ ഘണഘണസംഘോഷശൃംഖല-
കൊണ്ടു മുറുക്കിപ്പിടിച്ചു പിൻഭാഗത്തു
മണ്ടിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നിതു ചിലർ.
ബലോകരുണ്ണുന്ന വമ്പനും നല്ല ക-
റുമ്പൻ വെളുമ്പനും മുണ്ടനും നീളനും
ചാത്തനും കുഞ്ഞനും പാണ്ടൻ വാണ്ടനും
ചാടി മൂക്കത്തു കടിക്കുന്ന വെള്ളവും
കക്കടത്തെപ്പിടിച്ചീടുന്ന കള്ളനും
ഒപ്പരം മുപ്പരനാം മുറിവാലനും
ഒക്കെ തെളിച്ചുടൻ ബബ്ബ്ബേ എന്നൊരു
ശബ്ദമക്കാടകത്താകെപ്പരന്നതേ.
വാട്ടം വെടിഞ്ഞു നായാട്ടിന്നടുക്കുന്ന
കാട്ടാളർ തമ്മിൽ വിളിച്ചുപറകയും
കാട്ടിലച്ചാടിയതേതൊട്ടുടെ ഓടിവാ
കൂട്ട വിളിപ്പതുകം കേൾക്കെടോ പന്നിയെ,
ഹാഹഹാ! തൊലഞ്ഞു പന്നിയെന്നും ചിലർ
പൂപ്പൂപ്പൂ! നീയല്ല ഞാനെയ്തതാണെന്നും
ഹാഹഹാ ഹൂഹൂഹൂ എന്നുടൻ തങ്ങളിൽ
ഭീകരമായൊരു കലശലെന്നേ വേണ്ടു.
ഭീമൻ വലിയ ഗദയുമെടുത്തുടൻ
ഭീമപരാക്രമി കാനനാന്തേ മുദാ.
"പന്നിത്തടിയനെൻകൺമുമ്പിൽ വന്നകി-
ലന്നേരമെന്റെ മിടുക്കു കാണാമെടോ!
ഒന്നിപ്പൊഴൻപത്തു പന്നിത്തടിയരെ-
ക്കൊന്നീടുവാൻ മടിയില്ലാ നമുക്കെടോ!
വെട്ടയ്ക്കു നല്ല മിടുക്കുള്ള നമ്മുടെ
ചേട്ടന്റെ വക്കാണമിക്കാലമുൽഭ്രമമായ്",
കേട്ടീലയോ നിങ്ങളിന്നന്റെ ചങ്ങാതി
കെട്ടിയപെണ്ണിനെപ്പിന്നവൻ തൊട്ടുപോൽ
കൂട്ടത്തിലുള്ളവർ കൂടിനിരുപിച്ചു

കണ്ഠേതരം = കണ്ഠതക്കൂടാതെ—ക്ഷീണംകൂടാതെ. ഘണഘണ....ശൃംഖലം 'ഘണഘണ' എന്ന ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ ശൃംഖല (ചങ്ങല).

321—400 കക്കടം = കോഴി. വക്കാണം = വഴക്ക്*. ഉദ്ഭ്രമം

ചെട്ടനെത്തല്ലിപ്പുറത്തിറക്കീടിനാർ.
ചാട്ടംപിഴച്ച കുരങ്ങിനെപ്പോലവൻ
കൂട്ടം പിരിഞ്ഞങ്ങുപോയെന്നറിഞ്ഞീല.
എന്തെങ്കിലും കാട്ടുജന്തുക്കളെക്കൊന്നു
തന്നുള്ളു തിന്മാൻകൊടുക്കുന്ന നമ്മുടെ
കണ്ഠം മുറിഞ്ഞുപോയെന്നുള്ളകാരണ-
മെന്തിനിവേണ്ടെന്നറിഞ്ഞീലിണങ്ങരേ!
മാനിനെക്കൊല്ലുവാൻപോലുമൊരായുധം
ഞാനിന്നിക്കണ്ടീല കള്ളമല്ലേതുമേ;
മാനിച്ചു നിങ്ങളും വേട്ടയ്ക്കു പോകുന്നതും
ഞാനിങ്ങനെ കണ്ടിരിക്കുമാറായിതു.
ഒക്കെക്കളും വീശിപ്പുറപ്പെട്ടെന്നുള്ളതാൻ?
അയ്യോ! പുലിക്കെട്ടപ്പാനല്ല പോകുന്നു;
മെയ്യോടു നേരിട്ടടുക്കുന്ന വൻപുലി
കൈയോങ്ങിയാലഞ്ഞു മാറുമോ വേടരേ?
നോക്കെടാ വേടരേ! നീയുമെന്തിങ്ങനെ
തോക്കെടാതെ പുറപ്പെട്ടു നായാട്ടിന്?
തോക്കു പണയത്തിലാക്കിയോ മാവ-
നോക്കെപ്പോളീവകയ്ക്കൊക്കുവില്ലായുധം.
കള്ളം കറുപ്പും കൊതിച്ചവൻ തൻകൈയി-
ലുള്ളതെല്ലാം വകയാക്കിപ്പുക്കവെ
ഉള്ളംപറഞ്ഞു നടന്നെപ്പൊഴും കടം
കൊള്ളുന്നപോലെന്നു ചെയ്യാമിണങ്ങരേ!
തള്ളയ്ക്കുമഞ്ഞിവൻ പിള്ളയ്ക്കുമഞ്ഞിവൻ
പള്ളയ്ക്കരിക്കഞ്ഞിപോലുമില്ലാതെയായ്[*]
കഞ്ഞി തിന്ന വെള്ളം കുടിച്ചങ്ങനെ
പാകമതെകണ്ടു പൊറുക്കുന്ന ഞങ്ങളും
ആകാത്ത നാളിൽ പിറന്ന നാം കാശിക്കു
പോകാത്തതല്ലയോ കഷ്ടമെൻ വേടരേ?
മറ്റൊരു വേടൻ പറഞ്ഞതുനന്നു തന്റെ
കുറ്റമല്ലേതുമേ കേട്ടുകൊണ്ടീടുക
കൊറ്റിനില്ലാതവൻ കോപ്പു മോഹിക്കുമോ?

യി = ഇല്ലാതെയായി. കാശിക്കുപോവുക = തിരിച്ചെത്താത്തവിധം പോ

വററിനില്ലാത്തവൻ പാൽകുടിച്ചീടുമോ?
വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽവീതന്നചോറും കിട്ടു–
മുട്ടിലും കിട്ടാ മരിച്ചെന്നാകിലോ!
കാട്ടിൽ കിടന്നു പൊറുക്കുന്ന നമ്മളും
വീട്ടിലിരുന്നു നടക്കുന്നതേ ഗുണം;
നെല്ലും പണങ്ങളും നല്ല ഗൃഹങ്ങളും
തെല്ലും കുറവില്ലനാട്ടുവാണീടിനാൽ
കല്ലും മരങ്ങളും പുല്ലും പുഴുക്കളു–
മല്ലാതെയില്ലെടോ കാട്ടുവാണീടിനാൽ.
കൊല്ലും മൃഗങ്ങളുടെ വായിലിറന്ന നാ–
മെല്ലാവരും വളരുന്നതു വിസ്മയം!
ചൊല്ലുന്നതപ്പോഴേ കേൾക്കാത്ത ഭൃത്യരെ–
ത്തല്ലുന്നകാരിയക്കാരനെപ്പേടിച്ചു
കല്ലുംപറിത്തലക്കുത്തും പിടിപെട്ടു
ചെല്ലുന്നനേരത്തു കാട്ടാളമന്നവൻ
നല്ലൊരു വാക്കുപറകയില്ലെന്നല്ല
വല്ലാത്ത വല്ലായ്മയുണ്ടാക്കുമപ്പോഴേ
കൊള്ളിവാക്കല്ലാതെ ചൊൽകയില്ലവൻ.
കൊള്ളാമിതിൽപരമുണ്ടൊരു സങ്കടം:
ഉള്ളിയും മഞ്ഞളും പൂശിപ്പുതച്ചങ്ങു
വള്ളികെട്ടിവകത്തുള്ളിൽ കിടക്കുന്ന
കാട്ടാളനാരി കല്ലിക്കുന്ന കല്ലന
കേട്ടെന്നിയേ ചോറുകിട്ടാ നമുക്കെടോ!
ചേട്ടകൾക്കൊട്ടും വെടിപ്പില്ലവരുടെ
കൂട്ടത്തിലൊന്നില്ല നന്നെന്ന ചൊല്ലുവാൻ.
കാട്ടാളനാരിയെക്കണ്ടാൽ കുളിക്കണം,
കേട്ടാൽ കലമ്പുമാ വേടത്തമ്പുരാൻ:
വേട്ടാളരുടെ ശീലമായവർക്കും വരും;

വ്യക. പണ്ട് കാശിക്കുപോയിരുന്നവർ മിക്കവാറും മടങ്ങിയെത്തിയിരുന്നില്ല. അതിനെ ആസ്പദമാക്കി പ്രചരിച്ച ശൈലിയാണിത്. കൊററ് = ആഹാരം. കോപ്പ് = ആഭരണം.

401—480 തൊപ്പിയിടുക = കരംമാറുക. ഗുളം = ശർക്കര. പഞ്ചാമൃതം = പാല്, നെയ്യ്, തൈര്, തേൻ, ശർക്കര എന്നീ അഞ്ചു പദാ

വേട്ടാളനെപ്പോലെ തൻനിറമാക്കുവാൻ
കാട്ടാളരെപ്പോലെ മററാരുമില്ലെന്നു
കേട്ടാളുകൾക്കൊക്കെ ബോധംവരും ദൃഢം
അല്പികൾ ദാസ്യപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവർ
കോപ്പികളപായങ്ങൾ തെറ്റിയിട്ടീടണം.
ഉച്ഛിഷ്ടമന്തിക്കുമെത്രമാത്രം കഞ്ഞി
വെച്ചുകുടിച്ചു പൊറുത്തുകൊള്ളാമിനി.
പച്ചമാംസംതന്നെ തിന്നു വളർന്നവൻ
മെച്ചമേറും പുളിശ്ശേരി കൊതിക്കുമോ?
പല്ലടിപ്പാറും പരിപ്പും പണിപ്പെട്ടു
വച്ചുപമല്ലൊരു ചക്കപ്രഥമനും
പഞ്ചസാരപ്പൊടി പാലും ഗുളങ്ങളും
പഞ്ചാമൃതം നല്ല ശർക്കരപ്പായസം
ഇഞ്ചിനാരങ്ങാക്കറികളുമന്നിവ
കിഞ്ചിൽ കൊതിക്കുമോ മാംസഭുജിപ്പവൻ?
മാസത്തിലെത്തി പ്രഥമൻകുടിക്കുന്ന
ഭൂസുരന്മാരെജ്ജയിക്കുമാറാവക
മാംസത്തിലാഗ്രഹമുള്ള പരിഷയ്ക്കു
മാസത്തിലന്നമില്ലെങ്കിലും കിം ഫലം?
പന്നിയിറച്ചിക്കു തുല്യമായിട്ടു മ-
റെറാന്നില്ല മാംസത്തിലെന്നു ബോധിക്കണം
എന്നിങ്ങനെ പരാധീനം പറഞ്ഞങ്ങു
നിന്നിടിനാലങ്ങു ചെണ്ടകൊട്ടും സഖേ!
ഒന്നിച്ചു നായാട്ടിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
ചെന്നങ്ങു കാട്ടിൽക്കരേറിക്കണ്ണുകൊണ്ടു
പന്നിത്തടിയരെക്കൊന്നു കറവ്വക-
ളൊന്നും കുറയാതെകൊണ്ടുവന്നു കണ്ടിച്ചു
നന്നായിവെച്ചു ഭുജിച്ചുകൊണ്ടീടുവാൻ
വന്നാലുപേക്ഷിക്ക നന്നല്ലിനങ്ങളെ."
എന്നിങ്ങനെ വാക്കു ഘോഷിച്ചു കാനനേ

ത്ഥങ്ങളം കലത്തിയ ഒരു വിലാപം. മാസം = മാസംതോറുമുള്ള ശ്രാദ്ധം.; ചെണ്ടകൊട്ടുക = അപമാനത്തിലവുക. കംഭി = ആന. ജൃംഭിതം = വർദ്ധിച്ചു. മഹിഷന്മാരുടെ പടലം = പോത്തുകളുടെ കൂട്ടം. പരമേഷി

ചെന്നു നിറഞ്ഞിതു കാട്ടാളവൃന്ദവും.
ഇത്തരം വേടരും നായാട്ടുവൃന്ദവു-
മെത്തി നിറഞ്ഞൊരു ഘോഷം വനാന്തരേ.

കുംഭികളുടെ കുംഭതടങ്ങളിലമ്പുകളമ്പതുലക്ഷം
ജൃംഭിതമഥ വനചരരനവധിയമ്പൊടു ഭീമസമക്ഷം
മാരികളൊടുസദൃശംകടുത്തുതകർത്തുതിമർത്തുതുടങ്ങി
മാരുതനുടെ സുതനതുകണ്ടു രസിച്ചുതുടങ്ങി
ആനകളും മറിമാനുകളൊത്തവക പന്നികളെന്നിവയെല്ലാം
കാനനഭുവി കരടികളും ബഹുമഹിഷന്മാരുടെ പടലം
മാനസഭയമധികമിയന്നു നടന്നുതുടങ്ങി.
മാനമൊടേ സിംഹം കടുവാകലപുലികളുമ്പലമഖിലം
വലയിൽ ചിലചാടിവലഞ്ഞഥ പലവകപുലി പന്നി
തലയിൽ ചിലർ തച്ചുതറച്ചു വിറച്ചു തിരിച്ചുതുടങ്ങി [കളും
കലഹിച്ചഥ ഝടിതിയടുത്തു കടിച്ചുപൊളിച്ചുതുടങ്ങി
കലമാനുകളും പിടികളെ വേർപെട്ടോടിയൊളിച്ചുതുടങ്ങി
പോത്തുകളും വന്നൊരുവക വനഭുവി കൂത്തൊരു-
മ്പെടുംപിന്നീതേ
കോർത്തുടനേ ഝടിതി നടന്നു പാർത്തു ഭയപ്പെട്ടൊരുവൻ
വീർത്തു വിയർത്തോടിപ്പൊന്നൊരു കണ്ടകിണറ്റിൽച്ചാടി
ചീർത്തു മരിക്കാതെമരിച്ചു തനിച്ചു പെരുത്തൊരു ഘോഷൻ.
വട്ടവായൊരു നായർ പത്തുകെട്ടപ്പുടയിലൊളി-
ച്ചഥ ചെന്നു്
കടുവായിൻ വായിൽപ്പുക്കതു കണ്ടൊരു കന്നക്കാരൻ
കടുതാകിന കോപം പൂണ്ടഥ മീശ ഞെരുമ്പിച്ചുടനേ
വിട്ടഘോഷൻ പറഞ്ഞുതിരിച്ചിതു തന്നുടെ ഭവനം-
നോക്കി.
വരിയൻപുലി വലയിൽപ്പെട്ടഥ വലയുന്നതു കണ്ടുടനേ
പരിചൊടു നിജ പെൺപുലി ചെന്നു കടിച്ചു
പൊളിച്ചിതു വലയും

തട്ട്° = പെരുമ്പറയുടെ ശബ്ദഘോഷം. പായാസ്ത്വമനിശം = ത്വം അനിശം പായാഃ = നീ എല്ലായ്പ്പോഴും പാലിച്ചാലും (രക്ഷിച്ചാലും). ജായാപുത്രമിത്രങ്ങളായ സാഗരം = ഭാര്യ, പുത്രന്മാർ, ബന്ധുക്കൾ എന്നിവ

വലയുംകെട്ടിപ്പാർക്കുന്നവരുടെ തലയുംകൊണ്ടതിവേഗം
മലയുടെ ഗുഹതന്നിൽ പുക്കീടുന്ന പെൺപുലി വൻപുലി–
ഇടിരവമിടയുംപടി പടപട വെടിയും [യോട്ടം.
അടവിയിലിടതിങ്ങിന കിടുകിടനടയും
പടുതര വടിവൊടുകൊണ്ടുടനടവുകളിടചേർന്നോരു–
തടവുകരംവടിവും
തടകളിൽ മൃഗക്കൂട്ടങ്ങടെ പലതരമോട്ടങ്ങ–
ളവരുടെചാട്ടങ്ങളുമൊരുവക
കേട്ടാൽ പൊറുക്കരുതാതൊരുവക കൂട്ടങ്ങളുടെ
പലവിളയാട്ടം
ഉലകുകളെട്ടും പടുതരമിഹ ഞെട്ടുംപടി പടഹമിരട്ടും
ഇത്തരമതിഭീഷണമാകിന ഘോഷം
സത്വരമതു കണ്ടു രസിച്ചവിരോധാൽ
ഉദ്ധതമതിയാകിന മാരുതപുത്രൻ
ഉത്തമഗിരി കേറിനടന്നു പവിത്രൻ.
കായാംപൂമലർക്കുള്ളിലായാസം വളർക്കുന്ന
കായാ, കാർമുകിലിൻറെ കാന്തി! മായാമാനുഷ കൃഷ്ണ
പായാസ്സുമനിശം പാല്പായസപ്രിയ, ഗോപ
ജായാപുത്രമിത്രങ്ങളായ സാഗരംനോക്കി
പായാതെ മനക്കാമ്പേ പോയാലും മുദാ ഗംഗാ–
തോയത്തിൽ കളിച്ചാലും മാലേയം കുറിച്ചാലും
കായാദികളിൽ സ്നേഹിച്ചായാസം വരുത്താതെ
തോയജനയനൻറെ കായത്തെ സ്മരിച്ചാലും
ആവതാകിൽ മുകുന്ദൻറെ നാമങ്ങളും ജപിച്ചാലും
നാമെന്നുള്ളൊരു ഭാവം മാമകം യോഗ്യമല്ലേ
കാമിനീമണികളെക്കാമിച്ചു വലയാതെ
സ്വാമിതൻ പദാംഭോജം സാമോദം ഭജിച്ചാലും
ഭീമൻറെ കഥാശേഷം ശ്രീമൻ കേട്ടുകൊണ്ടാലും
ധീമാന്മാർക്കനുകൂലം ക്ഷേമം സംഭവിച്ചീടും.
കല്പംമരങ്ങളും തല്പിതകത്തുകൊ–

രങ്ങിയ ലൗകികമാകുന്ന സമുദ്രം. ഗംഗാതോയേന=ഗംഗാജലം കൊണ്ടു*.

481—550 വല്ലീഗൃഹം=വള്ളിക്കുടിൽ. ഹല്ലോഹലം=സന്തോ

ണുല്ലാസമോടങ്ങു ചെല്ലുന്നനേരത്തു
വല്ലീഗൃഹങ്ങളിൽ സല്ലീലയാടുന്ന
നല്ലോരു ഗന്ധർവവല്ലാക്ഷിമാരുടെ
സല്ലാപസാരസ്യഹല്ലോഹലങ്ങളാൽ
കല്ലോലവിഭ്രമം വെല്ലുന്ന കൺമുന-
ത്തെല്ലിന്റെ ഭംഗിയും ചില്ലീവില്ലാട്ടവും
മല്ലായുധൻതഴയ്ക്കുല്ലൽനൽകുന്ന ധ-
മ്മില്ലവും ചന്ദ്രനെ വെല്ലും മുഖാംബുജവും
മല്ലികാരാമത്തിനെത്തല്ലിയോടിക്കുന്ന
പല്ലിന്റെശോഭയും നല്ലോരധരവും
ജംഭാരിതന്നുടെ കുംഭിപ്രവരന്റെ
കുംഭതടത്തിന്റെ ഡംഭംകുറയ്ക്കുന്ന
സംഭോഗനൽകുചകുംഭങ്ങളെക്കൊണ്ടു
സംഭാവനംചെയ്തു ഗംഭീരനായുള്ള
ജംഭാരിപുത്രന്റെ മുമ്പിൽ പിറന്നവൻ
വൻപൻ വൃകോദരൻ കുമ്പിട്ടു നോക്കിനാൻ.
പന്തണികൊങ്കമാർ പന്തിനിരക്കവേ
പന്തടിക്കുന്നതും ചിന്തു പാടുന്നതും
അന്തികേ കണ്ടൊരു കുന്തീകുമാരകൻ
സന്തുഷ്ടനായ് നിന്നു ചെല്ലുന്നനേരം മുദാ.
പന്നഗസ്ത്രീകളപ്സരസ്ത്രീകളും
പിന്നെസ്സുരസ്ത്രീസമൂഹവും കുത്രചിൽ;
വിദ്യാധരികളുമന്യത്ര കുത്രചിൽ;
സിദ്ധനാരികളും ചാരണസ്ത്രീകളും
വീണാപ്രയോഗങ്ങളും വേണുനാദങ്ങളും
ചേണാർന്ന ഗീതഗാനങ്ങളും കുത്രചിൽ;
ചെമ്പട തോടി വരാടികളിത്തരം-
മമ്പോടനേകം പ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ
പാട്ടുംകളികളും പർവതാന്തേ മുദാ
കേട്ടും വിലോകനംചെയ്തും ഗമിക്കുന്ന

ഷത്തിന്റെ തിമിർപ്പ്. കല്ലോലവിഭ്രമം = തിരമാലയുടെ വിലാസം. ധമ്മില്ലം = തലമുടിക്കെട്ട്. ജംഭാരി = ദേവേന്ദ്രൻ. ഡംഭം = അഹങ്കാരം. കുത്രചിത് = ചിലേടത്ത്. അന്യത്ര കുത്രചിത് =

ഭീമസേനൻ ഗന്ധമാദനാധിത്യകാ-
ഭൂമിതന്നിൽ തദാ നോക്കുമന്തരേ,
ശ്യാമളം നല്ല കദളീമഹാവനം
കോമളശ്രീപൂണ്ടതാശു കണ്ടീടിനാൻ.
രാമദാസൻ മഹാവീരൻ കപീശ്വരൻ
ശ്രീമഹാദേവന്റെ ബീജജ ജാതനാം
ശ്രീഹനുമാൻ മുദാ വാണരുളീടുന്ന
ശ്രീമഹാപുണ്യപ്രദേശം മനോഹരം.
പല്ലുകളേലിക്കുലകൾക്കിടയ്ക്കിടെ
മെച്ചത്തിൽ നന്നായ് പഴുത്തപഴങ്ങളും
ഉച്ചത്തിലങ്ങനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
പച്ചരത്നക്കല്ലുമൊന്നിച്ചു കോർത്തുള്ള
മാലകൾകൊണ്ടു വിതാനിച്ചു ദിക്കെന്നു
മാലോകരൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമാറുള്ള
ലീലാവിലാസേന നില്ക്കുന്ന വാഴകൾ
നാലുഭാഗങ്ങളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങിത്തദാ
ബാലാനിലൻ വന്നു തട്ടുന്നനേരത്തു
കോലാഹലം നൃത്തമാടും ദലങ്ങളും
ആലോകനംചെയ്തു വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
കാലാത്മജാനുജൻ വീരൻ വൃകോദരൻ.
താഴത്തുഭാഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
വാഴപ്പഴംകൊണ്ടു മൂടീ മഹീതലം.
പാഴറ്റ പട്ടു വിരിച്ചുകണക്കിനെ
വാഴയ്ക്കുചുറ്റും പ്രകാശമുണ്ടപ്പൊഴും.
വാവലും കാക്കയും പച്ചക്കിളികളും
പ്രാവും പരുന്തും പറന്നടുക്കുന്ന
പക്ഷികൾ വന്നിപ്പഴുത്തപഴങ്ങളെ
ഭക്ഷിക്കമാറില്ല പേടികൊണ്ടാരുമേ.
രക്ഷിച്ചുപോരുന്നതാരീ വനമെന്നു
സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിത്തുടങ്ങീ വൃകോദരൻ.

വേറേ ചിലപ്പൊരുള്ളു്. ചെമ്പട=ഒരു താളത്തിന്റെ പേരു്. തോടിയും വരാടിയും രണ്ടു രാഗങ്ങളാണു്. ഗന്ധമാദനാധിത്യകാഭൂമി=ഗന്ധമാദനപർവ്വതത്തിന്റെ മുകൾപ്പരപ്പു്. ശ്യാമളം=ഇരുണ്ട നിറ

അതു കണ്ടു ഹനുമാനുമതുലം പ്രീതികൈക്കൊണ്ടു
മതിമാൻ മാരുതി തന്റെ മതികൊണ്ടു നിരൂപിച്ചു:
"മതിമുഖിമണിതന്റെ മതിമോദം വളർത്തുവാൻ
അതിവീരനിവൻ ഭീമനതിവേഗം ഗമിക്കുന്നു.
മനുജന്മാനിവനെന്റെയനുജൻ മാരുതപുത്രൻ
ദനുജന്മാർക്കൊരു കാലൻ മനുജാതൻ ക്ഷിതിതന്നിൽ
മരുത്തിന്നു പിറന്നോരു കരുത്തുള്ള സഹജന്റെ
കരത്തിന്റെ ബലമിന്നു നിരത്തിലിങ്ങറിയേണം.
അടുത്താശു ഗമിക്കാതെ തടുത്തുനിർത്തുവൻ കിഞ്ചിൽ
പടുത്വത്തെ ശമിപ്പിച്ചാൽ കൊടുക്കാം മാർഗ്ഗവുമ്പിന്നെ"
മനംകൊണ്ടിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചനന്തരമൊരു വൃദ്ധ-
കുരങ്ങന്റെ വടിവായിച്ചമഞ്ഞു കൈകളും കാലും
കുഴഞ്ഞുവാലുമക്കാലം മെലിഞ്ഞു കൈകളെക്കൊണ്ടു
ചൊറിഞ്ഞു രോമമെപ്പേരും കൊഴിഞ്ഞു
മേനിയും ചുക്കി-
ച്ചുളിഞ്ഞു കണ്ണിനുകാഴ്ചകുറഞ്ഞു പീളയുംവന്നു
നിറഞ്ഞു താൻ വഴിയിൽച്ചെന്നരച്ചനേരവും ചിന്തി-
ശ്ശ്രയിച്ചു മൂന്നുലോകങ്ങളും ജയിച്ചുള്ള മഹാവീരൻ.

തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടു മുമ്പിൽ പലപല
വമ്പിച്ച വന്മരക്കൊമ്പുംപിടിച്ചൊടി-
ച്ചുമ്പോടടുക്കുന്ന വമ്പൻ കൊലയാന-
ക്കൊമ്പന്റെ കൂർത്തുള്ള കൊമ്പുരണ്ടും പിടി-
ച്ചമ്പതുചുറ്റുകളിട്ടംകലർന്നാശു
മുമ്പിൽക്കളിപ്പിച്ച വമ്പൻ വൃകോദരൻ
കാടും തകർത്തുകൊണ്ടോടും മൃഗങ്ങളെ-
ച്ചാടിക്കടിപ്പിച്ചിഴച്ചോടിയടുക്കുന്ന
കണ്ഠീരവങ്ങളെ കണ്ടു കണകൊണ്ടു

ള്ള; നീലവർണ്ണമുള്ള. ആലോകനംചെയ്തു*=കണ്ടു*. കാലാത്മജാനുജൻ=കാലന്റെ പുത്രനായ യുധിഷ്ഠിരന്റെ അനുജൻ.

551—650 മനുജാതൻ=മന്ത്രശക്തികൊണ്ടു ജനിച്ചവൻ. പടുത്വം=സാമർത്ഥ്യം (ഇവിടെ അഹങ്കാരമെന്നു പറയണം). കണ്ഠീരവം=

കണ്ണോന്തരം കൊണ്ടു മണ്ടിച്ചുമണ്ടനെ
കൊല്ലാട്ട നല്ല കദളീവനം തന്നി-
ലുൾപ്പുക്ക വേഗം നടന്നങ്ങുതെളിനാൻ.
ഉദ്ധതനാകുന്ന ഭീമസേനൻതന്റെ
പദ്ധതിതന്നിൽ മുടക്കികിടക്കുന്ന
വൃദ്ധനായോരു ബലീമുഖനെക്കണ്ടു
ക്രുദ്ധനായിപ്പറഞ്ഞീടിനാനഞ്ജസാ:
"നോക്കെടാ നമ്മുടെ മാർഗ്ഗം കിടക്കുന്ന
മർക്കടാ! നീയങ്ങു മാറിക്കെടാ ശഠാ!
ദുർഘടസ്ഥാനത്തു വന്നു ശയിപ്പാൻ നി-
നക്കെടാ തോന്നുവാനെന്തെടാ സംഗതി?
നാട്ടിൽ പ്രഭുക്കളെക്കണ്ടാലറിയാത്ത
കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന മൂളികുരങ്ങു നീ,
ഒട്ടും വകതിരിവില്ലാത്ത വല്ലാത്ത
കൂട്ടത്തിൽ വന്നുപിറന്നു വളർന്നു നീ,
പാട്ടത്തിൽനിന്നു പിഴച്ചു പോരായോ നിന്റെ
കൂട്ടത്തിൽ മര്യാദയില്ലാത്തതെന്തെടോ?
പെട്ടെന്നെഴുന്നേറ്റു പോകായ്കിലോ പത്തു
പെട്ടീടുമെന്നു ധരിക്ക നീ വാനര!"
ഇത്തരം ഭീമന്റെ ദുർഭാഷണം കേട്ടു
വൃദ്ധൻ ചിരിച്ചു പറഞ്ഞു പതുക്കവേ:
"ഏറ്റം കയർത്തു പറയുന്നതെന്തു നീ
ഏറു മറ്റൊന്നെനിക്കത്രയെളുതല്ല
മറ്റൊരു മാർഗ്ഗമായ് പോയ്ക്കൊള്ളേണം ഭവാൻ
കുറ്റമല്ലിക്കാര്യമെച്ചനെക്കൊണ്ടെടോ!
കണ്ണും തിരിയാ ശരീരം വിറയ്ക്കുന്നു
ബന്ധം പലതുണ്ടു പൊറുക്കു കണ്ടുകൊൾ
കൈയിനും കാലിനും ശക്തിയില്ലാതെയായ്
മെയ്യും തളരുന്നു പൊറുക്കു മാനഘ!
അയ്യോ! പരമാർത്ഥമേതും ഗ്രഹിയാതെ

സിംഹം. ഉദ്ധതൻ=അഹങ്കാരി. പദ്ധതി=വഴി. വലീമുഖൻ=വാനരൻ. ധിക്കാരസാഹസം=ധിക്കാരംമൂലമുള്ള സാഹസപ്രവൃത്തി. പൂരുവംശ...നിനക്കെടോ=യയാതി എന്ന ചന്ദ്രവംശരാജാവിനു

നീയെന്തു ശാഠ്യം തുടങ്ങുന്നു പൂരുഷ!
പാരം വലഞ്ഞുകിടക്കുന്നവർകളോ-
ടാരുമീവണ്ണം കലമ്പുമാറില്ലെടോ!
നേർവഴി വിട്ടു രണ്ടുപുറങ്ങളൊട്ടു
മാറിയാലെന്തു വൈഷമ്യം നിനക്കെടോ?"
മാരുതിവൃദ്ധന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടുടൻ
മാരുതിഭീമൻ കയർത്തു ചൊല്ലീടിനാൻ:
"ആരെന്നറിഞ്ഞു പറഞ്ഞു നീ വാനര?
പാരം മുഴുക്കുന്നു ധിക്കാരസാഹസം!
പൂരുവംശത്തിൽ പിറന്നവരുന്നൊരു
പൂരുഷശ്രേഷ്ഠൻ വൃകോദരനെന്നൊരു
വീരനെക്കേട്ടറിവില്ലേ നിനക്കെടോ?
ധീരനാമദ്ദേഹമിദ്ദേഹമോർക്ക നീ.
നേരായ മാർഗ്ഗം വെടിഞ്ഞു നടക്കയി-
ല്ലാരോടുമീജ്ജനം തെല്ലുമില്ലെടോ.
മാറിനില്ലെന്നു പറയുന്ന മൂഢന്റെ
മാറിൽപ്പതിക്കും ഗദാഗ്രമെന്നോർക്കണം.
ഏറെപ്പറയാതെഴുന്നേറ്റു ദൂരത്തു
മാറിക്കിടക്ക നീ മർക്കടപ്രാകൃത!
സജ്ജനാചാരം പിടിപെടാത്തുള്ളൊരു
ദുർജ്ജനം നമ്മെദ്ദുഷിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടു
ലജ്ജകൂടാതെ വഴിമുടക്കീടിനാ-
ലർജ്ജുനജ്യേഷ്ഠൻ സഹിക്കയില്ലെന്നുമേ,
ധർമ്മപ്രകാരം ഗ്രഹിക്കാത്ത നിന്നോടു
ധർമ്മം പറവാൻ നമുക്കെന്തു സംഗതി?
ധർമ്മപുത്രാനുജൻ ധർമ്മം വെടിഞ്ഞൊരു
കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്കയില്ലെന്നു ബോധിക്കണം."
എന്നുള്ള വാക്കുകൾ കേട്ടു ചിരിച്ചുകൊ-
ണ്ടനന്തരം ചൊല്ലീ "ഹനൂമാനവനോടേ:
"നന്നെടോ! ഭീമ! നയജ്ഞൻ ഭവാനെന്നു
ചൊന്നവാക്കെല്ലാം കണക്കിനുകൂടുമോ?

ശർമ്മിഷ്ഠയിൽ ജനിച്ച പുത്രനാണ് പൂരു. ഇദ്ദേഹം വലിയ പിതൃഭക്തനും ധർമ്മിഷ്ഠനുമായിരുന്നു. ഈ ചക്രവർത്തിയുടെ നാമത്തെ മുൻ

ധർമ്മജൻമുമ്പായ ധാർമ്മികന്മാർ നിങ്ങൾ
ധർമ്മമല്ലാതൊന്നും ചെയ്യുകയില്ലയോ?
പാഞ്ചാലിയെന്നൊരു പെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു
പഞ്ചബാണാർത്തിപിടിപെട്ടഹോ നിങ്ങ-
ളഞ്ചുപേരും ചെന്നു കൈക്കുപിടിച്ചുകൊ-
ണ്ടഞ്ചാതെ വേളികഴിച്ചെന്നു കേട്ടു ഞാൻ
അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചും കണക്കെന്നവർക്കൊരു
ചാഞ്ചല്യവുമില്ല തെല്ലുപോലും നിങ്ങ-
ളഞ്ചുജനത്തെയും കൺമുനത്തല്ലിനാൽ
വഞ്ചിപ്പതിന്നവൾ പോരും വൃകോദര!
നാലഞ്ചു ഭർത്താവൊരുത്തിക്കതാനതു
നാലുജാതിക്കും വിധിച്ചതല്ലോർക്കണം
നാലുപേർ കേട്ടാൽ നിരക്കാത്തവസ്തുവി-
വാലുള്ള വാനരന്മാർക്കും ചിതംവരാ;
ചേട്ടത്തിയാമേട്ടത്തിയാമെട്ടു
ചേട്ടകൾ തന്റെ കളത്രമൊന്നിങ്ങനെ
കാട്ടുന്ന ഗോഷ്ഠികൾ കേട്ടാൽ ചിരിയാക-
മൊട്ടും ഗുണമില്ല കന്നികതാരകം!
നേരായധർമ്മം കവിഞ്ഞു നടക്കാത്ത
വീരൻ വൃകോദരൻ ഞാനെന്നു നമ്മുടെ
നേരെയണഞ്ഞു പറവാൻ മടിയില്ല
നാരായണ! ശിവ! തെറ്റു പൊൽവളു!
തോററീടമാറില്ല ഞങ്ങളെന്നിങ്ങനെ
കാററിൻമകൻ നീ പറഞ്ഞതും വിസ്മയം.
നൂറുപേർ നിങ്ങടെ നാടും നഗരവും
കൂറുകാരെയുമടക്കിവച്ചീലയോ?
കാററും മഴമഞ്ഞുമേററുകൊണ്ടെപ്പൊഴും
കാട്ടിൽക്കിടക്കുന്ന കൂട്ടമല്ലേ നിങ്ങൾ?
കാട്ടിക്കിടക്കുന്ന ധർമ്മാഗ്നിശക്തിയാൽ

നിവൃത്തിയാണു് ചന്ദ്രവംശത്തിനു് പൂരുവംശം എന്ന പേരുമുണ്ടു്. ഭീമൻ തന്റെ വംശമഹിമയിൽ അഭിമാനിക്കയാണു്. കണക്കിനു കൂടുമോ? = മുഴുവൻ വാസ്തവമാണോ?

651—700 ചിതംവരാ = ഉചിതമായി തോന്നുന്നില്ല. കളത്രം =

വീട്ടിൽക്കിടക്കാൻ വിധിയില്ല നിങ്ങൾക്കു
നാട്ടിൽനിന്നാശു സുയോധനമന്നന-
ങ്ങാട്ടിക്കളഞ്ഞതില്ലിന്നൊരരികലും
നാട്ടിൽക്കടപ്പാൻ കഴിയുന്നതുമില്ല
കാട്ടിൽ സുഖമെങ്കിലായതും കോളല്ല;
കല്ലിലും പുല്ലിലും കാലെത്തറയ്ക്കുന്ന
മുള്ളിലും വള്ളികൾക്കുള്ളിലും കണ്ടിലും
തള്ളിയലച്ചുനടക്കുന്ന നിങ്ങടെ
ഉള്ളുകൾക്കൊന്നും കുറവില്ല നന്നെടോ!
കള്ളത്തരം ചൂതുകൊണ്ടു ദുര്യോധനൻ
തള്ളിപ്പുറത്താക്കി നിങ്ങളെത്തൽക്ഷണം.
ഉള്ളിൽ ഭയംപൂണ്ടു മണ്ടുന്ന നിങ്ങളെ-
ത്തള്ളിപ്പതിന്നൊരു പെണ്ണും പുറപ്പെട്ടു.
കണ്ടവസ്തുക്കളിൽ കാംക്ഷയുണ്ടായവൾ
കൊണ്ടുവാ കൊണ്ടുവായെന്നു കല്പിക്കയും
ശണ്ഠകൂടീടുമെന്നോർത്തു ഭയപ്പെട്ടു
മണ്ടിത്തുടങ്ങും മടങ്ങാതെ നിങ്ങളും.
കണ്ടനേരംതന്നെ നിന്റെ പരാക്രമ-
മുണ്ടായ് നമുക്കെന്നറിക വൃകോദര!"
ദുർഭാഷണം കേട്ടു കോപിച്ചു ഭീമനും:
"സമ്മാപമെല്ലാം കളിമതി വാനര!
കാഞ്ഞിരക്കായ്കളും തിന്നു മരങ്ങളിൽ
പാഞ്ഞുനടക്കും മരഞ്ചാടിമൂഢനെ
ഭഞ്ജനംചെയ്‌വാൻ മടിക്കുന്നു ഞാൻ മുറ്റു-
മഞ്ജനാപുത്രന്റെ ജാതിയെന്നോർക്കയാൽ.
ഭീമസേനന്റെ പരാക്രമമൊന്നുമീ
ധൂമകേതു കരഞ്ചപ്പാർ ഗ്രഹിച്ചീല:
രക്ഷസ്സുകൾക്കു വരനാം ഹിഡിംബന്റെ
വക്ഷസ്സു തല്ലിപ്പിളർന്ന വൃകോദരൻ,
രൂക്ഷതപൂണ്ട ബകനാമരക്കനെ
കാൽക്ഷണം കാലന്നുകാട്ടിക്കൊടുത്തതും

ഭാര്യ. കൂറുകർ = ബന്ധുക്കൾ; സഹായികൾ. ഉള്ള് = അഹങ്കാരം. അഞ്ജനാപുത്രൻ = ഹനുമാൻ. ധൂമകേതുകരഞ്ചപ്പൻ = വാൽനക്ഷത്രത്തെ

കൊമ്പൻകൊലയാന തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടു
വമ്പിച്ച സാലം പിളർന്നകണക്കിനെ
ഡംഭിച്ചു വന്ന ജരാസന്ധമന്നന്റെ
ജൃംഭിച്ച വിഗ്രഹം രണ്ടായ്പ്പിളർന്നതും
കിർമ്മീരനായ നിശാചരവീരന്റെ
മർമ്മങ്ങൾതോറും ഗദകൊണ്ടടിച്ചതും
നിർമ്മൂലനംചെയ്തു താപസന്മാർക്കു
ധർമ്മസംരക്ഷണം ചെയ്ത വൃകോദരൻ,
ഇത്ഥം പരാക്രമപ്രൗഢനാമെന്നോടു
സിദ്ധമല്ലാത്തൊരു വൃദ്ധപ്ലവംഗമൻ
നിർമ്മരിയാദം ദുഷിച്ചു പറകയോ!
ദുർമ്മുഖ, പോടാ ബലീമുഖ ദുർമ്മതേ!"
അഞ്ജനാപുത്രനുരചെയ്തിതന്നേരം:
"ഭഞ്ജനംചെയ്‌വാൻ മടിക്കേണ്ട നീ സഖേ!
രാക്ഷസന്മാരെക്കൊലചെയ്തു നിന്നുടെ
രൂക്ഷസന്നാഹങ്ങളൊന്നെങ്ങുപോയെടോ!
ദുശ്ശാസനൻ പണ്ടു ദുര്യോധനോക്തനാം
ദുശ്ശാസനംകൊണ്ടു മണ്ടിവന്നങ്ങനെ
അഞ്ചുപേർ നിങ്ങളും കണ്ടുനില്ക്കത്തന്നെ
പാഞ്ചാലിയെച്ചെന്നടിച്ചു തലമുടി
ചുറ്റിപ്പിടിച്ചു വലിച്ചിഴച്ചങ്ങനെ
മുറ്റും മഹാജനം നോക്കിനില്ക്കുംവിധൗ
മുറ്റത്തുകൊണ്ടന്നു താഡിച്ചു താഡിച്ചു
തെറ്റെന്നുടുത്തപുടവ വലിച്ചഴി-
ച്ചുററമില്ലാത്തുള്ളപരാധവും ചെയ്തു
കണ്ണുമിഴിച്ചങ്ങു കണ്ടുനിന്നീടിനൊ
പൊണ്ണത്തടിയനാം നിന്റെ പരാക്രമം

പ്പോലെ വിനാശകാരിയായ വാനരൻ. കാലനൂർ = കാലപുരി. സാലം = വൃക്ഷം.

701—800 ജൃംഭിച്ച് = കോപിച്ച്. ജൃംഭിച്ച = തടിച്ച. വിഗ്രഹം = ശരീരം. ധർമ്മപുത്രർ രാജസൂയയാഗം നടത്താൻവേണ്ടി ദിഗ്വിജയത്തിനായി ഭീമാർജ്ജുനന്മാരെ നിയോഗിച്ചു. മഗധരാജാവായിരുന്ന ജരാസന്ധനായിരുന്നു അവരുടെ പ്രധാന ശത്രു. അയാളും മഹാ

കാശിക്കുപോയോ കഥിക്ക വൃകോദര!
കാശിനുപോലും വിലപിടിയാത്ത നീ
തന്നുടെ മുന്നിലിട്ടന്യനാം പൂരുഷൻ
തന്നുടെ പെണ്ണിന്റെ വസ്ത്രം തൊട്ടന്നേര-
മൊന്നുമനങ്ങാതെ നില്ക്കയോ വേണ്ടതു്?
ചെന്നങ്ങവനെ പ്രഹരിക്കയോ ഗുണം?

മിടുക്കും ശൗര്യവുമെല്ലാമൊടുക്കും നാസ്തിയാം നിന്റെ
കടപ്പം കാട്ടിലെങ്ങാനും കിടക്കും വാനരത്തോടു
കടക്കണ്ണും ചുവത്തിക്കൊണ്ടടുക്കും വിക്രമി പല്ലും
കടിക്കും വല്ലികളും തല്ലിയൊടിക്കും പർവ്വതം തല്ലി-
പ്പൊടിക്കും പാദപങ്ങൾക്കിട്ടിടിക്കും വല്ലതും ചൊല്ലി-
ച്ചൊടിക്കുന്നെന്തിനു ഭീമാ?
നടപ്പാൻ ശക്തിയില്ലാഞ്ഞു കിടപ്പായി നമുക്കിപ്പോൾ
ചടപ്പാം വാലിതങ്ങൊട്ടേക്കെടുപ്പാൻ സാദ്ധ്യമല്ലേതും
പൊട്ടക്കണ്ണ ഭവാൻ ചാടിക്കടന്നാലും നടന്നാലും
മടിക്കുന്നെന്തിനു ഭീമാ! മുടക്കുന്നില്ല ഞാൻ മാർഗ്ഗം."
പറഞ്ഞു ഭീമനും: "നീയിപ്പറഞ്ഞ വാക്കുകളെല്ലാം
കുറഞ്ഞോരു കരുത്തുള്ളോർ പറഞ്ഞെങ്കിലറിയിക്കാം
മുഷ്ക്കന്മാർ പലവട്ടമധിക്ഷേപങ്ങൾ ചെയ്താലും
വധിപ്പാനും ചിതം പോരാ വധിച്ചാലും ചിതം പോരാ
കരുത്തൻ മറ്റൊരുത്തൻ വന്നരത്തെങ്കിൽ കരത്തെക്കൊ-
ണ്ടടിച്ചു കൈപിടിച്ചു കാട്ടിലേക്കാക്കിഗ്ഗമിക്കും ഞാൻ;
അതുമെല്ലാമിരിക്കട്ടെ ഫലമില്ലാ മരിക്കാറായുള്ളി-
ടക്കന്ന തഞ്ചോടിക്കിഴവനെ
മരുത്തിന്റെ മകൻ വന്നു മരിപ്പിച്ചെന്നതു കേട്ടാൽ
ചിരിക്കും സജ്ജനമെന്നു ധരിക്ക മർക്കടത്താനെ
കടന്നുപോകയോ പിന്നെ കട്ടപ്പുകായ് വരുമെന്റെ
ഗുരുവാമഞ്ജനാപുത്രൻ കരുത്തേറും കപിശ്രേഷ്ഠൻ

ബലവാനായിരുന്നു. കൃഷ്ണനുമായി പതിനേഴുവട്ടം പോരാടിയിട്ടുണ്ടു്. ജരാസന്ധനെ ജയിക്കാൻവേണ്ടി ഭീമാർജ്ജുനന്മാർ കൃഷ്ണനോടുകൂടി അയാളുടെ രാജധാനിയിലെത്തി. ബ്രാഹ്മണവേഷധാരികളായിട്ടാണു് അവർ അവിടെ ചെന്നതു്. ചോദിക്കുന്നതെല്ലാം കൊടുക്കാമെന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്ത ജരാസന്ധനോടു് അവർ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം

ജനിച്ചോരു കുലംതന്നിൽ ജനിച്ചോരു കുരങ്ങച്ച!
നിനച്ചാൽ നിന്നെ ലംഘിച്ചാലെനിക്കു പാപമുണ്ടാകും."
അതു കേട്ടു ഹനുമാനുരചെയ്തു കനിവോടെ:
"മതിയിൽ ശങ്കയുണ്ടെങ്കിലതു ചെയ്യേണമെന്നില്ല
വഴിതന്നിൽക്കിടക്കുന്ന വാലെടുത്തു മാററിവെച്ചു
വഴിപോലെ കടന്നാശു ഗമിക്ക ഭീമസേന നീ!
കരംകൊണ്ടു വാനരത്തെത്തൊടുക നിന്ദിതമെങ്കിൽ
കരംതന്നിലിരിക്കുന്ന ഗദകൊണ്ടു മടിയാതെ
നെടുകൻവാലെടുത്താശു പൊക്കിക്കൊണ്ടു ദൂരെനീക്കി
നടക്ക നീ മിടുക്ക വേർപെടുക്ക ദുർഘടമെല്ലാം.
പറഞ്ഞു പാണ്ഡവനപ്പോൾ കുറഞ്ഞൊന്നു നിരൂപിച്ചു,
"മറിച്ചുനീക്കുന്നേരം മുറിഞ്ഞുപോകയില്ലല്ലീ?"
"മുറിയുമെന്നതെടോ നിന്റെ ഗദയോ നമ്മുടെ വാലോ
അറിയാഞ്ഞിട്ടു ചോദിപ്പാനരിശമുണ്ടാകവേണ്ടാ."
"കടുത്ത പർവതം തല്ലിപ്പൊടിച്ചു ഭസ്മമാക്കുന്ന
കടുത്ത മദ്ഗദാദണ്ഡം തടുത്ത വൈരികളില്ല.
കൊഴിഞ്ഞു രോമവുമൊട്ടു പൊഴിഞ്ഞു ഭൂമിയിൽ വീണു
ഇഴഞ്ഞു മേവിന നിന്റെ കിഴിഞ്ഞ വാലിനു ഭംഗം
ഭവിക്കുമെന്നതുകൊണ്ടു മടിക്കുന്നു മഹാമോഷാ;
ചെവിക്കു പുത്തരിയായിട്ടല്ലാതെ ചില വസ്തു
ശ്രവിക്കുമ്പോളെനിക്കുള്ളിൽ ജ്വലിക്കും കോപമാംവഹ്നി
ദഹിക്കും നിന്നുടെ ദേഹം സഹിക്കാമോ നിനക്കിപ്പോൾ?

ഇത്ഥം പറഞ്ഞതിക്രുദ്ധനാം പാണ്ഡവൻ
നക്തഞ്ചരാരാതിദാസന്റെ പുച്ഛാഗ്രം
ഉത്തുംഗമാകും ഗദകൊണ്ടു പൊക്കുവാ-
നത്യന്തവേഗേന ചെന്നടുത്തീടിനാൻ.
ദീർഘംപെരുത്തൊരു പുച്ഛം ഗദകൊണ്ടു

ആവശ്യപ്പെട്ടു. ജരാസന്ധനും ഭീമനുമായി അതിഭയങ്കരമായ യുദ്ധം നടന്നു. കൃഷ്ണന്റെ സഹായത്താൽ ഭീമൻ ഒരുവിധത്തിൽ ജരാസന്ധനെ പരാജയപ്പെടുത്തി. ശരീരം രണ്ടായി പിളർന്ന് തല തിരിച്ചിട്ടതിനാലാണ് അയാൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത്. ശൈശവത്തിൽ ജരാ എന്ന രാക്ഷസിയാൽ സന്ധിപ്പിക്കപ്പെട്ട അയാളെ അങ്ങനെയേ കൊല്ലാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നുള്ളു. നിർമ്മൂലനംചെയ്ത് = നിശ്ശേഷം നശിപ്പി

പൊക്കുവാനായി പ്രയത്നം തുടങ്ങിനാൻ;
രണ്ടു കരങ്ങളുംകൊണ്ടു പിടിച്ചുടൻ
രണ്ടുമൂന്നട്ടഹാസം മുഴക്കിഗ്ഗദ–
കൊണ്ടുടൻ തിക്കിക്കുലുക്കിപ്പലവിധം–
കൊണ്ടുമിളക്കം തരിമ്പില്ല വാലിന്;
നീണ്ടുതടിച്ചോരു പുച്ഛാഗ്രഭാഗത്തു
രണ്ടുരോമം പോലുമൊന്നുമിളകീല;
വേണ്ടും പ്രയോഗങ്ങളെല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു
വേണ്ടുംവോളം നാണവുംകെട്ടു മാറിനാൻ,
"ഇക്കുരങ്ങച്ഛന്റെ പുച്ഛം ഗദകൊണ്ടു
പൊക്കുവാൻപോലും നമുക്കെന്നുവന്നല്ലോ
ദിക്കുകളെല്ലാം ജയിച്ചുള്ള ഭീമന്റെ
വിക്രമമിപ്പോൾ ഫലിക്കാത്തതെന്നഹോ
ഒററക്കുരങ്ങന്റെ മായാപ്രയോഗമോ
മുററും ഫലിക്കാത്തതെന്തുവാൻ മദ്ബലം?
കാററിൻമകനായ മർക്കടനാഥനോടു
തോററുപോയെന്നതു കേൾക്കുന്നനേരത്തു
ആററുവർ നമ്മെപ്പരിഹസിച്ചീടുമേ,
കൂററുകാർപിന്നെ പരിഹസിക്കും ദൃഢം
മുററുമെനിക്കിനിജ്ജീവിച്ചിരിപ്പതി–
നൊട്ടും കൊതിയില്ല. വല്ലതെന്നാകിലും
മുഷ്ടികംകൊണ്ടു ദുഷ്ടൻകുരങ്ങന്റെ
നഷ്ടി വരുത്തും കരുത്തുള്ള പാണ്ഡവൻ;
പെട്ടെന്നു ജീവൻ കളവാൻ മടിയില്ല
കഷ്ടമിബ്ഭീമനിളപ്പെട്ടിരിക്കയോ!"
ഇത്തരം ചിന്തിച്ചു കോപിച്ചുറച്ചുടൻ

ച്ചു്. സിദ്ധമല്ലാത്ത=നിസ്സാരനായ. വൃദ്ധപ്ലവംഗമൻ=വൃദ്ധനായ വാനരൻ. ശുഷ്കസന്നാഹങ്ങൾ=ദോഷകരമായ ഒരുക്കം. ദുര്യോധനോക്തം=ദുര്യോധനനാൽ പറയപ്പെട്ടതു്. ദുശ്ശാസനം=ദുഷിച്ച ആജ്ഞ. നാസ്തിയാം=ഇല്ലാതെയാക. പാദപം=വൃക്ഷം. നക്തഞ്ചരാരാതിദാസൻ=രാക്ഷസശത്രുവായ ശ്രീരാമന്റെ ദാസൻ; ഹനുമാൻ. പുച്ഛാഗ്രം=വാലിന്റെ അററം.

സത്വരം പറഞ്ഞങ്ങടുത്തു വൃകോദരൻ:
"ദനാക്കെടാ മർക്കടാ! മായാപ്രയോഗങ്ങ-
ളുൽക്കടാടോപം തുടങ്ങുന്ന നിന്നുടെ
ധൃഷ്ടുകളെല്ലാം ശമിക്കും ശ്രമിക്കാതെ
ധൃഷ്ടര! ദ്വന്ദ്വയുദ്ധംതുടങ്ങീടിനാൽ;
ഇക്കണ്ട നമ്മെത്തടുത്തുനിൽക്കാമെന്ന
ധികാരമല്ലയോ വാടാ ബലീമുഖാ!
വക്കാണമേല്ക്കുന്നനേരം ധൃതിപ്പെട്ടു
വെക്കം തരക്കമാമ്പു പറവുമാറായ നിൻ
ഗൂഢപ്രയോഗങ്ങളും നമ്മോടുകൂടുമോ?
മൂഢതയങ്ങു നീ വച്ചേച്ചു വാനര!
കൂടപ്രയോഗം തുടങ്ങുംവിധൌ നിന്റെ
കൂടപ്രയോഗം ഫലിക്കാതെയായ്‌വരും
കണ്ടു പഠിച്ചതും കേട്ടു പഠിച്ചതും
കൊണ്ടു ഫലിപ്പിപ്പനെന്നു ചിന്തിച്ചു നീ
തണ്ടുതപ്പിക്കൊണ്ടു നേർത്തുവന്നാലിന്നു
കണ്ടുകൊള്ളാമിന്നു വൈദഗ്ദ്ധ്യമൊക്കവേ.
പണ്ടൊരുനാളും പ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ
കണ്ടറിവില്ലെന്നു തോന്നിപ്പനിന്നു ഞാൻ;
കണ്ടാലറിവാൻ സമർത്ഥനല്ലെങ്കിൽ നീ
കൊണ്ടാലറിയുമതിനില്ല സംശയം.
വേണ്ടാസനം നീ തുടങ്ങുമകാരണം
വേണ്ടിവന്നു ചില ഭർത്സനങ്ങളും.
മന്ത്രൗഷധബലംകൊണ്ടോ നിനക്കെന്റെ
മാർഗ്ഗം തടുക്കുവാൻ ശക്തിയുണ്ടായതും?
മന്ത്രവും തന്ത്രവും മറ്റുള്ള വിദ്യയും
മാരുതപുത്രനോടേതും ഫലംവരാ.

801—900 നഷ്ടി=നാശം. ഇളപ്പെട്ടിരിക്കുക=തോറ്റുപിൻവാങ്ങിയിരിക്കുക. ഉൽക്കടാടോപം=വർദ്ധിച്ച അഹങ്കാരത്തോടുകൂടി. വക്കാണമേല്ക്കുക=യുദ്ധാരംഭിക്കുക. കൂടപ്രയോഗം=മാന്ത്രികപ്രയോഗം. തണ്ടുതപ്പുക=അഹങ്കരിക്കുക. നേർത്തുവരിക=എതിർക്കുക. ധൃഷ്ടന്മാർ=പരാക്രമികൾ. പങ്‌ക്തികണ്ഠൻ=രാവണൻ. രാവണനെ വാനരചക്രവർത്തിയായ ബാലി തന്റെ വാലിൽ കുരുക്കി, കടലിൽ

ക്കുനൻമതിക്കകിൽ ഗോപുരംകൂട്ടുമോ?
വാനരന്മാരെന്തുകാട്ടുന്നു നമ്മോട്?
വാനര! നില്ലെന്നടക്കുന്നനേരത്തു
വാലുമുയർത്തിപ്പരാക്രമം കരഞ്ഞുകൊ.''
ഇത്തരം ഭീമന്റെ ദുർഭാഷണം കേട്ടു
വൃദ്ധൻ ചിരിച്ചു പറഞ്ഞു പതുക്കവേ:
"മർക്കടനെന്നു നീ ധിക്കരിക്കേണ്ടെടോ,
മർക്കടന്മാരിലും മുമ്പരന്മാരുണ്ടു";
പണ്ടൊരു മർക്കടനാനല്ലയോ പംക്തി–
കണ്ഠനെന്നുണ്ടായ നക്തഞ്ചരേന്ദ്രനെ
വാലുകൊണ്ടൊട്ടു വരിഞ്ഞുകെട്ടിക്കൊണ്ടു
നാലുസമുദ്രങ്ങളും ചാടിക്കടന്നതും?
മറ്റൊരു ദേഹം മഹാവാരിരാശിയെ
സത്വരം ചാടിക്കടന്നഥ ചെന്നഞ്ജസാ,
ശങ്കകൂടാതെ നിശാചരവീരന്റെ
ലങ്കയിൽപ്പുക്കു ഭയങ്കരന്മാരായ
കിങ്കരന്മാരെപ്പലരെ വധിച്ചതും
തൻകേളികാനനം തല്ലിത്തകർത്തതും
ഹുങ്കാരമോടു രണത്തിന്നടുത്തൊരു
ലങ്കേശപുത്രന്റെ കണ്ഠം മുറിച്ചതും
പങ്കേരുഹാക്ഷിയാം വൈദേഹിതന്നുടെ
സങ്ക്ലേശമെല്ലാം പറഞ്ഞുകളഞ്ഞതും
യുദ്ധത്തിനെത്തിയ നക്തഞ്ചരേന്ദ്രന്റെ
തേർത്തട്ടിലാമ്മാറു ചാടിക്കരേറീട്ടു
ചണ്ഡമായുള്ളൊരു പാണിസ്ഥലംകൊണ്ടു
ഗണ്ഡസ്ഥലങ്ങളിൽ താഡനംചെയ്തതും;
മാനമുള്ളാളുകൾ നമ്മുടെ ജാതിയിൽ
ഞാനറിയുന്നോർ പലരുണ്ടു പാണ്ഡവ?
മർക്കടൻ മർക്കടനെന്നു നീയിങ്ങനെ

മുഖി പീഡിപ്പിച്ച കഥ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സംക്ലേശം = വലിയ ദുഃഖം. ചണ്ഡം = ഭയങ്കരം. മക്ഷിക = ഈച്ച. വർദ്ധിതതര ... ശരീരൻ = വർദ്ധിതതരമായ (വളരെ വളർന്ന), ധവളഹിമാചലത്തിന് (വെളുത്ത ഹിമാലയപർവ്വതത്തിന്) സന്നിഭമായ (സദൃശമായ) തുംഗശരീര

ധിക്കരിക്കാതെ ഗമിക്ക നല്ലൂ സഖേ.''
എന്നതു കേട്ടു പറഞ്ഞു വൃകോദരൻ—
''എന്നുടെ സ്വാമി ഗുരുനാഥനഗ്രജൻ
ശ്രീരാമദാസൻ പവനാത്മജനത്രെ
ശ്രീഹനൂമാൻ മഹാവീര്യപരാക്രമൻ
അദ്ദേഹമെന്തു, ഭവാനെന്തു, ഹാ ഹന്ത!
ഉദ്ദേഹവൃദ്ധപ്ലവംഗ! മതിമതി!
പക്ഷീന്ദ്രനും ഗരുഡനെന്നോർത്തിട്ടു
മക്ഷികക്കൂട്ടം മദിക്കുംകണക്കിനെ
ശ്രീരാമദാസന്റെ വംശേ ജനിക്കയാൽ
പാരം നിനക്കഹംഭാവമിങ്ങനെ.''

ഉദ്ധതമതിനരപതിതന്നുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു
ബുദ്ധിയിലതികനിവുകലർന്നു കളുകമിയന്നു ഹനൂമാൻ
വർദ്ധിതതരധവളഹിമാചലസന്നിഭതുംഗശരീരൻ
നെടുതാകിന കൊടിമരമെന്നകണക്കെ തടിച്ചൊരു വാലും
ഇടയിടെ നയനങ്ങളുമമ്പൊടു ചെമ്പുകിടാരംപോലെ
കടിലാകൃതി ശശികലപോലെ വിളങ്ങിന ദന്തകദംബം
ചടുലസ്ഫുടസടകളുമിടകലരുന്ന ഭയങ്കരമുഖവും
പരിഘത്തോടു പടപൊരുതീടിന പൃഥുതരകരദണ്ഡയുഗം
കരതല ഖരനഖരനികായവുമുൽക്കടകണ്ഠമകുണ്ഠം
ഗിരിവരസമമാകിന മാർവിടമുന്നതതരമുദാരം
ഉരുതരകടിതടമഥ തുടകളുമുടയിലതിഗംഭീരം
ലങ്കാപുരഗോപുരമതിലുകളൊത്തൊരു ജംഘായുഗളം
കിങ്കരകുലമിടിപൊടിയാക്കിന പടുതര—
മടിമലർവടിവും
ശങ്കര! ശിവ! ഭുവനഭയങ്കരമാകിന വിപുലശരീരം
ശശധരനിഭധവളമതിങ്ങനെ വിരവൊടു കാട്ടി ഹനൂമാൻ
ഉൾക്കടകടുഭീഷണനിനാദവുമത്ഭുതകിലുകിലരവവും
മർക്കടകുലമകുടമഹാമണിതന്നുടെ തടിയുടെ വടിവും

ത്തോടു" (ഉയർന്ന ശരീരത്തോടു") കൂടിയവൻ. കടിലാകൃതി ശശികല = വളഞ്ഞ ചന്ദ്രക്കല. ദന്തകദംബം = പല്ലിൻകൂട്ടം. ചടുലസ്ഫുടസടകം = ഇളകുന്നതും ഇടതിങ്ങിയതുമായ കഞ്ചിരോമങ്ങൾ. പരിഘം = ഇരുമ്പുലക്ക. ഉത്കടകണ്ഠമകുണ്ഠം = അകുണ്ഠമായ (ഊർജ്ജസ്വ

കർക്കശതരകരചരണാദികമാം ഭീഷണവേഷവിശേഷം
ദുഷ്ടരമത്തു മൂന്നു ജഗത്തിലുമുത്തമമെത്രവിചിത്രം!
അംബരതലമൊക്കെ നിറഞ്ഞു ചുവന്നു വിളങ്ങിന രൂപം
അംബുധിയുടെ ലംഘനസമയസമുദ്ധൃതമെന്നതുപോലെ
വെണ്മയിലൊരു വിന്ധ്യമഹാചലശിഖരമതെന്നകണക്കെ
കണ്മിഴികളിലമ്പൊടു കണ്ടു വിറണ്ടു വൃകോദരവീരൻ
"എന്തൊരു മറിമായമിതിങ്ങനെ സംഗതി വന്നതിദാനീം
എന്തിനി ഞാനിഹ ചെയ്യേണ്ടതു ദൈവമതെന്തൊരു
വിസ്മയമേവം"
ചിന്തയിലുടനിങ്ങനെ തിങ്ങിന തീവ്രതരം ഭയമോടെ
കുന്തികുമാരൻ വിറയൊടു പരവശമായവനന്നു തദാനീം
ലക്ഷണമൊക്കെ ധരിച്ചതു തെളിവൊടു കണ്ടദശായാം
തത്ക്ഷണമുളവായിതു ചേതസി മദ്ഗുരു ഹനുമാൻതാനെ
ലക്ഷ്മണപൂർവജനുടെ ഭക്തശിരോമണി മാരുതിവീരൻ
രാക്ഷസകുലശലഭഹുതാശനനെന്നറിഞ്ഞഥ ഭീമൻ
"ജയ! ജയ! ജയ ജനകസുതാപതിദൂത മഹാഗുണരാശേ,
ജയ ജയ ജയ! ജാനകിമാനസ സരസിജ സവിതൃ-
മഹാത്മൻ,
ജയ ജയ ജലരാശി വിലംഘന, ജയ ജയ ജഗതീബന്ധോ,
ജയ ജയ ഹനുമ"ന്നിതി നുതിയോടെ വീണുവണങ്ങി
പദാന്തേ

"വാനരകുലവീര, വരമതുലക ധീര, വാരിധിഗംഭീര;
വരഗുണഗണസാര, നിശിചരകുലകാല,

ലമായ) ഉത്കടകണ്ഠം (തടിച്ച കഴുത്ത്). കടിതടം = അരക്കെട്ട്. ജംഘായുഗളം = രണ്ടു കണങ്കാലുകളും. ശശധരനിഭധവളം = ചന്ദ്രനെപ്പോലെ വെളുത്തത്. ഉത്കടകടുദീർഘനിനാദം = ഭയങ്കരവും കർക്കശവും വളരെനേരത്തേക്ക നീണ്ടുനില്ക്കുന്നതുമായ നിനാദം (ശബ്ദം—അലർച്ച). അംബുധിയുടെ ലംഘനസമയസമുദ്ധൃതം = സമുദ്രലംഘനസമയത്ത് ഉയർത്തിയത് (വളർത്തിയത്). ഇദാനീം = ഇപ്പോൾ.

901—1000. രാക്ഷസകുലശലഭഹുതാശനൻ = രാക്ഷസവംശമാകുന്ന ഈയാംപാറ്റകൾക്ക് അഗ്നിയായിട്ടുള്ളവൻ. ജാനകി....മഹാത്മൻ = ജാനകി (സീത)യുടെ മാനസ(മനസ്സ്)മാകുന്ന സരസിജ(താമരപ്പൂവ്)ത്തിന് സവിതാവ് (സൂര്യൻ) ആയ അല്ലയോ മഹാത്മാ

നിസ്സൃത മരണവിലോല, നിരുപമകുലശീല
താഡിതദശവദന, തരണികരകൃതസദന
പാടലസമവദന, പരിഹരരിപുമദന
നിന്തിരുവടിയുടെ പദയുഗ-
മെന്തളിരതി ശരണമിഹ ശരണം
ചിന്തയിലിദമിനി വിളയാടുക
ചിത്തമൊടു തവ ചരണം ശരണം."

ഇത്ഥം വണങ്ങി സ്തുതിക്കുന്ന ഭീമന്റെ
ഹസ്തങ്ങളും രണ്ടും പിടിച്ചു കപീശ്വരൻ
നക്തഞ്ചരാസ്ത്രങ്ങളേററു വടുകെട്ടി
വിസ്താരമായുള്ള തന്നുടെ മാറത്തു
ചേർത്തുപുണർന്നുകൊണ്ടാപാദമസ്തകം
പേർത്തുമേ പേർത്താശു തലോടീ കരംകൊണ്ടു
മൂർദ്ധാവുതൊട്ടനുഗ്രഹിച്ചീടിനാൻ
മാർത്താണ്ഡശിഷ്യനാം മർക്കടാധീശ്വരൻ:
"ഭീമസേന, മഹാധീര, ധരിക്ക നീ
രാമഭദ്രസ്വാമിതന്നെയും സേവിച്ചു
താമസം കൂടാതെ പോയാലുടൻ നിന്റെ
കാമസംപ്രാപ്തിക്കു ബാധമില്ലേതുമേ;
രാമായണം കഥ കേട്ടുകൊൾക ഭവാൻ
ആമോദമോടെ ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞീടാം.
സാമോദമായിട്ടു കേട്ടുകൊണ്ടീടുക
ക്ഷേമോദയം രാമനാഥലീലാമൃതം.
മാർത്താണ്ഡവംശേ ദശരഥൻതന്നുടെ
പുത്രനായ് വന്നു പിറന്നു നാരായണൻ
ഉത്തരകോസലത്തിങ്കലയോദ്ധ്യയെ-
ന്നുത്തമ ശ്രീരാജധാനിയിൽ മേവിനാൻ.
കൗസല്യതന്നുടെ പുത്രൻ രഘൂത്തമൻ
കൈകേയിതന്നുടെ പുത്രൻ ഭരതനും
തത്ര പിന്നെസ്സുമിത്രാത്മജൻ ലക്ഷ്മണൻ

വ. നുതി=സ്തുതി. നിസ്സൃതമരണവിലോലൻ=മോചിക്കപ്പെട്ട മരണചാഞ്ചല്യത്തോടുകൂടിയവൻ—മരണഭയമില്ലാത്തവനെന്നു സാരം. ഹനുമാൻ ചിരംജീവിയാണെന്നോർക്കുക. താഡിതദശവദനൻ=

ശത്രുഘ്നനും നാല്വരിങ്ങനെ ജാതരായ്.
അത്രാന്തരേ വിരവോടു വിശ്വാമിത്ര-
സത്രം മുടക്കുന്ന ദുഷ്ടരെക്കൊല്ലുവാൻ
വില്ലും ശരവുമെടുത്തു പുറപ്പെട്ടു
തെല്ലും മടിയാതെ രാമനനുജനും
കാടകം പുക്കൊരനേരത്തു വന്നൊരു
താടകയെക്കൊലചെയ്തു രഘൂത്തമൻ.
സിദ്ധാശ്രമം പുക്കു നില്ക്കും വിധൗ തത്ര
ബദ്ധാവലേപം മഖം മുടക്കീടുവാൻ
വന്ന സുബാഹുപ്രമുഖവൃന്ദങ്ങളെ-
ക്കൊന്നുടൻ യാഗവും രക്ഷിച്ചു രാഘവൻ
ചെന്നങ്ങഹല്യയ്ക്കു മോക്ഷം കൊടുത്തുടൻ
പിന്നെ ജനകന്റെ മന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
ത്രൈയംബകം പള്ളിവില്ലങ്ങുതന്നുടെ
കൈയിലെടുത്തു കുലച്ചു മുറിച്ചുടൻ
സീതാവിവാഹവും ചെയ്തു മുദാ തന്റെ
സോദരന്മാരും വിവാഹം കഴിച്ചിതു.
മാർഗ്ഗത്തെവന്നു തടുത്തു കടുത്തൊരു
ഭാർഗ്ഗവരാമനെ ക്ഷിപ്രം ശമിപ്പിച്ചുടൻ
സാകേതമന്ദിരം പുക്കുടൻ സീതയാ
സാകം വസിച്ചു സുഖിച്ചു രഘൂത്തമൻ.
ഭവ്യനായുള്ള ദശരഥപുത്രനു
യൗവനേ രാജ്യാഭിഷേകവും ഭാവിച്ചു
ദൈവബലേന മുടക്കിനാൾ കൈകേയി
കൈവല്യശീലൻ പുറപ്പെട്ടു കാനനേ
പ്രാപിച്ചു സൗമിത്രി സീതാസമേതനായ്
ഭൂപാലനന്ദനൻ ഭൂപൻ മഹാരഥൻ.

ധരിച്ചു വല്ക്കലം പിന്നെപ്പിരിച്ചു ചെഞ്ചിടാഭാരം
തിരിച്ചു ഭൂവരം ഗംഗ തരിച്ചു ചിത്രകൂടത്തിൽ
വസിച്ചു കാന്തികൾകൊണ്ടുല്ലസിച്ചു ഭൂപതമപ്പോരം

രാവണനെ പ്രഹരിച്ചവൻ. പരിഹൃതരിപുദഹനൻ=പരിഹരിക്കപ്പെട്ട (നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട) രിപു (ശത്രു)ക്കളാകുന്ന ദഹനനോട് (അഗ്നിയോട്) കൂടിയവൻ—ശത്രുക്കളെ നശിപ്പിച്ചവൻ. അത്രാന്തരേ=ഇതി

ഗ്രഹിച്ചു ദേവലോകത്തെ ഗ്രഹിച്ചു താതനെന്നിത്ഥം
വ്യഥിച്ചും ഖേദമോടേ പതിച്ചോരു ഭരതനെ
തനിച്ചു പാദുകം നൽകിയയച്ചിട്ടത്രിയെച്ചെന്നു
നമിച്ചു ദണ്ഡകാരണ്യേ വസിച്ചു രാഘവൻ തത്ര
മദിച്ചോരു വിരാധനെ വധിച്ചു മാമുനിമാരെ
സ്തുതിച്ചു തീർത്ഥവുമാടിനടന്നു ഘോരകാന്താരേ
കടന്നുചെന്നഗസ്ത്യന്റെ ഗൃഹത്തിലങ്ങകം പുക്കു
ഉടനേ വന്ദനം ചെയ്തു പരിചോടെ മുദാ ഗോദാ-
വരീതീരേ വസിക്കുമ്പോൾ വരിപ്പാനാഗ്രഹത്തോടെ
വരുന്ന ശൂർപ്പണഖയുടെ മുലയും മൂക്കുമൊക്കൊടെ
കരവാളംകൊണ്ടുടനാശു ഛേദനം ചെയ്തു സൗമിത്രി
കരഞ്ഞു ശൂർപ്പണഖ പോയ് ഖരൻതന്നോടറിയിച്ചു;
ഖരനും ദൂഷണൻതാനും കരുത്തുള്ള ത്രിശിരാവും
പരന്ന വൻപടയുമായ് വരുന്നനേരമേ രാമൻ
കടുത്തസായകം ചാലേ തൊടുത്തു രാഘവൻ വേഗാൽ
അടുത്തു രാക്ഷസന്മാരെ കൊടുത്തു കാലനുക്കാക്കി:

അതു കേട്ടു ദശഗ്രീവനതിലേറ്റം കയർത്താശു
ചതിപ്പാനായ് പുറപ്പെട്ടു മുനിവേഷമവൻ പൂണ്ടു.
അമ്മാമനാകുന്ന മാരീചനെച്ചെന്നു
പൊന്മാൻവടിവാക്കിവിട്ടു ദശാനനൻ;
സമ്മോഹമുണ്ടാക്കി രാമന്റെ പത്നിക്കു
തന്മായകൊണ്ടാശു വേറാക്കി വേഗേന
മട്ടോൽമൊഴിയായ സീതയെത്തൽക്ഷണം
കട്ടു രഥത്തിൽ കരേറിഗ്ഗമിക്കുന്ന
ദുഷ്ടനെച്ചെന്നു തടുത്ത ജടായുവെ
വെട്ടി വധിച്ചുകളഞ്ഞു ദശാനനൻ
പട്ടറ ലങ്കാപുരത്തെ പ്രവേശിച്ചു
കഷ്ടമാദ്ദേവിയെ തത്ര വെച്ചീടിനാൻ.
മാരീചമാനിനെക്കൊന്നോരു രാഘവൻ
തൻപ്രാണമൈഥിലിയെക്കാണാഞ്ഞു ഖിന്നനായ്

നിട്ടു്; ആ ... കയറ്റു്. സത്രം = യാഗം. സിദ്ധാശ്രമം = താപസാശ്രമം. ബദ്ധാവലേപം = അവലേപത്തോടു — ഗർവ്വോടു — കൂടി. മഖം = യാഗം. ത്രൈയംബകം = ശിവനെ സംബന്ധിച്ചതു്. സാ

തമ്പിയോടൊന്നിച്ചു തേടി നടകൊണ്ടു
വമ്പിച്ചുകാനനേ വന്നു മരിച്ചൊരു
വമ്പനാം ഗൃദ്ധ്രനെ സംസ്കരിച്ചീടിനാൻ.
കമ്പംവെടിഞ്ഞു കബന്ധനേയും കൊന്നു
സമ്പന്നമോദം ശബരിക്കു മോക്ഷവും
സംഭാവനംചെയ്തു താനുമനുജനും
പമ്പകടന്നു നടന്നാപതുവിധൗ
വ്യഗ്രതകൂടാതെ ഞാൻ ചെന്നു വന്ദിച്ചു—
നുഗ്രഹംവാങ്ങി മഹാഗിരിതന്നുടെ
അഗ്രേ വളരെബ്ഭയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
സുഗ്രീവനോടൊത്തു സഖ്യവും ചെയ്യിച്ചു
ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള സാലങ്ങളും മുറി—
ച്ചുഗ്രനാം ബാലിയെ ബാണേന രാഘവൻ
നിഗ്രഹിച്ചമ്പോടു രാജ്യപ്രഭുത്വവും
സുഗ്രീവനാക്കിക്കൊടുത്തു വാഴിച്ചിതു.
ദിക്കുകൾ നാലിലും ജാനകീദേവിയെ
ചിക്കെന്നു തേടുവാനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
മർക്കടന്മാരുടെ കൂട്ടങ്ങളായതിൽ
തെക്കോട്ടു തേടുവാൻ ഞാനും പുറപ്പെട്ടു.
അക്കടൽ ചാടിക്കടന്നു ഞെരിക്കുന്നാ—
രക്കന്റെ ലങ്കാപുരത്തെയും പ്രാപിച്ചു
മൈക്കണ്ണിമാർമണിയാളെയും കണ്ടു ഞാൻ
തൃക്കാഴ്ചവച്ചിതു രാമാംഗുലീയകം.
ചൊൽക്കൊണ്ട രാമദേവന്റെ കൃപകൊണ്ടി—
തൊക്കെയും സാധിച്ചു ഞാനും വൃകോദര.

മേടിച്ചു ചൂഡാമണി ഒടിച്ചു കല്പകവൃക്ഷം
മുടിച്ചു കാനനമെല്ലാം ചൊടിച്ചു രാക്ഷസന്മാർക്കി—
ട്ടടിച്ചു മേഘനാദൻ താൻ പിടിച്ചു മൽക്കരംകെട്ടി

കേതം = അയോദ്ധ്യ. സീതയാ സാകം = സീതയോടുകൂടി. കൈവല്യ ശീലൻ = മോക്ഷസ്വരൂപൻ. വല്കലം = മരവുരി. ഗംഗ തരിച്ചു = ഗംഗ കടന്നു. പാദുകം = മെതിയടി. ഉന്നംചെയ്തു = പിളർന്നു.

1001—1120. വമ്പനാം ഗൃദ്ധ്രൻ = വലിയ കഴുകൻ (ജടായു എന്ന പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനെയാണു് ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്.) സംഭാവനംചെയ്തു =

പ്പിടിച്ചു രാവണൻമുമ്പിൽ ഗമിച്ചു രാക്ഷസൻ കണ്ടു
ചിരിച്ചു നമ്മുടെ വാലും കരിച്ചു വൈരികളും വ-
ന്നെടുത്തു ഞാനതപ്പോൾ വാലെടുത്തു മാളികക്കു തീ-
കൊടുത്തു സംഭ്രമമൊന്നു കടുത്തു സംപ്രഹാരത്തി-
ന്നെടുത്തുവന്നവർക്കുള്ളം കടുത്തു ദുഷ്ടരെ നാണം
കെടുത്തു ലങ്കയും ചുട്ടുകരിച്ചു ഭസ്മമാക്കിക്കൊ-
ണ്ടമർത്ത്യവൈരിവൃന്ദത്തെയമർത്തിവെച്ചു ഞാൻ പോന്നു
സമസ്തമങ്ങറിയിച്ചു പോരിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
പാരാതെ കപിശ്രേഷ്ഠന്മാരോടുമൊരുമിച്ചു
വീരപുംഗവൻരാമൻ വാരിധിതടേ ചെന്നു
ഭൂരിസേനയുംതാനും പാരാതെ പടവീടുമാദരാലുറപ്പിച്ചു
അന്നേരം വിഭീഷണൻ ചെന്നു രാമനെക്കണ്ടു
വന്ദിച്ചു കപികളോടൊന്നിച്ചു വസിപ്പിച്ചു
ഏറ്റമേ മടിയാതെ സേതുബന്ധനം ചെയ്തു-
യാത്രക്കാർക്കൊരു ധൂമകേതുവായതും പിന്നെ
സാധുക്കൾക്കൊരു മുക്തിഹേതുവായതും രാമ-
സേതുവെന്നതിന്നിപ്പോളുമുണ്ടു സംശയമില്ല.
ലംഘിച്ചു സമുദ്രത്തെ ലങ്കയിലകംപുക്കു
ശങ്കിച്ചുവരുന്നോരു ലങ്കാവാസികളെല്ലാം
രൂക്ഷതപെരുകുന്ന രാക്ഷസഭടന്മാരും
തെല്ലും താമസിയാതെ വില്ലും കുന്തവും വാളും
കല്ലും വൃക്ഷവും കൂർത്ത പല്ലുമെന്നിവകൊണ്ടു്
തല്ലും തങ്ങളിലോരോ മല്ലും തല്ലലും വെട്ടും
കൊല്ലുന്നുണ്ടു ഞാനെന്നു ചൊല്ലും ശണ്ഠയുമേറും
കുത്തുകൊണ്ടോരോ കൂട്ടം ചത്തു ഘോരമായുള്ള
യുദ്ധമിങ്ങനെ കൂട്ടി വൃദ്ധന്മാരിതിൽ ചിലർ

സന്തോഷപൂർവ്വം നല്കി. തെരിക്കെന്ന്=പെട്ടെന്ന്. ചൂഡാമണി=ശിരോരത്നം. സംപ്രഹാരം=യുദ്ധം. ഉത്കടബലം=വർദ്ധിച്ച ശക്തി. കരീന്ദ്രവിക്രമന്മാർ=ആനത്തലവന്മാരുടെ പരാക്രമത്തോടുകൂടിയവർ. പ്രശസ്തം=പ്രശസ്തനെ ('കീർത്തിമാനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ' എന്ന് ഇവിടെ അർത്ഥം). സന്നാഹി=സന്നാഹത്തോടുകൂടിയ. സന്ത്യജ്യ=ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട്. വരനാരീകദംബമണി=സുന്ദരിമാരിൽ രത്നമായവൾ. കൊണ്ടാടീയില=ആദരിച്ചില്ല. യന്ത്രിച്ച്=ഉപായത്തിൽ; സൂത്രത്തിൽ. ഫണീന്ദ്രതല്പേ=അനന്തനാകുന്ന കിടക്കയിൽ.

ഉത്തമരതിൽചിലദുർല്ലഭമായതുനേരം
ധൂമ്രാക്ഷൻ മകരാക്ഷൻ യൂപാക്ഷൻ പൃഥുകായൻ
താമ്രാക്ഷൻ വിരൂപാക്ഷൻ ശോണിതാക്ഷനും പിന്നെ
കുംഭൻനികുംഭനകമ്പനെന്നുള്ളോരു
വമ്പടയുമ്പാം നിലിമ്പാരിവൃന്ദവും
കുംഭനാദൻ മേഘനാദനുമെന്നുള്ള
കുംഭീന്ദ്രവിക്രമന്മാരായ വൈരികളെ
സംപ്രഹാരാന്തേ മദിച്ചു ദിവംപുക്ക
സംഭ്രമത്തോടെ പുറപ്പെട്ട രാവണൻ;
രാവണൻകണ്ഠങ്ങൾ പത്തും കണകൊണ്ടു
രാഘവൻ കണ്ടിച്ചുകണ്ടിച്ചു പിന്നെയും
കണ്ഠതയെന്നിയേ വന്നതുകണ്ടു ദശ-
കണ്ഠനെ ബ്രഹ്മാസ്ത്രമാകുന്ന സായകം-
കൊണ്ടു വധിച്ചു പതിപ്പിച്ചു ഭൂമിയിൽ
കണ്ടു സ്തുതിച്ചു വണങ്ങി സുരന്മാരും
അണ്ടർകോൻതാനും സുരസ്ത്രീകളും വന്നു
വേണ്ടുംവിധം പ്രശസ്തം പ്രശംസിച്ചിതു.
ഇങ്ങിനെ സാധിച്ചു സാദ്ധ്യങ്ങളൊക്കെയും
തിങ്ങിന മോദേന രാമഭദ്രസ്വാമി
ലങ്കാധിരാജൻ വിഭീഷണൻ താനെന്നു
പങ്കേരുഹാക്ഷനും കല്പിച്ചു സീതയെ
വഹ്നിപ്രവേശേന ശുദ്ധയാക്കിക്കൊണ്ടു
ധന്യമാം പുഷ്പകമേറിപ്പുറപ്പെട്ടു
തന്നുടെ സാകേതമന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
പട്ടാഭിഷേകവും സാധിച്ചു മന്നിടം
ഇഷ്ടിയിൽ രക്ഷിച്ചു വാഴുന്നകാലത്തു
ലോകാപവാദേന സീതയെക്കാനനേ
ശോകേന സന്ത്യജ്യ ലോകാധിനായകൻ
വിശ്വമെല്ലാം വെളുപ്പിച്ചു കീർത്ത്യാ പരം
വിശ്വവീരൻ മമ സ്വാമി രഘൂത്തമൻ

(രാവണവധത്തിനായി മഹാവിഷ്ണു മനുഷ്യാവതാരംപൂണ്ട് ഭൂമിയിൽ ശ്രീരാമനായി അവതരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ സഹായിക്കുന്നതിനായി അനന്തൻ ലക്ഷ്മണനായും ശംഖചക്രങ്ങൾ ഭരതശത്രുഘ്നന്മാരാ

അശ്വമേധമഖം ചെയ്യും ദശാന്തരെ,
വൈദേഹി പെററുതേ രണ്ടു ശിശുക്കളെ
സാദരമന്നു തദ്ബാലരോടൊന്നിച്ചു
വാല്മീകിയാം മുനിശ്രേഷ്ഠനും വന്നുടൻ
രാമായണകഥ കേൾപ്പിച്ചു മാമുനി
ഗീരിനാൽ രാമനെ വന്ദിപ്പനന്തരം
തണ്ടാർകുഴൽമണി വൈദേഹി വഹ്നിയിൽ
രണ്ടാമതും പ്രവേശിപ്പാൻ നിയോഗിച്ചു:
കൊണ്ടാടിയീലവരം, ഭൂമി പിളന്നാശു
തണ്ടാരിൽമാതുതാൻ പാലാഴി പുക്കിതു;
അന്തകൻതാനുമന്നേരമയോദ്ധ്യയിൽ
അന്തണവേഷം ധരിച്ചുവന്നാദരാൽ
മന്ത്രിച്ചുപോയതുമന്നേരം സൗമിത്രി
യന്ത്രിച്ചു മണ്ടി വൈകുണ്ഠം പ്രവേശിച്ചു;
ശേഷം ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും ശംഖ–
ചക്രങ്ങളായിച്ചമഞ്ഞാരനന്തരം
നമ്മോടു യാത്രയും ചൊല്ലി രഘൂത്തമൻ
നിർമ്മായവിഷ്ണുസ്വരൂപം ധരിച്ചുടൻ
പാലാഴിപുക്കു ഫണീന്ദ്രതല്പേ മുദാ
ത്രൈലോക്യനാഥൻ വസിപ്പു വൃകോദര!
ഞാനും വിഭീഷണൻ ജാംബവാൻതാനുമീ
മൂന്നുപേരിങ്ങനെ ശേഷിച്ചു ഭൂമിയിൽ
മററുള്ള വാനരന്മാരുമയോദ്ധ്യയിൽ
പെററുവളന്നോരു നാനാജനങ്ങളും
തെററെന്നു ദേഹംവെടിഞ്ഞു ദേവാലയം
പററിസ്സുഖിച്ചുവസിക്കുന്നു സാദരം.
ഇക്കഥാകീർത്തനം ചെയ്യും ജനങ്ങൾക്കു
ദുഃഖങ്ങളെല്ലാമകന്നുപോമത്രയ–
ല്ലൂറക്കൊമ്പിലും ജ്ഞാനമുണ്ടാം, വൃകോദര!
നീക്കമില്ലിതുമേ മാരുതഗർഭ ചൊന്ന

യും ജനിച്ചു. മഹാലക്ഷ്മി സീതയായും അവതരിച്ചു. അവതാരോദ്ദേശ്യം സാധിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാൽ ഓരോരുത്തരും തന്താങ്ങളുടെ യഥാസ്ഥാനം പ്രാപിക്കുന്നു.) ഇക്കഥാകീർത്തനം ചെയ്യും — ഈ കഥ കേൾ

പുക്കും പിറന്നും വളർന്നു. മരിക്കുമീ–
ദ്ദുഷ്കർമ്മയോഗവും ചേർപെട്ടും സംസാര–
മാർഗ്ഗങ്ങളും വിട്ടാനന്ദസുന്ദര–
സ്വർഗ്ഗം ഗമിക്കും, രഘുപ്രവീരൻതന്റെ
സൽക്കഥാസംവാദമുള്ളവണ്ണം തന്നെ
കേൾക്കുന്നവർക്കും ധരിക്ക വൃകോദര!
പൊരുളോർക്ക നീയിനി ഭീമസേന! പൊൻ
മൈക്കണ്ണിയാളുടെ മോദം വരുത്തുക
ചൊൽക്കൊണ്ട കല്യാണസൗഗന്ധികങ്ങളെ
കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടു പോകെടോ പാണ്ഡവ!
അക്കുസുമങ്ങളും വിത്തേശരാജന്റെ
പുഷ്കരണിതന്നിൽ നില്ക്കുന്നു നീ ചെന്നു
തക്കത്തിലൊക്കെ ഹരിക്കണമെന്നോർത്തു
വക്കാണമുള്ളവാൻ വന്നീടുകിൽ ചില
മൂർഖരായുള്ള കാവൽക്കാരരക്കര–
ക്കർക്കശൻ ക്രോധവശൻ മഹാകണ്ടകൻ
വെക്കമെടുത്തു തടുക്കുന്നനേരത്തു
ദുഷ്കരമായ ഗദകൊണ്ടു താഡിച്ചു
ശീഘ്രമവരോടിച്ചുകൊൾക വൃകോദര!
വ്യാഘ്രം വരുമ്പോൾ കുറുനരിക്കൂട്ടങ്ങ–
ളൊക്കവേ പേടിച്ചു മണ്ടുന്നതുപോലെ
വിക്രമമുള്ള നീ കാര്യം ലഭിക്കെടോ.''
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു മറഞ്ഞു ഹനുമാനു–
മെത്രയും മോദിച്ചു കുന്തീകുമാരനും,
അത്രനിന്നാശു ഗമിച്ചു ദിവ്യസ്ഥലേ
വിത്തേശവാപിയിൽ ചെന്നിറങ്ങീടിനാൻ.
കല്ലോലജാലം കളിക്കുന്ന കണ്ടു,
കമലമണിനിറമുടയ കമലമതു കണ്ടു,

കുന്നു. ദുഷ്കർമ്മയോഗം = പാപഫലം. സൽക്കഥാസംവാദം = ഉത്തമകഥാഖ്യാനം.

1121—1200. വിത്തേശരാജൻ = വൈശ്രവണൻ. പുഷ്കരണി = താമരപ്പൊയ്ക. അരക്കർ = രാക്ഷസർ. വിത്തേശവാപി = വിത്തേശന്റെ (കുബേരന്റെ) പൊയ്ക —സൗഗന്ധികപ്പൊയ്ക. കല്ലോലജാലം =

കല്യാണിമാരും കളിക്കുന്ന കണ്ടു,
പൊലിമയോടു ചടുലജലവടിവുമതു കണ്ടു,
അന്നങ്ങളങ്ങു പറക്കുന്ന കണ്ടു,
അനവരതമവരുടയ നടനമതു കണ്ടു,
ചക്രവാകങ്ങടെ വിക്രമം കണ്ടു,
ചടുലമലർമിഴികളുടെ കളിവിരുതു കണ്ടു,
മത്സ്യങ്ങളോടിനടക്കുന്ന കണ്ടു,
മണമിയലുമണികുസുമനിരകളതു കണ്ടു,
മത്തഭൃംഗൌഘൽപ്രയാണങ്ങൾ കണ്ടു,
മലർമധുരതരനിരകളഥ സപദി കണ്ടു,
സത്സംഗശൃംഗാരഭാവങ്ങൾ കണ്ടു,
സരസതരസരസിരുഹനികരമതു കണ്ടു,
ചക്രവാകങ്ങടെ ചാപലം കണ്ടു,
ചടുലതരുണികളുടയ സരസരതി കണ്ടു,
നക്രങ്ങൾ കേറിക്കിടക്കുന്ന കണ്ടു,
നടുവിലതിചടുലമതിവടിവുമഥ കണ്ടു,
വക്രങ്ങളായുള്ള തീരങ്ങൾ കണ്ടു,
വലിയ ജലതിരനിരകൾ വിരവിനൊടു കണ്ടു,
ഗന്ധദ്വിപം വന്നു പൊങ്ങുന്ന കണ്ടു,
ഗളഗളിതമധുരരണിതകളപൊലിമ കണ്ടു,
ഗന്ധർവ്വിമാർ വന്നു നീന്തുന്ന കണ്ടു,
ഗഗനചരകുലമഖിലമുപരി ബത കണ്ടു,
കല്‌ഹാരപുഷ്പം നിറന്നങ്ങു കണ്ടു,
പുളിനരുചി നളിനികടെ തെളിവുമഥ കണ്ടു,
ഐരാവതം വന്നിറങ്ങുന്ന കണ്ടു,
അവനുടയ വിഹരണവുമിഹ സപദി കണ്ടു,
മാരാരിക്കൂറൻ മദിക്കുന്ന കണ്ടു,
മദനനുടെ കൊടിയുടയ മകരമതു കണ്ടു,

തിരമാലക്കൂട്ടം. കമലമണി = പത്മരാഗം. മത്തഭൃംഗൌഘത്‌പ്രയാണം = മദിച്ച വണ്ടുകളുടെ മേല്പോട്ടുള്ള യാത്ര. ചടുലമതിവടിവ് = ഇളകുന്ന ചന്ദ്രന്റെ രൂപം (ജലത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്ന ചന്ദ്രബിംബം). ഗന്ധദ്വിപം = മദയാന. ഗളഗളിതമധുരരണിതകളപൊലിമ = കഴുത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന മധുരമായ ശബ്ദത്തിന്റെ മാധുര്യ

ആദിദേവന്റെ തുരഗങ്ങൾ കണ്ടു,
അരികിലുടനവരുടെ നടനവും കണ്ടു.
ഇങ്ങനെ സൗഗന്ധികപ്പൊയ്ക കണ്ടു,
ഇതുപുറവുമഥ രജനിചരവസതി കണ്ടു,
ഇംഗിതംചേരുന്ന പുഷ്പങ്ങൾ കണ്ടു,
ഇതു സകലമിഹ സുലഭമിതി മനസി കണ്ടു.

പാടി മെല്ലവേ പുഷ്പവാടിയിൽ ഭീമസേനൻ
മോടിയിൽ മുടിതന്നിൽ ചൂടി നല്ലൊരു പുഷ്പം
പേടിപൂണ്ടു നക്രങ്ങളോടി ദൂരവേ മാറി
താടിമീശയും മേനിമൂടിരോമവുംകൊണ്ടു;
പാടിവാരിജംതന്നിലാടിടുമരയന്നം
വാടീടാത്ത പുഷ്പങ്ങൾ തേടിടും ചക്രവാകം
കോടിസാരസങ്ങളിൽ കൂടി;യെത്രയുമുള്ളിൽ
പേടികാരണം തദാ സാരസങ്ങളിൽനിന്നു
സാരസങ്ങളുമെല്ലാം ദൂരത്തു പറന്നങ്ങു
തീരത്തു വസിക്കുന്നു:
സാരസ്യമുടയോരു വീരൻ ഭീമസേനൻതാൻ
ചാരുതയമിയലുംകല്ഹാരങ്ങളെക്കരംകൊണ്ടു
കണ്ടിച്ചു മൃണാലത്തെ ഖണ്ഡിച്ചു വരുന്നതും
കണ്ടപ്പോളക്കരെയും ശുണ്ഠിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.
ശണ്ഠയ്ക്കൊരുമ്പെട്ടു കണ്ടന്മാർ പലർകൂടി.
ചെണ്ടക്കാർക്കഭിമാനംകൊണ്ടാപത്തിടകൂടി:
"കല്ഹാരപുഷ്പങ്ങൾ കട്ടുപറിക്കുന്ന
കള്ളാ നിനക്കടികൊള്ളുമെന്നിങ്ങനെ
കൊള്ളാമഹംഭാവമെന്തെടാ കശ്മലാ
വെള്ളത്തിൽനിന്നങ്ങു കേറിനിന്നീടുക
കല്യാണസൗഗന്ധികം വന്നു മോഷ്ടിച്ചു
മെല്ലെത്തിരിച്ചങ്ങു കൊണ്ടുപോവാൻ നിന-
ക്കില്ലെടാ സാമർത്ഥ്യമല്ലോ മഹാജള
നില്ലെടാ നിന്റെ വിനാശംവരും ദൃഢം.

സൂചി. ഗഗനചരകുലം=ആകാശചാരികളുടെ കൂട്ടം. മാരാരിക്കൂറ്റൻ=ശിവന്റെ കാള. മകരം=മകരമത്സ്യം. തുരഗങ്ങൾ=കുതിരകൾ. രജനിചരവസതി=രാത്രിഞ്ചരന്മാരുടെ ഗൃഹം. സാരസങ്ങൾ=

ഞങ്ങടെ തമ്പുരാനായ ധനേശ്വരൻ
ഞങ്ങളെക്കാവൽക്കു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.
എങ്ങാനുമീവക പുഷ്പം ലഭിക്കുമോ!
ചങ്ങാതി മോഹിച്ചതെല്ലാം വൃഥാഫലം
കല്പവൃക്ഷങ്ങടെ പുഷ്പങ്ങളെക്കാളു-
മത്ഭുതമാകുന്ന കല്ഹാരപുഷ്പങ്ങളും
കൊല്ലാറു കൊണ്ടുവന്നങ്ങാക്കി തമ്പുരാൻ
എപ്പോഴുമങ്ങിതല്ലാതില്ല ചിന്തിതം,
ഒമ്പതുകൂട്ടം നിധി വച്ചിരിക്കുന്ന
തമ്പുരാനിപ്പോളതിലും വിശേഷിച്ചു
പൊൻപൂവിലേറെയുണ്ടെന്നു ധരിക്ക നീ.
വമ്പുള്ളടന്നാൽ കണക്കില്ല പൂരുഷ.
തമ്പുരാനിപ്പോളടപ്പാൻ കൊടുക്കുന്ന
പെമ്പിറന്നോർ പത്തുനൂറിൽ കുറവില്ല.
പൊൻപൂവു ചൂടാനവർക്കു കൊടുക്കുന്ന-
മമ്പതുമമ്പതും നിത്യം ചിലവുണ്ട്.
അമ്മമാർക്കൊക്കെയും വെവ്വേറെ വെവ്വേറെ
ചെമ്മേ പകുത്തുകൊടുക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്കു
തിന്മാൻ പുകയില വെററില പാക്കെന്ന-
തമ്മമാർ തന്നെ പുലർത്തുന്നതെന്നറി.
കുററം വരുത്തിപ്പുറത്തിറക്കീടുവാൻ
മററുള്ള മന്ത്രികൾ നോക്കുന്നതുകൊണ്ടു
ചെററും ഫലിക്കയില്ലമ്മമാർ ഞങ്ങൾക്കു
കൊററിനും തെപ്പാന്തമെല്ലാം തരുമല്ലോ.
മോഷണം തെല്ലുണ്ടിവർക്കെന്നു ഞങ്ങടെ
ദൂഷണക്കാർ ചെന്നു തൃപ്പിലേക്കേൾപ്പിച്ചാൽ
ഏഷണിക്കാരും പലരുണ്ടവരുടെ
ഭീഷണികൊണ്ടു ഭയമില്ല ഞങ്ങൾക്കു:
പെൺപിറന്നോർ ചെന്നണത്തിച്ചതൊന്നുമി-
ത്തമ്പുരാൻ കേൾക്കാതിരിക്കില്ല നിശ്ചയം;

താമരപ്പൂക്കളെന്നും വണ്ടാരക്കോഴികളെന്നും രണ്ടർത്ഥം. ശുണ്ഠിച്ചു = കോപിച്ചു. ചെണക്കാർ = ഭോഷന്മാർ.

1201—1300 ശംഭുസഖൻ = ശിവന്റെ സുഹൃത്ത്; കുബേരൻ.

പൊൻപൂവു കാക്കുന്ന ഞങ്ങളെ വെല്ലച്ചു
പെൺപിറന്നോർക്കന്യസംസാരമില്ലെടോ.
കാരിയക്കാരുണ്ടു മേനോക്കിയച്ഛന–
ന്മാരിയപ്പട്ടരച്ഛന്മാർ പലരുണ്ട്
കോയിമ്മമാരുണ്ടുകളക്കാരുണ്ടു
നായന്മാരായുള്ളകമ്പടിക്കാരുണ്ട്
ലന്തക്കുഴൽക്കാർ പതിനെട്ടുപുള്ളിയു–
ണ്ടന്തമില്ലിപ്പൊളളകാപുരിതന്നി–
ലന്തണന്മാരും പ്രഭുക്കളും ഭൃത്യരും
ചന്തമേറീടും പണിക്കരച്ഛന്മാരും
എന്തിനനേകം പറഞ്ഞിട്ടു കാര്യം
ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടാലിതിനൊത്ത രാജ്യമി–
ന്നന്തികംതന്നിലും ദൂരത്തുമില്ലെന്നു
സന്തതം ചൊല്ലുന്നു സജ്ജനങ്ങളും.
ഈവണ്ണമുള്ള കുബേരന്റെ നാട്ടിനു
നീ വന്നു കേറിക്കവർന്നുതുടങ്ങിയാ–
ലീവന്ന ഞങ്ങളിലേകനുള്ളന്നു നീ
ഭാവിച്ചതൊന്നും നടക്കയില്ലേതുമേ
ഇക്കണ്ട ഞങ്ങൾക്കെജമാനനേകനു–
ണ്ടുൾക്കാമ്പിലായവർക്കതെല്ലും ഭയമില്ല.
ചൊൽക്കൊണ്ട രാക്ഷസൻ ക്രോധവശനെന്നു
ദിക്കുകളൊക്കെജ്ജയിച്ചോരു പൂരുഷൻ
ക്രോധവശനെന്നു പേരുകേട്ടാൽത്തന്നെ
ബോധംവരും നിനക്കായാടെ വിക്രമം;
വമ്പനാമങ്ങേർ കയർത്തുവരുന്നതിൻ–
മുമ്പേ തെറിക്കനെപ്പൊളെല്ലാർക നീ ശഠ.
പൊൻപൂ പറിക്കുന്ന നിന്നെപ്പിടിപെട്ടു
ചെമ്പുകിടാരത്തിലിട്ടു വറുക്കാതെ
തമ്പുരാൻ തൃക്കാലിണയാണ മോഷ്ടല്ല
ഡംഭുകാട്ടാതെ നടക്ക നീ ദുർമ്മതേ!

വക്കാണമേറുന്ന = വലിയ വഴക്കാളിയായ. ധാവതിചെയ്തുപോയ് = ഓടിപ്പോയി. എന്നതേ നന്നല്ല = എന്നു മാത്രമല്ല. ചാക്ക് = മരണം.

ശംഖുസഖന്റെ സരസ്സിലെപ്പുഷ്പം ത-
രിമ്പുമാപോലും കൊണ്ടുപോവാൻ കഴിവരാ."

ഇത്തരംഘോഷിച്ചു ചെന്നടുത്തീടുന്ന
നക്തഞ്ചരന്മാരെയൊക്കെഗ്ഗദകൊണ്ടു
താഡിച്ചു താഡിച്ചു മണ്ടിച്ചുമണ്ടിച്ചു
താമസിയാതെ കയത്തു വൃകോദരൻ;
തല്ലുകൊണ്ടീടിന കിങ്കരന്മാരുടെ
കണ്ണുപോയീ ചിലർ കാലുപോയീ ചിലർ
എല്ലൊടിഞ്ഞു ചിലർ പല്ലുപോയെന്നല്ല
വല്ലാതെ ദേഹം വളഞ്ഞുപോയീ ചിലർ
ഒക്കവേ ചെന്നങ്ങു ക്രോധവശന്തന്റെ
കാല്ക്കൽ പതിച്ചു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ:
"വക്കാണമേറുന്ന പൊണ്ണത്തടിയനാം
ധിക്കാരിമാനുഷൻ പോന്നുവന്നിങ്ങനെ
ചൊല്ലൂണ്ട കല്യാണസൗഗന്ധികങ്ങളു-
മൊക്കെപ്പറിച്ചു കരസ്ഥമാക്കിക്കൊണ്ടു
നില്ക്കുന്നനേരത്തു ഞങ്ങൾ വിരോധിച്ചു
മുഷ്കുള്ളവനിഹ തെല്ലും ഭയമില്ല.
എന്നല്ല ഞങ്ങളെത്തല്ലിയോടിച്ചവൻ
പിന്നെയും പുഷ്പംപറിക്കുന്നു കശ്മലൻ!
ഖഡ്ഗമെടുത്തങ്ങുയർത്തിപ്പിടിച്ചുടൻ
കണ്ണുംചുവത്തിക്കയർത്തുവരുന്നൊരു
കാലനെപ്പോലെ കരുത്തുള്ളവൻതന്നെ
കാലനുംകൂടെത്തടുപ്പാൻ വശമില്ല.
കാവൽക്കു കല്പിച്ച കിങ്കരന്മാർ ഞങ്ങൾ
ധാവനംചെയ്തുപോയെന്നതേ തന്നല്ല
മൂക്കുമുറിഞ്ഞിതു മുഞ്ഞിചതഞ്ഞിതു
കാൽക്കുമുടക്കം ചിലർക്കു വന്നു പിന്നെ,
നാക്കു മുറിഞ്ഞുപോയ് വാക്കു പുറപ്പെടാ
പാക്കുമാത്രം പുനരാർക്കും ലഭിച്ചീല.
നോക്കുന്ന ദിക്കിലാപ്പൊണ്ണൻ ഗദയുമായ്
പാക്കുന്നു കൊൽവാൻ വരുന്നെന്നു തോന്നുന്നു.

രാക്ഷസാധീശ്വര, രാജരാജൻതന്റെ
രൂക്ഷനായുള്ളോരു ഭൃത്യൻ മഹാബലൻ
തൽക്ഷണം വൈകാതെ ചെന്നപ്പുരുഷനെ
കാലന്നൂർക്കാക്കുവാനെന്തേ മടിക്കുന്നു?"
എന്നുള്ള കിങ്കരന്മാരുടെ വാക്കു കേ-
ട്ടൊന്നകന്നുള്ളു പുറപ്പെട്ടു തൽക്ഷണം
വാളും പരിചയും കൈകളിലാക്കിക്കൊണ്ടു
ചീളെന്നു ചെന്നു തടുത്തു നിശാചരൻ.
"നില്ലെടാ മൂഢാ! നിനക്കിന്നു നമ്മുടെ
കല്ഹാരപുഷ്പം കവർന്നുകാരണം
വല്ലാത്തഹംഭാവമെല്ലാം ശമിപ്പതി-
നുള്ളോരു സംഗതിവന്നുകൂടി ജള!
വിക്രമിയാകുന്ന ക്രോധവശൻ പണ്ടു
ശക്രനെപ്പോലും ജയിച്ചു പലകുറി
ദിക്കുംഭികുംഭങ്ങൾ തല്ലിത്തകർത്താതു
ദിക്കുകൾ പത്തും ജയിച്ചു വിളങ്ങുന്ന
നക്തഞ്ചരേന്ദ്രനെപ്പേടികൂടാതെ നീ
മത്തനായ് വന്നിട്ടധികസൗഗന്ധികം
കട്ടുകൊണ്ടോടുവാൻ ഭാവിക്കയാലിന്നു
വെട്ടുകൊണ്ടന്തകൻ വീടുപുക്കീടുമേ.
അഷ്ടലോകാധിപന്മാരിൽ വച്ചുത്തമം
ശ്രേഷ്ഠനാം വിത്തേശനാഥന്റെ പുഷ്പങ്ങൾ
കിട്ടുമോ മൂഢ, നിനക്കെടാ ദുർമ്മതേ!
കിട്ടും തലയ്ക്കിട്ടു വെട്ടുമൊന്നാക നീ.
മറ്റുള്ള ദിക്കിൽ നടന്നു ഫലിപ്പിച്ചു
മറ്റുള്ള വിദ്യകളെല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു

1301—1397 വിത്തെഴിപ്പിക്കുക = കേമനാണെന്നുള്ള ഭാവം (ബഹുമതി) നശിപ്പിക്കുക. സന്നാഹപ്രതിജ്ഞ = യുദ്ധധാര്യത്തിനുള്ള ശപഥം. മൺകുടം ....മഹാബലൻ = നിത്യവൃത്തിക്കുവേണ്ടി മൺകുടം, ചട്ടി, കലം മുതലായവ ഉണ്ടാക്കി വില്ക്കുന്ന കുശവൻ, താൻ സൃഷ്ടികർത്താവായ സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മാവിനു തുല്യനാണെന്നു വിചാരിച്ച് അഹങ്കരിക്കുന്നു. കഷ്ടം! ബ്രഹ്മാവെവിടെ? ആ കുശവനെവിടെ? കുശവന്റെ അഹങ്കാരംപോലെയാണ് ഭീമന്റെ അഹങ്കാരവുമെന്ന് രാക്ഷസൻ പരിഹസിക്കുകയാണ്. യുദ്ധം തുടങ്ങുമ്പോൾ

തെറ്റെന്നു കിട്ടും വിരുതുകെട്ടിക്കൊണ്ടു
മുറ്റും നടക്കുന്ന കൂട്ടങ്ങളൊക്കെയും
ഇട്ടിക്കിൽ വന്നു മടങ്ങാതെയാരുമി-
ല്ലിത്രനാളും കണ്ടു പോകുന്നതിങ്ങനെ.
ഇന്നു വിരുതഴിപ്പിക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
എന്നോടെതിർപ്പാൻ മതിയാകയില്ല നീ
പെട്ടെന്നു നിന്നെ ജയിപ്പീല ഞാനാകി-
ലിട്ടതല്ലെന്റെ പേരപ്പനാണെ നിന്റെ
മസ്തകം വെട്ടിപ്പിളർക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ഹന്ത സന്നാഹപ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു ഞാൻ.
മൺകുടം മങ്ങലി ചട്ടി കലങ്ങളും
മൺകൊണ്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കും കുശവൻതാൻ
പങ്കജസംഭവബ്രഹ്മാവുതാനെന്നു
സങ്കല്പമുള്ളോർ പുകഴ്ക്കുന്നു സാമ്പ്രതം;
സൃഷ്ടിക്കു ചേർന്നുള്ളതിന്നു വിരിഞ്ചനു
പുഷ്ടിക്കു ചേരും പ്രവൃത്തിയെന്നിങ്ങനെ
അഷ്ടിക്കു വേണ്ടിക്കലംകൊട്ടി വില്ക്കുന്ന
പെട്ടുഹംകാരമയ്യോ! ശിവ! ശിവ!
എന്നതുപോലെ ജനങ്ങളെല്ലാം സമ-
മെന്നു നിനക്കുള്ളിലുണ്ടാമഹംഭാവം
ഇക്കാലമായതു പൊക്കം പിടിപ്പിപ്പ-
നീക്കണ്ട രാത്രിഞ്ചരേന്ദ്രൻ മഹാബലൻ,
അർക്കനെക്കണ്ടൊരു മിന്നാമിനുങ്ങുപോ-
ലക്കണക്കായ്*വരും നിന്റെ പരാക്രമം.

"അളകാമന്ദിരംതന്നിലിളകാതെയിരിക്കുന്ന
ഇളിബിളിസുതൻതന്റെ കളികളി കുളംതന്നിൽ
കിളുർത്തുണ്ടായൊരു പുഷ്പമൊളിച്ചുകൊണ്ടുപോവാനായ്"
പുളച്ചുവന്നൊരു നിന്റെ തിളപ്പു പൊങ്ങിവീങ്ങുന്നു
വെളിച്ചെണ്ണക്കിടാരത്തിൽ വലിച്ചിട്ടു വറക്കാതെ

ആ അഹങ്കാരം ശമിക്കുമെന്നും താൻ എത്രയോ ശക്തനാണെന്നു ഭീമനു മനസ്സിലാവുമെന്നും ആ രാത്രിഞ്ചരൻ വീരവാദം പറയുന്നു. പൊക്കം പിടിപ്പിപ്പൻ = നിഃശ്ശേഷം ഇല്ലാതെയാക്കും. ഇളിബിളിസുതൻ = കുബേരൻ. കളികളികുളം = വിനോദസ്നാനത്തിനുള്ള പൊയ്ക. പത്തി

നിലച്ചീടില്ലെനിക്കുള്ളിൽ ജ്വലിച്ചീടുന്നൊരു കോപം
കുലച്ചു വില്ലു നന്നായ്‌ത്തൊടുത്തു ബാണമെയ്യുമ്പോൾ
മലച്ചുവീണു നീയങ്ങു മരിച്ചുപോമതല്ലെങ്കിൽ
പിടിപ്പിൻ മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു കൊടുപ്പിൻ നിങ്ങളൊത്തൊട്ടു
നടപ്പിൻ മന്ദനെക്കെട്ടിയെടുപ്പിൻ മന്ദിരേ ചെന്നു
കടപ്പിൻ ചോരനെക്കൊന്നു മുടിപ്പിൻ മന്നനോടിത്ഥം
വചിച്ചു കാര്യമായ്‌വച്ചു വണങ്ങിപ്പോരുവിൻ നിങ്ങൾ."

ഇത്തരം ദുർവാക്കുരയ്ക്കുന്ന ദുഷ്ടനോ-
ടുത്തരം സത്വരം ചൊന്നാൻ വൃകോദരൻ.
"ഇത്തരം നിങ്ങടെ വംശം മുടിച്ചു ഞാ-
നുത്തരാശാവരനായ കുബേരന്റെ
പത്തനം കത്തിക്കഴിച്ചങ്ങതിലുള്ള
വിത്തങ്ങളെല്ലാം കരസ്ഥമാക്കീടുവൻ.
പത്തിലൊന്നു കുറവുള്ള നിക്ഷേപങ്ങ-
ളൊത്തവണ്ണം ചെന്നു വേഗേന ഭൂതലം
കുത്തിക്കുഴിച്ചങ്ങെടുത്തു ഞാനാശു പോ-
യെത്തുന്നതുണ്ടു മൽപത്തനേ സത്വരം.
പോടാ, കരാള, നിശാചര, നീ ശഠ,
മൂഢാ രണത്തിനു പാടവമുണ്ടോ സഖേ.
കൂടപ്രയോഗം തുടങ്ങുന്നൊരുത്ത-
നോടും തകർത്തുടനോടും ജള, നിന്റെ
നാടും വെടിഞ്ഞങ്ങു പാടുപെടും കാല-
നോടുള്ള സംഗമം കൂടാതെ പോകയില്ലോ-
ടായ്കിലിന്നു നീ.

തന്നെത്താനറിയാതെ തന്നെക്കാൾ ബലമുള്ള
ധന്യന്മാരോടു ചെന്നു സന്നാഹം തുടർന്നെന്നാൽ
പിന്നെത്താനറിയാറാമെന്നു നീ ധരിച്ചാലും
മന്നിലും സുരലോകം തന്നിലും പുകഴ്‌ന്നൊരു

ഒന്നു കുറവുള്ള നിക്ഷേപങ്ങൾ = പുരാണങ്ങളിൽ പറയുന്ന നവനിധികൾ. ഗന്ധമാദനാരണ്യേ = ഗന്ധമാദനപർവ്വതത്തിലുള്ള കാട്ടിൽക്കൂടി. കല്യാണസൗഗന്ധികാർപ്പണം = കല്യാണസൗഗന്ധികപുഷ്പത്തിന്റെ സമർപ്പണം. 'കല്യാണ'ശബ്ദത്തിനു സ്വർണ്ണമെന്നും മംഗളമെന്നും ഉള്ള രണ്ടർത്ഥങ്ങളും പ്രകൃതത്തിനു യോജിക്കും. സ്വർണ്ണനിറമുള്ള പൂവാണു സൗഗന്ധികം. ഈ കഥയാകട്ടെ ഭീമനും പാഞ്ചാലി

മന്നവൻ വൃകോദരൻ ഞാനെന്നു ധരിച്ചാലും.
ഇന്നുള്ള വീരന്മാരൊന്നും നമ്മുടെ നേരെ
നിന്നു സംഗരം ചെയ്കയില്ല ശങ്കയില്ലേതും.
അയ്യോ! രാക്ഷസാധമാ, നിയ്യോ നമ്മോടു യുദ്ധം
ചെയ്വാനെന്നോർത്തു ബാണമെയ്വാനായ് പുറപ്പെട്ടു
അയ്യോ മഹേശ്വര, നിങ്ങളെയ്വാനീരവും കോടി
ലക്ഷവും സ്വരൂപിച്ചിട്ടെക്ഷന്മാർക്കരചന്റെ
പക്ഷമായ് പുറപ്പെട്ടു തൽക്ഷണം വരുന്നാകി
ലിക്ഷണമടിച്ചു ഞാൻ തൽക്ഷണം മുടിച്ചീടും
പക്ഷികൾക്കൊരുപോലെ ഭക്ഷിപ്പാൻ വകയാക്കും."
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു ഗദകൊണ്ടു വേഗേന
യുദ്ധം തുടങ്ങി മടങ്ങാതെ പാണ്ഡവൻ:
നക്തഞ്ചരന്മാരത്യന്തകോപേന
യുക്തരായ് ഘോരപ്രയോഗം തുടങ്ങിനാർ.
രൂക്ഷമാം വണ്ണം കയർത്തു വരുന്നൊരു
യക്ഷലക്ഷത്തെയും തൽക്ഷണം മാരുതി
ക്ഷിപ്രം ഗദകൊണ്ടു താഡിച്ചു മണ്ടിച്ചു
പുഷ്പങ്ങളെല്ലാമറുത്തു പുറപ്പെട്ടു
പെട്ടെന്നു ചെന്നു കപീന്ദ്രനെ വന്ദിച്ചു
ഗന്ധവാഹാത്മജൻ മോദേന സാദരം
ഗന്ധമാദമരണ്യേന പോയ് ചെന്നുടൻ
തത്ര വടിവോടു വായുസുതൻ ധർമ്മ-
പുത്രരെയും ഭ്രാതൃതന്നെയും കണ്ടുടൻ
സന്തുഷ്ടനായ് നിന്നു വന്ദിച്ചു ജ്യേഷ്ഠനെ
ചന്തമേറും നല്ല പുഷ്പങ്ങളൊക്കവേ
ദ്രൗപദിതന്നുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തിതു
ദ്രുപതീനന്ദനൻ ഭൂപൻ മഹാരഥൻ.
ഇങ്ങനെ കല്യാണസൗഗന്ധികം പൂർണ്ണം
മംഗളം ചാരുകല്യാണം ശുഭം ശുഭം.

ക്കും പാണ്ഡവർക്കു പൊതുവേയും മംഗളകരമായിട്ടാണ് കലാശിക്കുന്നതും. ഹനൂമാന്റെ അനുഗ്രഹം അവർക്കു ലഭിക്കാനിടയായതാണ് അതിനു കാരണം.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി